

กระบวนการเรียนรู้ที่ส่งผลต่อความเข้มแข็ง
ในการดำเนินงานกองทุนหมู่บ้าน
จังหวัดบุรีรัมย์

LEARNING PROCESSES AFFECTING EMPOWERMENT
OF VILLAGE FUND MANAGEMENT
IN BURIRAM PROVINCE

วิทยานิพนธ์
ของ
ศรีไพร ราชประโคน

เลขทะเบียนหนังสือ.....	160215
Bib - Id.....	0056-7860
Barcode.....	10000863511
เลขเรียกหนังสือ.....	กท 352.53

365191

เสนอต่อสถาบันราชภัฏบุรีรัมย์ เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาสังคมศาสตร์เพื่อการพัฒนา

พฤษภาคม 2546

ลิขสิทธิ์เป็นของสถาบันราชภัฏบุรีรัมย์

ISBN 974-692-136-3

คณะกรรมการควบคุมและคณะกรรมการสอบได้พิจารณาวิทยานิพนธ์ของ
นางศรีไพร ราชประโคน แล้ว เห็นสมควรรับเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร
ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาสังคมศาสตร์เพื่อการพัฒนา ของสถาบันราชภัฏบุรีรัมย์

.....ประธานกรรมการควบคุม
(ดร. สมเกียรติ ศรีปัดดา)

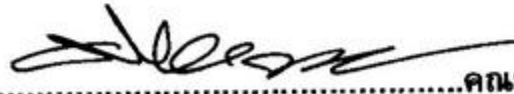

.....กรรมการควบคุม
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์อนันต์ ลิขิตประเสริฐ)

.....กรรมการควบคุม
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์สุรียา รักการศิลป์)

.....กรรมการสอบ
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. สุเทียบ ละอองทอง)

.....กรรมการสอบ
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ประกิจ จันตะเดียน)

บัณฑิตวิทยาลัยอนุมัติให้รับวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาสังคมศาสตร์เพื่อการพัฒนา ของ
สถาบันราชภัฏบุรีรัมย์

.....คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. อนันต์ชัย พงศ์สุวรรณ)
วันที่.....เดือน..... พ.ศ. 2548

ชื่อเรื่อง	กระบวนการเรียนรู้ที่ส่งผลต่อความเข้มแข็งในการดำเนินงานกองทุนหมู่บ้าน จังหวัดบุรีรัมย์		
ผู้วิจัย	ศรีไพร ราชประโคน		
กรรมการควบคุม	ดร.สมเกียรติ ศรีปัดดา	ประธานกรรมการ	
	ผู้ช่วยศาสตราจารย์อนันต์ ลิขิตประเสริฐ	กรรมการ	
	ผู้ช่วยศาสตราจารย์สุรียา รักการศิลป์	กรรมการ	
ปริญญา	ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขา สังคมศาสตร์เพื่อการพัฒนา		
สถานศึกษา	สถาบันราชภัฏบุรีรัมย์ ปีที่พิมพ์ 2546		

บทคัดย่อ

การศึกษาครั้งนี้มีความมุ่งหมายเพื่อศึกษากระบวนการเรียนรู้ที่ส่งผลต่อความเข้มแข็งในการดำเนินงานกองทุนหมู่บ้านในพื้นที่จังหวัดบุรีรัมย์ และศึกษารูปแบบที่เหมาะสมของกระบวนการเรียนรู้การดำเนินงานกองทุนหมู่บ้านในพื้นที่จังหวัดบุรีรัมย์ กลุ่มตัวอย่างได้แก่ ประชาชนในพื้นที่หมู่บ้านที่มีภาษาพูดที่แตกต่างกันคือ ภาษาเขมร ภาษาลาว และภาษาไทยโคราช โดยแต่ละภาษามีขนาดของหมู่บ้านแยกเป็นขนาดใหญ่ กลาง เล็ก รวมหมู่บ้านทั้งหมด 9 หมู่บ้าน กลุ่มตัวอย่างได้มาจากการสุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง คือ ผู้ใหญ่บ้าน จำนวน 9 คน คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน จำนวน 118 คน และการสุ่มตัวอย่างแบบโควตา ได้แก่ สมาชิกที่กู้เงินและไม่ได้กู้เงินจากกองทุน กลุ่มละ 20 คน จาก 9 หมู่บ้าน จำนวน 180 คน รวมเป็นกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด จำนวน 307 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสัมภาษณ์ มีความเชื่อมั่น .9542 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ใช้ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน วิเคราะห์ความสัมพันธ์ของตัวแปรที่เกี่ยวข้อง เมตริกความสัมพันธ์ วิเคราะห์ถดถอยพหุคูณแบบเชิงชั้น (Hierarchical Regression Analysis) และ วิเคราะห์ถดถอยพหุคูณแบบขั้นตอน (Stepwise Multiple Regression Analysis) ผลการวิจัยพบว่า

1. กระบวนการเรียนรู้ที่ส่งผลต่อความเข้มแข็งในการดำเนินงานกองทุนหมู่บ้าน คือ กระบวนการมีส่วนร่วม การได้มาซึ่งคณะกรรมการ การได้มาซึ่งระเบียบข้อบังคับกองทุน อยู่ในระดับมาก
2. ขั้นตอนในการจัดกระบวนการเรียนรู้ และเทคนิคหรือรูปแบบในการจัดกระบวนการเรียนรู้ในการดำเนินงานกองทุนหมู่บ้านอยู่ในระดับปานกลาง

3. รูปแบบที่เหมาะสมของกระบวนการเรียนรู้การดำเนินงานกองทุนหมู่บ้าน คือ การจัดเวทีประชาคม และความรู้จากกองทุนเดิม อยู่ในระดับมาก

4. ข้อเสนอแนะในการปรับปรุงแก้ไขโดยสรุปได้แก่ รัฐบาลควรปรับเปลี่ยนบทบาทและวิธีการให้การสนับสนุนจากการสั่งการมาเป็นเพื่อนคู่คิด ควรให้ประชาชนมีส่วนร่วมทุกขั้นตอน ตั้งแต่ก่อนดำเนินการ ระหว่างดำเนินการ และหลังดำเนินการ โครงการกองทุนหมู่บ้านเป็นโครงการที่ดีหากได้ดำเนินการอย่างเป็นระบบ และควรส่งเสริมความเข้มแข็งด้านขั้นตอนในการจัดกระบวนการเรียนรู้ ด้านรูปแบบที่ยังเป็นจุดอ่อนเช่น รูปแบบการศึกษาจากเอกสาร รูปแบบการศึกษาดูงาน และรูปแบบการอบรมแบบมีส่วนร่วม

มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์
Buriram Rajabhat University

TITLE Learning Processes Affecting Empowerment of Village Fund
Management in Buriram Province

AUTHOR Sriprai Rachprakhon

ADVISORS Somkiate Sripathar, Ph.D., Chair
Assistant Professor Anan Likhitprasert, Co-advisor
Assistant Professor Suriya Rukkarnsilp, Co-advisor

DEGREE Master of Arts MAJOR Social Sciences for Development

SCHOOL Rajabhat Institute Buriram YEAR 2003

ABSTRACT

This research aimed at studying the learning processes for the empowerment of the village fund management in Buriram Province, and at studying the appropriate model of the learning processes for the empowerment of the village fund management in Buriram Province. The samples were drawn from the villagers of the villages representing different linguistic backgrounds, i.e., Khmer, Laos and Thai Korat. From the villages of each language, a village of large size, of medium size and small size were chosen to make the total of 9. Samples were selected by means of purposive sampling consisting of 9 leaders of the villages, 118 committee members of the village fund and were selected by means of quota sampling, consisting of those members who obtained loans and those members without loans from the fund with groups of 20 members from each of the 9 villages i.e. totalling 180 persons, who included in the sample for the total of 307 people. Instruments used for research were : an interview form with a reliability of .9542. Statistical methods for data analysis consisted of percentage, mean, and standard deviation. Analyzing the relations of the related variables were conducted by means of the Relation Metric analysis, the Hierarchical Regression Analysis, and the Stepwise Multiple Regression Analysis. The results of the study were as follows :

1. The learning processes for the empowerment of the village fund management consisted of the involvement and the selection of the committees; the obtainment of the regulations of the fund which were at a high level.

2. The steps of the learning processes and the techniques or model of the learning processes for the empowerment of the village fund management were at the moderate level.

3. The appropriate models for the learning for the empowerment of the village fund management were the public discussions and the former knowledge about the fund, which were at a high level.

The recommendations for the improvement of the learning processes for the empowerment of the village fund management consisted of the adaptation of the government roles and changing the ways of giving supports from ordering to providing the friendly helping partners. The villagers should have opportunities to become involved in every step of the operations, i.e., before, during and after operations. The village fund project would be a better one if it were to operate systemically. It also should be given supports for the empowerment for every step of the learning processes, and the weak points of the models such as the models for arranging documents, the models for field studies conduction and the models for participatory training.

ประกาศคุณูปการ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้ สำเร็จได้ด้วยความกรุณาจากบุคคลหลายฝ่ายเป็นผู้ให้ความรู้ ข้อคิด ข้อเสนอแนะ คำปรึกษา ให้ข้อมูล ให้การส่งเสริม ให้กำลังใจ ผู้วิจัยขอขอบพระคุณอย่างสูงไว้ ณ ที่นี้ ขอขอบพระคุณ ดร. สมเกียรติ ศรีบัติตา ประธานกรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์ ผู้ช่วยศาสตราจารย์อรรถนันทน์ ลิขิตประเสริฐ และผู้ช่วยศาสตราจารย์สุรียา รักการศิลป์ กรรมการควบคุม วิทยานิพนธ์ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ประกิจ จันตะเดียนและผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. สุเทียบ ละอองทอง กรรมการสอบวิทยานิพนธ์ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ละออง ภู่งเงิน ที่กรุณาให้ข้อเสนอแนะ ตรวจสอบ แก้ไขข้อบกพร่อง อาจารย์สมศักดิ์ มัจฉาวิทยกุล ที่กรุณาให้คำแนะนำในการทำสถิติ รวมทั้ง นางสาวจวีวรรณ อัดตสัมพันธ์ นายเทียน ปลื้มกมล และนายจินดา ทองทา ผู้ทรงคุณวุฒิในการตรวจ แบบสัมภาษณ์ ตลอดจนคณาจารย์สถาบันราชภัฏบุรีรัมย์ทุกท่านที่ได้ประสิทธิ์ประสาทวิชาความรู้ ด้วยความเอาใจใส่อย่างดียิ่ง จนทำให้การศึกษาค้นคว้าในการจัดทำวิทยานิพนธ์ในครั้งนี้สำเร็จ สมบูรณ์ด้วยดี

ขอขอบคุณ เจ้าหน้าที่บัณฑิตวิทยาลัย ที่กรุณาอำนวยความสะดวกทุกเรื่อง และ คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน สมาชิกกองทุนหมู่บ้าน ผู้นำหมู่บ้านทุกระดับ ตลอดจนพัฒนาการ และพัฒนาการผู้รับผิดชอบในท้องที่บ้านชุมแสง บ้านสวน และบ้านโคกสงัด อำเภอนางรอง บ้านบังกู บ้านเขว้า และบ้านละลมพูน อำเภอประโคนชัย บ้านสัมกบ บ้านม่วงใต้ และ บ้านหนองจิก อำเภอพุทไธสง จังหวัดบุรีรัมย์ ที่กรุณาให้ความร่วมมือในการตอบแบบสัมภาษณ์และ เก็บรวบรวมข้อมูลการวิจัยอย่างดียิ่ง รวมทั้งเพื่อนร่วมงานสาขาสังคมศาสตร์เพื่อการพัฒนา โดยมี นายวีระพันธ์ อันติ นางสาวสิริญา ปาละกวงศ์ ณ อยุธยาและคณะ ตลอดจนคณะผู้บริหาร คณะครู-อาจารย์โรงเรียนอนุบาลโนนดินแดง ที่ให้การสนับสนุนส่งเสริมช่วยเหลือและเป็นกำลังใจเกี่ยวกับการศึกษาและทำการวิจัยฉบับนี้จนสำเร็จเรียบร้อยด้วยดี

ขอขอบพระคุณ คุณแม่สมเอง ทองสุข คุณพ่อเฮียงเด็ก แซ่เฮ็ง พร้อมทั้งญาติพี่น้อง ตระกูลทองสุขทุกคน ตลอดจนทั้งขอขอบคุณ คุณสุเทพ ราชประโคน คุณสุทธิรัก ราชประโคน คุณกัมปนาท ราชประโคนและคุณจตุฤกษ์ ราชประโคน ที่ให้การส่งเสริมช่วยเหลือและเป็นกำลังใจ ให้มีความมุ่งมั่นในยามท้อเพื่อความสำเร็จตลอดมาอย่างดียิ่ง

คุณความดีและประโยชน์อันพึงเกิดจากวิทยานิพนธ์นี้ ผู้วิจัยขอมอบแด่พระคุณของ บิดา มารดา บุรพาจารย์ และผู้ที่มีพระคุณต่อผู้วิจัยทุกท่าน

ศรีไพร ราชประโคน

สารบัญ

บทที่	หน้า
1 บทนำ	1
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา.....	1
ความมุ่งหมายของการวิจัย.....	4
ความสำคัญของการวิจัย.....	5
ขอบเขตของการวิจัย.....	6
นิยามศัพท์เฉพาะ.....	6
2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	9
ความเป็นมาของโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ.....	9
นโยบาย.....	9
ปรัชญา.....	9
วัตถุประสงค์.....	10
หลักการจัดสรรเงิน.....	10
กลไกในการบริหารเงินทุน.....	10
แนวทางการจัดสรรเงินอุดหนุนกองทุนหมู่บ้าน.....	11
ความสำเร็จของกองทุนหมู่บ้านและกองทุนชุมชนเมือง.....	11
แนวคิดเกี่ยวกับกระบวนการเรียนรู้ของชุมชน.....	12
กระบวนการเรียนรู้ของชุมชน.....	12
ปรัชญาแนวคิด และแนวทางการส่งเสริมกระบวนการเรียนรู้ของชุมชน.....	13
ขั้นตอนกระบวนการเรียนรู้.....	17
รูปแบบหรือเทคนิควิธีการและกระบวนการในการเสริมสร้างการเรียนรู้.....	18
แนวคิดเกี่ยวกับการมีส่วนร่วม.....	25
ความหมายของการมีส่วนร่วม.....	25
กระบวนการมีส่วนร่วม.....	26
ลักษณะของการมีส่วนร่วม.....	27
การส่งเสริมการมีส่วนร่วม.....	28
ยุทธศาสตร์ในการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชน.....	28

สารบัญ (ต่อ)

บทที่		หน้า
2	เงื่อนไขของการมีส่วนร่วมของประชาชน.....	28
	ปัญหาและอุปสรรคที่มีต่อการมีส่วนร่วมของประชาชน.....	29
	แนวคิดเกี่ยวกับความเข้มแข็งในการบริหารจัดการองค์กรหรือกลุ่ม.....	30
	กรอบความคิดในการวิจัย.....	34
3	วิธีดำเนินการวิจัย.....	35
	✓ ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง.....	35
	✓ เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล.....	41
	✓ การเก็บรวบรวมข้อมูล.....	42
	การวิเคราะห์ข้อมูล.....	43
	สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล.....	44
4	ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	45
	สัญลักษณ์ที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล.....	45
	การวิเคราะห์ข้อมูล.....	46
	ผลการวิเคราะห์ข้อมูล.....	48
5	สรุปผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ	70
	ความมุ่งหมายของการวิจัย.....	70
	วิธีดำเนินการวิจัย	70
	สรุปผลการวิจัย	71
	อภิปรายผล.....	75
	ข้อเสนอแนะ.....	79
	ข้อเสนอแนะในการนำไปใช้.....	79
	ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยต่อไป.....	80
	บรรณานุกรม.....	81

สารบัญ (ต่อ)

บทที่	หน้า
ภาคผนวก.....	87
ภาคผนวก ก หนังสือขอความอนุเคราะห์เก็บรวบรวมข้อมูล.....	88
ภาคผนวก ข แบบสอบถามเพื่อการวิจัย	101
ภาคผนวก ค ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม.....	117
ประวัติย่อของผู้วิจัย.....	120

สารบัญตาราง

ตาราง	หน้า
1 ขั้นตอนการจัดกระบวนการเรียนรู้ในชุมชน	17
2 รูปแบบ เทคนิค วิธีการ และกระบวนการในการเสริมสร้างการเรียนรู้.....	18
3 เกณฑ์การคัดเลือกหมู่บ้านที่มีความเข้มแข็ง	36
4 คะแนนการคัดเลือกหมู่บ้านที่มีความเข้มแข็ง.....	39
5 ตัวแทนกลุ่มตัวอย่างตามชาติพันธุ์ด้านภาษาพูด.....	48
6 จำนวนตัวแทนของกลุ่มตัวอย่างจำแนกเป็นรายหมู่บ้าน.....	49
7 ร้อยละของกลุ่มตัวอย่างจำแนกเป็นรายด้าน.....	50
8 ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าสูงสุด ค่าต่ำสุด ของกระบวนการเรียนรู้.....	53
9 ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ของรูปแบบการจัดกระบวนการเรียนรู้.....	57
10 ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าสูงสุด ค่าต่ำสุด ของความเข้มแข็ง ในการดำเนินงานกองทุนหมู่บ้าน.....	58
11 เมตริกความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระทุกตัวกับตัวแปรตาม.....	61
12 เมตริกความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระรูปแบบกับตัวแปรตาม.....	62
13 การวิเคราะห์ถดถอยกระบวนการเรียนรู้แบบเชิงชั้น.....	64
14 การวิเคราะห์ถดถอยกระบวนการเรียนรู้แบบขั้นตอน.....	66
15 การวิเคราะห์ถดถอยรูปแบบการเรียนรู้แบบขั้นตอน.....	68

สารบัญภาพประกอบ

ภาพประกอบ	หน้า
1 แสดงความเป็นองค์กรชุมชน.....	31
2 กรอบความคิดในการวิจัย.....	34

มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์
Buriram Rajabhat University

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ประเทศไทยได้ใช้แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 1 - 7 ระหว่าง พ.ศ. 2504 - 2539 ในการพัฒนาประเทศนั้นได้รับอิทธิพลและความคิดจากต่างประเทศ ทำให้ประเทศไทยเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจ และประชาชนมีรายได้เพิ่มขึ้น มีการพัฒนาในภาคอุตสาหกรรมเป็นหลัก โดยมุ่งเน้นการเพิ่มผลผลิตเพื่อการส่งออก มีการปรับกระบวนการผลิต ในการดำเนินนโยบายเศรษฐกิจ จากภาคเกษตรกรรมมาเป็นภาคอุตสาหกรรม มีการเร่งระดมทรัพยากรที่มีอยู่นำออกมาใช้ และนำเข้าเทคโนโลยีจากต่างประเทศมาขยายสาธารณูปโภคและสาธารณูปการ เพื่อให้ภาคอุตสาหกรรมมีความเข้มแข็ง จึงทำให้ประเทศไทยเป็นประเทศที่ทันสมัย (Modernization) เหมือนกับนานาอารยประเทศที่มีความเจริญรุ่งเรืองแล้ว แต่ก็มีผลกระทบต่อ การพัฒนาประเทศในเวลาต่อมา เพราะว่ากระบวนการพัฒนาที่ผ่านมาเน้นขาดการพัฒนาคน ทำให้คนขาดศักยภาพที่สอดคล้องกับสภาพการเปลี่ยนแปลงทั้งทางเศรษฐกิจ สังคม และการเมือง จากผลกระทบดังกล่าวนี้ว่าเป็นจุดอ่อนของประเทศไทยซึ่งเป็นรากฐานสำคัญของปัญหาทั้งปวง (สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ. 2545 : 117)

ในการพัฒนาประเทศนั้น รัฐบาลแต่ละยุคสมัยต่างก็มีนโยบายตามกระแสของสังคมและโลกโดยมิได้คำนึงถึงสภาพพื้นฐานทางเศรษฐกิจสังคม การเมืองและวัฒนธรรมของไทยอย่างแท้จริง ดังเช่นในช่วงพ.ศ. 2531 - 2534 ได้มุ่งเน้นเรื่องการค้า กำหนดนโยบาย "เปลี่ยนสนามรบให้เป็น สนามการค้า" ในอินโดจีน มีนักวิชาการหลายท่านเรียกเศรษฐกิจขณะนั้นว่า "เศรษฐกิจฟองสบู่" ต่อมาได้เกิดวิกฤตในระบบเศรษฐกิจที่เรียกว่า "ฟองสบู่แตก" สภาพปัญหาต่าง ๆ ทำให้บริษัท ห้างร้าน โรงงานอุตสาหกรรมต้องปิดกิจการ เกิดปัญหาการว่างงาน คนงานถูกปลดออกจากงาน นักศึกษาเรียนจบไม่มีงานทำ ปัญหาการฆ่าตัวตาย ปัญหายาเสพติด และมีปัญหาอื่น ๆ เกิดขึ้น เป็นลูกโซ่ ซึ่งในช่วงพ.ศ. 2540 - 2542 รัฐบาลได้บริหารประเทศ ก็มีปัญหาวิกฤติด้านเศรษฐกิจ เกิดขึ้นอย่างรุนแรง คณะรัฐบาลจึงหาแนวทางในการแก้ไขปัญหา โดยขอรับความช่วยเหลือจาก กองทุนการเงินระหว่างประเทศ (International Monetary Fund : IMF) โดยกู้ดอกเบี้ยต่ำ เป็นการ แก้ปัญหาระดับมหภาค แก้ปัญหาในเรื่องการขาดสภาพคล่องทางการเงิน การฟื้นฟูสถาบันการเงิน การเพิ่มรายได้จากการเก็บภาษี การปรับลดงบประมาณ การแปรรูปรัฐวิสาหกิจ เป็นต้น

ทำให้การแก้ปัญหาต่าง ๆ สามารถคลี่คลายลงในระดับหนึ่งและคาดว่าจะสามารถแก้ไขปัญหาได้ แต่ต้องอาศัยช่วงเวลาตลอดจนแนวทางที่เหมาะสมกับสังคมของไทยอย่างแท้จริง

จากผลกระทบดังกล่าวต่อมาในช่วงของแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 8 (พ.ศ. 2540 – 2544) ได้ปรับเปลี่ยนแนวคิดในการพัฒนาใหม่ โดยเน้นคนเป็นศูนย์กลางของการพัฒนา ซึ่งหมายถึงการให้คนทุกคนในสังคมได้รับการพัฒนาอย่างเต็มศักยภาพ ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา เป็นการพัฒนาแบบองค์รวม ที่จะนำไปสู่การเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชน และความเข้มแข็งของสังคมทั้งประเทศ โดยรัฐบาลมีนโยบายให้การเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชนที่ชัดเจน โดยอาศัยเศรษฐกิจชุมชนเป็นตัวขับเคลื่อน อย่างไรก็ตามจากการที่ประเทศไทยได้ประสบปัญหาวิกฤตเศรษฐกิจ ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2540 เป็นต้นมา ส่งผลให้ในปี พ.ศ. 2542 กลุ่มคนที่มีรายได้น้อยที่สุดร้อยละ 20 ซึ่งเป็นกลุ่มคนจนที่สุดมีรายได้ลดลงจากร้อยละ 4.2 เหลือร้อยละ 3.8 ของรายได้ระดับครัวเรือนทั้งหมด ขณะที่กลุ่มคนที่มีรายได้สูงสุดร้อยละ 20 ซึ่งเป็นกลุ่มคนรวยที่สุดมีรายได้สูงขึ้นจากร้อยละ 56.5 เป็นร้อยละ 58.5 มีคนจนเพิ่มขึ้นเป็นร้อยละ 15.9 คิดเป็นจำนวน 9.9 ล้านคน โดยส่วนใหญ่ร้อยละ 69 ประกอบอาชีพในภาคเกษตร มีคนว่างงานจำนวน 1.38 ล้านคน (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. 2543 : 11-12)

สาเหตุสำคัญของวิกฤตเศรษฐกิจดังกล่าวมาจากแนวคิดในการพัฒนาเศรษฐกิจสังคมของประเทศ ตามกระแสหลักของโลกในระบบทุนนิยมและการค้าเสรี ซึ่งเน้นไปที่การลงทุนในภาคอุตสาหกรรม พาณิชยกรรมและบริการ เน้นการส่งออกและพึ่งพิงการลงทุนและเงินทุนจากต่างประเทศ ด้วยความเชื่อว่าจะส่งผลให้ประชาชนมีงานทำและมีรายได้อย่างทั่วถึง ในลักษณะของการกระจายตัวแบบ Trickle Down Effect แต่ผลกลับกลายเป็นปรากฏการณ์ปัญหาข้างต้น ซึ่งประเทศไทยได้พบความจริงว่า ชุมชนชนบทไทยกลับมีศักยภาพในการรองรับผู้ได้รับผลกระทบ จากวิกฤตเศรษฐกิจอย่างไม่น่าเชื่อ ทั้งนี้เพราะประเทศไทยมีเศรษฐกิจชุมชน เป็นแกนค้ำจุน สังคมวัฒนธรรมไทย เป็นพลังเสริมสร้างความมั่นคงและเอกราชของชาติ (บำรุง บุญปัญญา ; อ้างถึงใน สมพันธ์ เดชะอริก. 2544 : 3) และอีกสาเหตุที่มีส่วนก่อให้เกิดวิกฤต คือ การฉ้อราษฎร์บังหลวง ระบบการศึกษาและทรัพยากรที่มีคุณภาพต่ำกว่ามาตรฐานโลก ความยากจนของประชาชน หนี้สินภาคเอกชนที่กู้จากต่างประเทศ ปัญหาเหล่านี้ต้องแก้ไขไปพร้อม ๆ กันกับปัญหากลุ่มอื่น ๆ หากทิ้งไว้จะทำให้เกิดปัญหาทางสังคมและวิกฤติเพิ่มขึ้น (สมเกียรติ โอสถสภา. 2543 : 2)

ด้วยเหตุที่สภาพเศรษฐกิจและสังคมที่เปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็ว ส่งผลกระทบในทุกด้าน ทั้งทางสังคม การเมืองการปกครอง การศึกษาและวัฒนธรรม ดังนั้นสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (2544 ; อ้างใน สุมนทิพย์ อัมภามผล. 2545 : 2) จึงได้เชิญแนวปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงตามพระราชดำรัสของ

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว มาเป็นปรัชญานำทางในการพัฒนาและบริหารประเทศ ในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 9 (พ.ศ. 2545 – 2549) ดังนั้นเมื่อรัฐบาลบริหารประเทศตั้งแต่ปี พ.ศ. 2535 เป็นต้นมา ก็ได้มีนโยบายเสนอแนวทางในการแก้ปัญหาทั้งในระดับมหภาคและจุลภาคของประเทศ ได้แก่ นโยบายการพัฒนาชนบทในท้องถิ่น จัดสรรงบประมาณพัฒนาแหล่งน้ำ การเพิ่มผลผลิตการเกษตร การตลาดและสินค้าเกษตร รวมทั้งการจัดทำโครงการแก้ไขปัญหาความยากจนต่าง ๆ ซึ่งสอดคล้องกับพระราชดำรัสของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดช ดังกล่าว เพื่อรองรับการพัฒนาทุกด้านโดยมุ่งเน้นให้เกิดการพัฒนาที่ยั่งยืน และให้คนไทยมีคุณภาพชีวิตที่ดี สังคมมีความสุขจากการพัฒนา คือ จะต้องมีความสมดุลทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม การเมือง และสิ่งแวดล้อม

ต่อมาในปี พ.ศ. 2544 เป็นต้นมาเมื่อคณะรัฐบาลเข้ามาบริหารประเทศก็ได้นำเอาปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงตามพระราชดำรัสของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว มาเป็นปรัชญานำทางในการพัฒนาและบริหารประเทศ โดยเฉพาะในด้านการเรียนรู้ที่จะพึ่งพาตนเองของชุมชน ซึ่งรัฐบาลก็ได้กำหนดนโยบายเป็นชุดโครงการขึ้น 10 ชุด โครงการ และ 1 ใน 10 ชุดโครงการ คือ การจัดตั้งกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง แห่งละหนึ่งล้านบาท เพื่อเป็นแหล่งเงินทุนในการลงทุนสร้างอาชีพ สร้างรายได้ให้แก่ประชาชนในชุมชน และวิสาหกิจขนาดเล็กในครอบครัว ซึ่งมีนโยบายให้ประชาชนดำเนินการเอง คิดเอง ทำเอง ร่วมคิด ร่วมทำเพื่อแก้ไขความเดือดร้อนด้วยตนเอง เพื่อสร้างความเข้มแข็งที่ฐานล่างของสังคม และนโยบายกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง ได้กำหนดพื้นที่เป้าหมายในการดำเนินการไว้รวมทั้งสิ้น 79,754 หมู่บ้านและชุมชนเมือง ทั้งนี้แยกเป็นหมู่บ้านได้ 70,865 หมู่บ้าน ชุมชนเมืองทั่วประเทศ 8,889 ชุมชน ประกอบด้วยชุมชนกรุงเทพมหานคร 1,596 ชุมชน ชุมชนพิทยฯ 16 ชุมชน และชุมชนในเขตเทศบาลทั่วประเทศ อีก 7,277 ชุมชน รัฐต้องใช้งบประมาณ 79,754 ล้านบาท และจังหวัดบุรีรัมย์เป็นจังหวัดหนึ่งที่ได้รับการจัดสรรงบประมาณด้วย โดยแบ่งการปกครองเป็น 21 อำเภอ 2 กิ่งอำเภอ 189 ตำบล และ 2,485 หมู่บ้าน มีประชากรทั้งสิ้น 1,527,765 คน (องค์การบริหารส่วนจังหวัดบุรีรัมย์. 2544 : 8)

เนื่องจากสภาพพื้นที่และลักษณะชุมชนท้องถิ่นจังหวัดบุรีรัมย์ มีลักษณะปลูกสร้างที่อยู่อาศัยเป็นกลุ่มเครือญาติ เป็นครอบครัวใหญ่ ปลูกบ้านเรือนอยู่ใกล้กัน มีการสืบสานอนุรักษ์วัฒนธรรมประเพณีท้องถิ่นอันเป็นมรดกจากบรรพบุรุษสืบต่อกันมาช้านาน แต่ด้วยสภาพสังคมประเทศชาติและโลกมีความเปลี่ยนแปลง ดังนั้นในปัจจุบันประชากรวัยแรงงานของจังหวัดบุรีรัมย์ มีการย้ายถิ่นฐานเข้าสู่เมืองใหญ่เพื่อรับจ้างทำงานหรือหารายได้ในช่วงว่างงาน เพื่อให้มีรายได้เลี้ยงครอบครัว ฉะนั้นในชุมชนจะเหลือเพียงคนชราและเด็กอยู่เฝ้าบ้านเป็นส่วนใหญ่ ซึ่งรายได้

ส่วนใหญ่ของจังหวัดบุรีรัมย์นั้นจะมีรายได้จากการค้าส่งและค้าปลีก การเกษตรกรรมและกสิกรรม ตามลำดับ ในปี พ.ศ. 2544 มีอัตราการขยายตัวทางเศรษฐกิจร้อยละ 5.35 (องค์การบริหาร ส่วนจังหวัดบุรีรัมย์. 2544 : 13)

จากรายงานข้อมูลกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองจังหวัดบุรีรัมย์ ประจำปี 2545 โดยสรุปพบว่า ในปี พ.ศ. 2540 จังหวัดบุรีรัมย์มีประชากรร้อยละ 43.9 ประกอบอาชีพทางการ เกษตร มีรายได้ต่อครัวเรือนโดยเฉลี่ย 7,074 บาทต่อเดือนต่อครัวเรือน ร้อยละ 8.9 ดำเนินธุรกิจ ที่ไม่ใช่การเกษตร รายได้เฉลี่ย 13,571 บาทต่อเดือนต่อครัวเรือน ร้อยละ 28.3 ประกอบอาชีพ ลูกจ้าง รายได้เฉลี่ย 8,756 บาทต่อเดือนต่อครัวเรือน ร้อยละ 18.9 เป็นผู้ไม่ได้ปฏิบัติงาน ในเชิง เศรษฐกิจรายได้เฉลี่ย 8,322 บาทต่อเดือนต่อครัวเรือน รายได้เฉลี่ยต่อครัวเรือนของประชากรทั้ง จังหวัดเท่ากับ 8,365 บาทต่อครัวเรือน รายได้เฉลี่ยต่อคนเท่ากับ 1,945 บาทต่อเดือน จากรายงาน ข้อมูลแผนพัฒนา ปี 2545 จะเห็นว่าความเข้มแข็งด้านเศรษฐกิจของชุมชนในจังหวัดบุรีรัมย์ ยังอยู่ ในระดับที่ไม่น่าพอใจ จึงสมควรที่จะได้รับการดูแล และได้รับการพิจารณาเข้าโครงการกองทุน หมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ ตามระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี และ จำนวนกองทุนเป้าหมาย ทั้งสิ้นในจังหวัดบุรีรัมย์ จำนวน 2,536 กองทุน แบ่งเป็นกองทุนหมู่บ้าน 2,501 กองทุน กองทุน ชุมชนเมือง 35 กองทุน จำนวนกองทุนที่ได้รับการจัดสรรโอนเงิน 2,502 กองทุนคิดเป็นร้อยละ 98.65 แบ่งเป็นกองทุนหมู่บ้าน 2,467 กองทุน คิดเป็นร้อยละ 98.64 กองทุนชุมชนเมือง 35 กองทุน คิดเป็นร้อยละ 100 (รายงานข้อมูลกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง จังหวัดบุรีรัมย์. 2545)

ผู้วิจัยเห็นว่าการดำเนินการเกี่ยวกับกระบวนการเรียนรู้ที่ส่งผลต่อความเข้มแข็งใน การดำเนินงานกองทุนหมู่บ้านในพื้นที่จังหวัดบุรีรัมย์ มีความสำคัญควรได้รับการศึกษาค้นคว้า อย่างเป็นระบบ เนื่องจากจังหวัดบุรีรัมย์มีความหลากหลายทางด้านสิ่งแวดล้อม พื้นที่ วิถีชีวิตความ เป็นอยู่ ชาติพันธุ์ (ภาษาพูด) ขนาดของหมู่บ้าน ขนาดของกองทุน ที่แตกต่างกัน โดยผลการวิจัย ครั้งนี้จะทำให้ผู้บริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านและผู้เกี่ยวข้องตลอดทั้งผู้สนใจนำไปใช้เป็นแนวทาง ในการดำเนินการเกี่ยวกับกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติให้มีคุณภาพ อันจะก่อให้เกิด ความเข้มแข็งของชุมชน สามารถพึ่งตนเองได้ ตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงอย่างแท้จริง

ความมุ่งหมายของการวิจัย

1. เพื่อศึกษากระบวนการเรียนรู้ที่ส่งผลต่อความเข้มแข็งในการดำเนินงานกองทุน หมู่บ้านในพื้นที่จังหวัดบุรีรัมย์
2. เพื่อศึกษารูปแบบที่เหมาะสมของกระบวนการเรียนรู้ที่ส่งผลต่อความเข้มแข็งในการ ดำเนินงานกองทุนหมู่บ้าน ในพื้นที่จังหวัดบุรีรัมย์

ความสำคัญของการวิจัย

1. ทำให้ทราบกระบวนการเรียนรู้ที่ส่งผลต่อความเข้มแข็งในการดำเนินงานกองทุนหมู่บ้านในพื้นที่จังหวัดบุรีรัมย์
2. ทำให้ทราบรูปแบบที่เหมาะสมของกระบวนการเรียนรู้ที่ส่งผลต่อความเข้มแข็งในการดำเนินงานกองทุนหมู่บ้านในพื้นที่จังหวัดบุรีรัมย์
3. สามารถนำผลที่ได้จากการศึกษาไปใช้ประโยชน์ในการสังเคราะห์เชื่อมโยงและพิจารณาในหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อปรับปรุงพัฒนาการดำเนินงานกองทุนหมู่บ้าน ในจังหวัดบุรีรัมย์และระดับเหนือขึ้นไปให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลต่อไป

ขอบเขตของการวิจัย

การศึกษากระบวนการเรียนรู้ที่ส่งผลต่อความเข้มแข็งในการดำเนินงานกองทุนหมู่บ้าน เป็นการศึกษาเฉพาะหมู่บ้านพื้นที่ในจังหวัดบุรีรัมย์ที่มีความเข้มแข็งและมีชาติพันธุ์ด้านภาษาพูดที่แตกต่างกัน โดยมีขอบเขตการวิจัยดังนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

- 1.1 ประชากร จากหมู่บ้านในจังหวัดบุรีรัมย์ 21 อำเภอ 2 กิ่งอำเภอ จำนวน 2,536 หมู่บ้าน
- 1.2 กลุ่มตัวอย่าง ในการศึกษาวิจัย เรื่อง กระบวนการเรียนรู้ที่ส่งผลต่อความเข้มแข็งในการดำเนินงานกองทุนหมู่บ้านในพื้นที่จังหวัดบุรีรัมย์ ได้มาโดยวิธีการสุ่มตัวอย่างแบบหลายขั้นตอน แบ่งเป็น 3 ขั้นตอน ดังนี้คือ
  - 1.2.1 ขั้นตอนที่ 1 สุ่มแบบจำเพาะเจาะจง ตามอำเภอที่มีภาษาพูดที่แตกต่างกัน จำนวน 3 อำเภอ คือ ภาษาเขมร อำเภอประโคนชัย ภาษาลาว อำเภอพุทไธสง ภาษาไทยโคราช อำเภอนางรอง
  - 1.2.2 ขั้นตอนที่ 2 สุ่มหมู่บ้านจากอำเภอดังกล่าวแบบจำเพาะเจาะจงจากตัวชี้วัดที่มีความเข้มแข็ง ได้หมู่บ้าน 3 ขนาดคือ ขนาดใหญ่ กลาง เล็ก ตามชาติพันธุ์ที่แตกต่างกันด้านภาษาพูด และมีความเข้มแข็งในการดำเนินงานกองทุนหมู่บ้าน
  - 1.2.3 ขั้นตอนที่ 3 สุ่มแบบจำเพาะเจาะจงและกำหนดโควตา (Quota Sampling) รวมกลุ่มตัวอย่างทั้งสิ้น 307 คน ประกอบด้วย
    - 1.2.3.1 กลุ่มผู้นำได้แก่ ผู้ใหญ่บ้าน จำนวน 9 คน
    - 1.2.3.2 กลุ่มคณะกรรมการกองทุน ได้แก่ ผู้ที่ได้รับเลือกเป็นกรรมการกองทุนของหมู่บ้าน ๑ ละ 15 คนจำนวน 9 หมู่บ้านรวมคณะกรรมการกองทุน ๙ 118 คน

1.2.3.3 กลุ่มสมาชิก ได้แก่ บุคคลธรรมดาที่อาศัยอยู่ในหมู่บ้านนั้นที่มีคุณสมบัติและไม่มีลักษณะต้องห้ามตามข้อบังคับ เป็นไปตามหลักเกณฑ์เงื่อนไขและวิธีการที่กองทุนกำหนด กองทุนละ 20 คน รวมทั้งสิ้น 180 คน โดยแยกเป็น

1.2.3.3.1 สมาชิกที่ได้รับเงินกู้ 9 หมู่บ้าน ๆ ละ 10 คน รวม 90 คน

1.2.3.3.2 สมาชิกที่ยังไม่ได้รับเงินกู้ 9 หมู่บ้าน ๆ ละ 10 คน รวม 90 คน

2. ตัวแปร ตัวแปรที่ศึกษามีดังนี้

2.1 ตัวแปรอิสระ

2.1.1 กระบวนไต่มาซึ่งคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน

2.1.2 กระบวนการไต่มาซึ่งระเบียบข้อบังคับกองทุนหมู่บ้าน

2.1.3 ขั้นตอนในการจัดกระบวนการเรียนรู้

2.1.4 การมีส่วนร่วมในการจัดกระบวนการเรียนรู้

2.1.5 เทคนิคหรือรูปแบบในการจัดกระบวนการเรียนรู้

2.2 ตัวแปรตาม ความเข้มแข็งในการดำเนินงานกองทุนหมู่บ้านมีดังนี้

2.2.1 ความเข้มแข็งด้านเศรษฐกิจ

2.2.2 ความเข้มแข็งด้านการบริหารจัดการ

2.2.3 ความเข้มแข็งด้านสังคมและวัฒนธรรม

3. ระยะเวลา ในการศึกษาครั้งนี้ใช้เวลาการศึกษาทั้งสิ้น 10 เดือนคือ

3.1 มิถุนายน พ.ศ. 2545 สํารวจข้อมูลเบื้องต้น

3.2 สิงหาคม - ธันวาคม พ.ศ. 2545 เก็บข้อมูลพื้นที่ศึกษา

3.3 มกราคม - เมษายน พ.ศ. 2546 วิเคราะห์ข้อมูลและเสนอผลงานวิจัย

นิยามศัพท์เฉพาะ

1. การเรียนรู้ หมายถึง การพัฒนาตนเองโดยวิธีการต่าง ๆ เช่น การประชุม อบรม สัมมนา ศึกษาดูงาน และแลกเปลี่ยนความรู้เกี่ยวกับการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้าน

2. กระบวนการเรียนรู้ หมายถึง กิจกรรมการให้ความรู้แก่ชาวบ้าน ที่มีความต่อเนื่อง สามารถนำไปดำเนินการเพื่อให้บรรลุตามวัตถุประสงค์ของการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้าน

3. ขั้นตอนการจัดกระบวนการเรียนรู้ หมายถึง ขั้นตอนในการจัดกิจกรรมให้ความรู้เช่น
ขั้นตระหนักในปัญหา ขั้นการหาทางเลือกที่หลากหลาย ขั้นกำหนดทางเลือกที่เหมาะสม
ขั้นการเรียนรู้ปฏิบัติการ ขั้นการปรับปรุงแก้ไข และขั้นการประเมินผล

4. กระบวนการได้มาซึ่งระเบียบข้อบังคับกองทุน หมายถึง กระบวนการที่จะให้ได้มาซึ่งระเบียบข้อบังคับ การรับสมาชิก การคิดดอกเบี้ย เกณฑ์ในการพิจารณาเงินกู้ กระบวนการจัดทำบัญชี การชำระคืนเงินกู้ กระบวนการพิจารณาเงินกู้

5. รูปแบบ เทคนิควิธีการเรียนรู้ หมายถึง วิธีการหรือเทคนิคในการศึกษาหาความรู้ของผู้เกี่ยวข้องในการดำเนินการกองทุนหมู่บ้าน ในรูปแบบและเทคนิคต่างๆ ได้แก่ การระดมความคิด การประชุมเชิงปฏิบัติการ การจัดเวทีชาวประชาคม การศึกษาดูงาน การสาธิต การศึกษาจากเอกสาร การเรียนรู้จากรูปแบบกองทุนเดิม การสาธิต การอภิปรายกลุ่ม การฟังความรู้จากวิทยุกระจายเสียงและโทรทัศน์ ตลอดจนทั้งรูปแบบเทคนิคอื่น ๆ ที่เหมาะสม

6. การมีส่วนร่วมในการจัดกระบวนการเรียนรู้ หมายถึง การที่ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในการบริหารจัดการกองทุนได้มีส่วนร่วมในการตระหนักในปัญหา ร่วมในการตระหนักในการช่วยเหลือผู้ด้อยโอกาสของหมู่บ้าน ร่วมในการเรียนรู้การแก้ปัญหาและการปฏิบัติ ร่วมรับผลประโยชน์ ร่วมตรวจสอบการดำเนินงาน ร่วมปรับปรุงแก้ไข ร่วมในการประเมินผล

7. กองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง หมายถึง กองทุนที่เกิดขึ้นตามนโยบายของรัฐบาลซึ่งรัฐบาลได้จัดสรรเงินอุดหนุนให้แก่หมู่บ้าน/ชุมชนเมือง แบ่งเป็น 2 ระดับกองทุน คือ

7.1 กองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ เป็นกองทุนรวมในระดับชาติ เพื่อจัดสรรให้แก่หมู่บ้าน/ชุมชนเมือง

7.2 กองทุนหมู่บ้าน คือ กองทุนหมุนเวียนในหมู่บ้าน/ชุมชน เมื่อเริ่มก่อตั้งจะได้รับเงินอุดหนุนจากกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ หมู่บ้าน/ชุมชนเมืองละประมาณ 1 ล้านบาท

8. หมู่บ้าน หมายถึง หมู่บ้านที่จัดตั้งขึ้นตามกฎหมายว่าด้วยลักษณะปกครองท้องที่

9. กองทุน หมายถึง กองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง ตามเงื่อนไขที่คณะกรรมการกำหนดให้เป็นหมู่บ้านตามระเบียบคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติว่าด้วยการจัดตั้งและการบริหารกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ พ.ศ. 2544

10. คณะกรรมการ หมายถึง คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ

11. คณะกรรมการกองทุน หมายถึง คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านหรือคณะกรรมการกองทุนชุมชนเมืองต่าง ๆ ตามระเบียบที่คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติกำหนด

12. ความเข้มแข็งของโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง หมายถึง ลักษณะของหมู่บ้านที่มีความเข้มแข็งในด้านเศรษฐกิจได้แก่ ความพยายามพึ่งตนเอง ผลการดำเนินงานในการประกอบอาชีพ การสะสมภูมิปัญญาจากประสบการณ์ ความเข้มแข็งในด้านการบริหารจัดการ ได้แก่ การมีระบบบริหารจัดการที่ดี องค์กรมีกิจกรรมต่อเนื่องสามารถตอบสนองต่อชุมชน

ความเข้มแข็งด้านสังคมวัฒนธรรมได้แก่ ความเป็นมาองค์กรชุมชน องค์กรมีการสนองตอบต่อ
ปัญหาอย่างมีประสิทธิภาพ การเชื่อมโยงเครือข่ายการเรียนรู้

มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์
Buriram Rajabhat University

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การศึกษาครั้งนี้ ผู้ศึกษาได้ศึกษา แนวคิด ทฤษฎีต่าง ๆ ตลอดจนผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับ “กระบวนการเรียนรู้ที่ส่งผลต่อความเข้มแข็งในการดำเนินงานกองทุนหมู่บ้าน” ซึ่งในการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้าน เพื่อให้การดำเนินงานตามโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองได้ประสบผลสำเร็จนั้น การศึกษาและการทำความเข้าใจในส่วนที่เกี่ยวกับโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองในแง่มุมต่าง ๆ ประกอบด้วย

1. ความเป็นมาของโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง
2. แนวคิดเกี่ยวกับกระบวนการการเรียนรู้ของชุมชน
3. รูปแบบหรือเทคนิควิธีการและกระบวนการในการเสริมสร้างการเรียนรู้
4. แนวคิดเกี่ยวกับการมีส่วนร่วม
5. แนวคิดเกี่ยวกับความเข้มแข็งของการบริหารจัดการองค์กรหรือกลุ่ม

ความเป็นมาของโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

1. นโยบาย

กองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองเป็นนโยบายของรัฐซึ่งมี พันตำรวจโททักษิณ ชินวัตร เป็นนายกรัฐมนตรี เพื่อเป็นการเสริมสร้างและพัฒนาความคิดริเริ่มในการแก้ไขปัญหา ตลอดจนเสริมสร้างศักยภาพทั้งทางด้านเศรษฐกิจและสังคมของประชาชนในหมู่บ้านและชุมชนเมือง โดยรัฐบาลจัดตั้งกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง กองทุนละ 1 ล้านบาท พร้อมเสริมสร้างและพัฒนาหมู่บ้านและชุมชนเมืองให้มีขีดความสามารถในการจัดระบบบริหารจัดการเงินกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองให้มีความสามารถในการจัดระบบบริหารจัดการเงินกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองกันเอง

2. ปรัชญา

2.1 เสริมสร้างสำนึกความเป็นชุมชนและท้องถิ่น

2.2 ชุมชนเป็นผู้กำหนดอนาคตและจัดการหมู่บ้านและชุมชนด้วยคุณค่าและ

ภูมิปัญญาของตนเอง

2.3 เกื้อกูลประโยชน์ต่อผู้ด้อยโอกาสในหมู่บ้านและชุมชน

2.4 เชื่อมโยงกระบวนการเรียนรู้ร่วมกันระหว่างชุมชน ราชการ เอกชน และ

ประชาสังคม

2.5 กระจายอำนาจให้ท้องถิ่นและพัฒนาประชาธิปไตยพื้นฐาน

3. วัตถุประสงค์

3.1 เป็นแหล่งเงินทุนหมุนเวียนในหมู่บ้านและชุมชนเมืองสำหรับการลงทุนเพื่อการพัฒนาอาชีพ สร้างงาน สร้างรายได้หรือเพิ่มรายได้ การลดรายจ่าย การบรรเทาเหตุฉุกเฉินและความจำเป็นเร่งด่วน สำหรับการนำไปสู่การสร้างกองทุนสวัสดิภาพที่ดีแก่ประชาชนในหมู่บ้านและชุมชน

3.2 ส่งเสริมและพัฒนาหมู่บ้านและชุมชนเมืองให้มีขีดความสามารถในการจัดระบบและบริหารจัดการเงินทุนของตนเอง

3.3 เสริมสร้างกระบวนการพึ่งพาตนเองของหมู่บ้าน และชุมชนเมืองในการเรียนรู้ การสร้าง และพัฒนาความคิดริเริ่ม เพื่อแก้ไขปัญหาและเสริมสร้างศักยภาพ และส่งเสริมเศรษฐกิจพอเพียงในหมู่บ้านและชุมชนเมือง

3.4 กระตุ้นเศรษฐกิจ ในระดับฐานรากของประเทศรวมทั้งเสริมสร้างภูมิคุ้มกันทางเศรษฐกิจและสังคมของประเทศในอนาคต

3.5 เสริมสร้างศักยภาพและความเข้มแข็งทั้งทางด้านเศรษฐกิจและสังคมของประชาชนในหมู่บ้านหรือชุมชนเมือง

4. หลักการจัดสรรเงิน คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ มีหลักการในการจัดสรรเงินให้แก่กองทุนหมู่บ้านหรือชุมชนเมือง ดังนี้

4.1 ความพร้อม ความสนใจและการมีส่วนร่วมของประชาชนในหมู่บ้านและชุมชนเมือง

4.2 ความพร้อมของคณะกรรมการกองทุน ที่เน้นความพร้อมของบุคคลทั้งในด้านความรู้และประสบการณ์ในการบริหารจัดการกองทุน

4.3 ความพร้อมของระบบการตรวจสอบและประเมินผลการดำเนินงานของคณะกรรมการกองทุนโดยสมาชิก

4.4 ความพร้อมของการบริหารจัดการที่สอดคล้องและเกื้อกูลกันระหว่างกองทุนหมู่บ้านหรือชุมชนเมืองกับกองทุนอื่น ๆ ที่หน่วยงานราชการจัดตั้งขึ้นในหมู่บ้านหรือชุมชนเมือง

5. กลไกในการบริหารกองทุน

5.1 ระดับชาติ

5.1.1 คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ (กทบช.) มีหน้าที่ในการกำหนดนโยบาย แผนการดำเนินงาน

5.1.2 สำนักงานคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ ในสำนักเลขาธิการนายกรัฐมนตรี ทำหน้าที่เป็นสำนักงานเลขานุการของคณะกรรมการ

5.1.3 คณะอนุกรรมการสนับสนุนการดำเนินงานกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง ประกอบด้วยผู้แทนกระทรวงต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง สถาบันการศึกษาภาคเอกชน องค์กรพัฒนาเอกชนและตัวแทนประชาชนเป็นองค์ประกอบ มีหน้าที่ในการปฏิรูประบบราชการ

บูรณาการทำงานร่วมกันเพื่อสนับสนุนการทำงานของคณะอนุกรรมการ สนับสนุนและติดตาม การดำเนินงานกองทุนหมู่บ้านระดับจังหวัดและคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและคณะกรรมการ ชุมชนเมือง

5.2 ระดับจังหวัด

มีคณะอนุกรรมการสนับสนุนและติดตามการดำเนินงานกองทุนหมู่บ้าน ระดับจังหวัด เพื่อทำหน้าที่ให้ความเห็นชอบผลการประเมินความพร้อมของกองทุนซึ่งผ่านการประเมินของ คณะอนุกรรมการระดับอำเภอและสนับสนุนการเตรียมความพร้อม ติดตามตรวจสอบ สนับสนุน ด้านวิชาการและการจัดการแก่คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและคณะกรรมการชุมชนเมือง พร้อมทั้งแต่งตั้งคณะอนุกรรมการระดับอำเภอ

5.3 คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

ประกอบด้วยตัวแทนของกลุ่มองค์กรประชาชน และประชาชนในหมู่บ้านหรือชุมชน ซึ่งเข้ามาโดยวิธีชาวบ้านเลือกกันเองในหมู่บ้านหรือชุมชน จำนวน 15 คน

6. แนวทางการจัดสรรเงินอุดหนุนกองทุนหมู่บ้าน

6.1 จัดสรรตามความพร้อมของหมู่บ้าน

6.2 ขั้นตอนการจัดสรรมีดังนี้

6.2.1 จัดตั้งคณะกรรมการหมู่บ้าน

6.2.2 ยื่นคำขอขึ้นทะเบียนกองทุนหมู่บ้าน

6.2.3 ประเมินความพร้อม

6.2.4 จัดสรรให้กลุ่มที่มีความพร้อมก่อน

6.2.5 เตรียมความพร้อมในกลุ่มที่ยังไม่ผ่านการประเมิน

6.2.6 จัดสรรเพิ่มเติมในส่วนที่ผ่านการเตรียมความพร้อมแล้ว

6.3 การจัดตั้งคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน การขึ้นทะเบียนกองทุนหมู่บ้าน และ การประเมินความพร้อมให้เป็นไปตามระเบียบ คำสั่ง แนวทาง วิธีปฏิบัติที่คณะกรรมการกำหนด

6.4 วงเงินการจัดสรรแก่กองทุนหมู่บ้านที่มีความพร้อม กองทุนละ 1 ล้านบาท

7. ความสำเร็จของกองทุนหมู่บ้าน และกองทุนชุมชนเมือง

กองทุนหมู่บ้านและกองทุนชุมชนเมืองจะประสบผลสำเร็จได้หากมีสิ่งเหล่านี้อยู่ใน หมู่บ้านหรือชุมชนเมือง

7.1 ชาวบ้านมีจิตสำนึกร่วมกันในการเป็นเจ้าของกองทุน

7.2 ชาวบ้านมีส่วนร่วมในการกำหนดกติกาด้วยคุณค่าและภูมิปัญญาของตนเอง รวมทั้งเคารพในกติกาที่กำหนดร่วมกัน

7.3 มีคณะกรรมการกองทุนที่เป็นคนดี มีความรู้ มีประสบการณ์ มีความเสียสละ และ มีความรับผิดชอบ

7.4 มีการสร้างกระบวนการมีส่วนร่วมทั้งการเรียนรู้ร่วมกัน คิดร่วมกัน

ทำร่วมกัน ติดตามตรวจสอบร่วมกัน และรับผลประโยชน์ร่วมกันอย่างเป็นธรรม

7.5 มีความสามัคคี ความเอื้ออาทร เกื้อกูลผู้ด้อยโอกาส

7.6 มีการประสานความร่วมมือทั้งในด้านการเรียนรู้และกิจกรรมร่วมกัน

ในลักษณะเครือข่ายกองทุนหมู่บ้านหรือชุมชนเมือง

แนวคิดเกี่ยวกับกระบวนการเรียนรู้ของชุมชน

ความหมายของการเรียนรู้ (Learning) มีผู้ให้ความหมายไว้มากมายเช่น โครและโคร (Crow & Crow. 1969 : 1) คลีน (Klein. 1991 : 2) ฮอร์ตตันและทูเมจ (Horton & Tuma. 1976 : 5) โบเวอร์และเอเวสท์ (Bower & Erwest. 1981 : 11) จำเนียร โชติช่วง และคณะ (2515 : 10) และเรียร์ศรี วิวิศศิริ (2534 : 5) สามารถสรุปได้ว่าการเรียนรู้หมายถึง การเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมที่ค่อนข้างถาวรอันเป็นผลมาจากประสบการณ์ การฝึกหัด การปฏิบัติการ การกระทำจริง จะด้วยวิธีการที่ตั้งใจหรือไม่ตั้งใจก็ตาม ซึ่งจะช่วยให้บุคคลสามารถปรับปรุงตนเองและปรับปรุงสังคมได้ หรือหมายถึง พัฒนาการที่เกิดจากการฝึกหัดซึ่งอาศัยประสบการณ์และการฝึกทักษะ การเรียนรู้ส่วนใหญ่กำหนดโดยอิทธิพลของวัฒนธรรม การอบรมเลี้ยงดู สังคมและกลุ่มเพื่อน

นอกจากนี้ การเรียนรู้ จะทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในพฤติกรรม และเมื่อคนเกิดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมไปในทางที่ดีย่อมส่งผลให้องค์กรแห่งนั้น เกิดการปรับปรุงเปลี่ยนแปลงและพัฒนาไปในทางที่ดีได้เช่นกัน

กระบวนการเรียนรู้ของชุมชน

ประเวศ วะสี (2536 ; อ้างถึงใน วัฒนพร คชภูมิ. 2540) ได้กล่าวว่าการเรียนรู้ต้องเป็นการเรียนรู้ของคนทั้งหมด (Education for All) กล่าวคือ เป็นการเรียนรู้ของคนทุกคนอย่างต่อเนื่องและทั้งหมดของสังคมควรเป็นไปเพื่อการเรียนรู้ (All for Education) ซึ่งหมายถึง การเรียนรู้ที่มีใช้จำกัดอยู่แต่ในโรงเรียนเท่านั้นแต่ทรัพยากรทุกประเภทควรเป็นไปเพื่อการเรียนรู้ กล่าวคือ ครอบครัว ชุมชน สถานประกอบการ ธนาคาร โรงพยาบาล หรือหน่วยงานใด ๆ ของสังคมต้องเป็นสถาบันของการเรียนรู้ ควรมีการเรียนรู้ร่วมกัน และควรเป็นการเรียนรู้โดยการลงมือปฏิบัติจริง (Learning by Doing) ซึ่งการเรียนรู้เช่นนี้ จะก่อให้เกิดปัญญาที่มีคุณภาพเพียงพอ สำหรับการเอาชนะความยากในการพัฒนาสังคมได้

สรุปได้ว่า กระบวนการเรียนรู้ที่สามารถช่วยยกระดับสติปัญญาของประชาชนและชุมชนนั้นได้ จะต้องมีลักษณะเป็นการเรียนรู้ที่ควบคู่ไปกับการปฏิบัติหรือการทำกิจกรรมต่าง ๆ นั้นเอง

ดังนั้นการเรียนรู้ของชุมชนจึงหมายถึง กระบวนการที่จะให้คนเรียนรู้เพื่อสามารถจัดระเบียบความคิด เพื่อยกระดับความเป็นอยู่ให้ดีขึ้น ตลอดจนเรียนรู้เพื่อให้สามารถจัด

ความยากจน รู้จักรักษาตัวให้ปลอดภัยจากโรคภัยต่าง ๆ รวมทั้งรู้จักการเพิ่มประสิทธิภาพการทำงานและการประกอบอาชีพในการพัฒนาชุมชนท้องถิ่นและประเทศ อันเป็นการเรียนรู้ นอกเหนือจากการเรียนรู้เพื่ออ่านออกเขียนได้ และคิดเลขได้ (กรมการศึกษานอกโรงเรียน. 2534)

สำหรับกระบวนการเรียนรู้ของชุมชนนั้น หมายถึง การเรียนรู้ที่ประกอบด้วย ขั้นตอนดังต่อไปนี้ (สุนทร สุนันท์ชัย. 2535 : 39)

1. ตระหนักในปัญหา หมายถึง การเข้าใจว่าเรื่องใดเป็นปัญหาที่ต้องการแก้ไข
2. การหาทางเลือกที่หลากหลาย หมายถึง การกำหนดทางเลือกในการแก้ปัญหา
3. กำหนดทางเลือกที่เหมาะสม หมายถึง การตัดสินใจเลือกทางเลือกที่คาดว่าจะแก้ปัญหาได้
4. การเรียนรู้ปฏิบัติการ หมายถึง การดำเนินตามทางเลือก
5. การปรับปรุงแก้ไข หมายถึง การรวบรวมข้อมูลและปรับปรุงแก้ไข
6. การประเมินผล หมายถึง การสรุปผลปฏิบัติการ

กล่าวโดยสรุป กระบวนการเรียนรู้เน้นเป็นหัวใจสำคัญที่ทำให้ชุมชนเข้มแข็งได้ เนื่องจากการยกระดับความสามารถในการคิดวิเคราะห์ปัญหา หาสาเหตุแห่งปัญหา การตัดสินใจเลือกทางเลือกในการแก้ปัญหา และสรุปบทเรียน เพื่อยกระดับสติปัญญาให้สูงขึ้น กระบวนการดังกล่าวเป็นกระบวนการที่ครอบคลุมทั้งเรื่องการปลูกจิตสำนึกของคนในที่จะ มุ่งมั่นแก้ปัญหา พึ่งตนเอง พัฒนาความรู้และทักษะในการจัดการกับปัญหาใหม่ ๆ ที่เกิดขึ้นได้ อย่างเท่าทันการเปลี่ยนแปลง

กระบวนการเรียนรู้ที่สามารถช่วยยกระดับสติปัญญาของปัจเจกบุคคลและชุมชนนั้น จะต้องมัลักษณะเป็นการเรียนรู้ที่ควบคู่ไปกับการปฏิบัติหรือการกระทำต่าง ๆ ซึ่งประเวศ วะสี (2537 ; อ้างถึงใน สีลาภรณ์ นาครทรรพ. 2539) เรียกกระบวนการดังกล่าวว่า กระบวนการเรียนรู้แบบมีปฏิสัมพันธ์จากการกระทำร่วมกัน (Interactive learning Through Action) หรือนัยหนึ่ง คือ กระบวนการเรียนรู้แบบ Learning by Doing จุดต่างที่เน้นเพิ่มขึ้นมาคือ กระบวนการเรียนรู้มิใช่การเรียนรู้ของปัจเจกบุคคลเท่านั้น แต่เป็นการเรียนรู้ ร่วมกันของหลาย ๆ คนที่ มาทำกิจกรรมร่วมกันนั่นเอง

ปรัชญาแนวคิดและแนวทางการส่งเสริมกระบวนการเรียนรู้ของชุมชน

จากการศึกษาเอกสารเกี่ยวกับแนวคิดและแนวทางการส่งเสริมกระบวนการเรียนรู้ ในชุมชนพบว่า การจัดการศึกษาในการสร้างกระบวนการเรียนรู้เพื่อพัฒนาความเข้มแข็งให้กับชุมชนนั้นมีปรัชญา 6 ประการ (เพชรฯ พิพัฒน์สันติกุล. 2544 : 5 - 9) คือ

1. มนุษย์มีศักยภาพในการเรียนรู้และสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้ การเรียนรู้ นอกจากจะสร้างสรรค์ภูมิปัญญาให้มนุษย์สามารถพัฒนาคุณภาพชีวิตได้อย่างต่อเนื่องแล้ว ยังก่อให้เกิดความภาคภูมิใจและความปิติแก่ผู้เรียนรู้อีกด้วย

2. การปฏิรูปการศึกษาควรมุ่งแก้ปัญหาความทุกข์ยากของคนส่วนใหญ่ของประเทศ โดยการกระจายการเรียนรู้ออกจากสถานศึกษาไปสู่ชุมชน หรือการคืนการศึกษาให้ชุมชน เพื่อให้การเรียนรู้ตอบสนองความต้องการของชุมชน ทำให้เกิดการสะสมองค์ความรู้ในท้องถิ่น เป็นฐานสำหรับการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นซึ่งนำไปสู่การปฏิรูปการเรียนการสอนในสถานศึกษา ทั้งยังช่วยให้เกิดความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างชุมชนและสถานศึกษา ทำให้มีส่วนช่วยเสริมสร้างความเข้มแข็งซึ่งกันและกัน หรืออีกนัยหนึ่งนักเรียน ครู และชุมชน อยู่ในกระบวนการเรียนรู้ร่วมกัน คือ เป็นทั้งผู้สอนและผู้เรียนรู้ไปพร้อมๆ กัน

3. บุคคลและชุมชนมีความหลากหลายทั้งทางเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม ทรัพยากรธรรมชาติสิ่งแวดล้อม ฯลฯ การนำกระบวนการเรียนรู้ที่ประสบความสำเร็จในชุมชนหนึ่งไปใช้ในอีกชุมชนหนึ่ง หรือการวางแผนจากส่วนกลาง แล้วนำไปให้คนในชุมชนท้องถิ่น ปฏิบัติจึงมักประสบความล้มเหลว นอกจากนี้ปัจจัยทั้งภายในและภายนอกชุมชนยังคงเปลี่ยนแปลงตลอดเวลา จึงต้องพัฒนากระบวนการเรียนรู้ในแต่ละชุมชนอย่างต่อเนื่องเพื่อให้เหมาะสมกับสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงไป

4. เป้าหมายของการจัดกระบวนการเรียนรู้ ในชุมชน คือ เพื่อสร้างปัญญาให้คนในชุมชน (ทุกเพศ ทุกวัย ทุกอาชีพ) สามารถพัฒนาตนเอง ครอบครัว และชุมชนได้อย่างมีบูรณาการ หรือกล่าวอีกนัยหนึ่ง เพื่อเสริมสร้างพลังให้คนในชุมชนสามารถพึ่งตนเอง และพึ่งกันเองได้มากขึ้น โดยเน้นการมีส่วนร่วมในกระบวนการเรียนรู้ และการฝึกฝนตนเองในทุกด้านของชีวิต รวมทั้งส่งเสริมการแลกเปลี่ยนเรียนรู้และการเชื่อมต่อประสบการณ์ระหว่างบุคคลและชุมชนโดยผ่านกระบวนการกลุ่มและเครือข่ายการเรียนรู้

5. การจัดกระบวนการเรียนรู้ในชุมชนที่มีคุณภาพเพื่อพัฒนาชุมชนท้องถิ่นอย่างบูรณาการมีสาระและขอบเขตกว้างขวาง โดยเฉพาะประเด็นการเลี้ยงชีพของคนในชุมชน ซึ่งจำเป็นต้องอาศัยความร่วมมือร่วมใจ หรือ การผนึกกำลังจากทุกส่วนของสังคม ทั้งภาครัฐ ภาคเอกชนและภาคประชาชน อาทิ นักวิชาการ สื่อมวลชน นักธุรกิจ สถาบันการศึกษา องค์กรบริหารส่วนท้องถิ่น องค์กรพัฒนาเอกชน องค์กรชุมชน ฯลฯ การเรียนรู้ในชุมชนจึงมิได้เกี่ยวข้องกับบุคลากรทางการศึกษาเท่านั้น แต่เป็นการเรียนรู้ร่วมกันของทุกฝ่าย

6. การจัดกระบวนการเรียนรู้ในชุมชนควรนำไปสู่วัตถุประสงค์หลาย ๆ ประการพร้อมกัน เช่นเพื่อสืบค้นผู้นำจิตวิญญาณ สร้างความเข้าใจร่วมกัน สร้างคุณค่าและจิตสำนึกใหม่ ปลุกฝังคุณธรรมและค่านิยมที่ดีงาม เกิดความเอื้ออาทร สร้างวิสัยทัศน์ร่วม สร้างกระบวนการทัศน์ใหม่ ใต้ปัญหาและความต้องการของชุมชน ใต้แนวทางวิธีการและแผนงานการแก้ปัญหา ใต้เริ่มทดลองทำ ใต้โจทย์วิจัยเกิดการสะสมองค์ความรู้ในท้องถิ่นใต้องค์ความรู้ใหม่และขยายผลผ่านการสรุปทบทวนร่วมกันใต้หลักสูตรท้องถิ่นและนำไปสู่การปฏิรูปการเรียนการสอน ชุมชนมีโอกาสเรียนรู้และจัดการร่วมกันทำให้สิ่งแวดล้อมได้รับการอนุรักษ์ฟื้นฟู

แนวทางการจัดกระบวนการเรียนรู้ในชุมชนเริ่มต้นจากวงจรการเรียนรู้โดยการรวมคนร่วมคิดร่วมทำร่วมสรุปทบทเรียนและร่วมรับผลจากการกระทำ ถ้าวงจรแห่งการเรียนรู้ของชุมชนใดหมุนเร็วหรือมีพลวัตสูงแสดงว่า ชุมชนนั้นมีพลังการเรียนรู้สูง รายละเอียดมีดังนี้

1. รวมคน ถึงแม้ว่าการจัดกระบวนการเรียนรู้ในชุมชนต้องยึดหลักว่า ทุกคนในชุมชนมีความสำคัญเท่าเทียมกัน แต่ในทางปฏิบัติ การจัดกระบวนการเรียนรู้ในชุมชนที่มีประสิทธิภาพเกิดประสิทธิผลและทรงพลัง ต้องเริ่มต้นจากการรวมคนในชุมชนเป็นองค์กรชุมชนเพื่อเรียนรู้เรื่องเกี่ยวกับตนเอง ความสัมพันธ์ของตนเองกับครอบครัว ชุมชนและสังคม ความรู้และทักษะด้านวิทยาศาสตร์ ภาษา เทคโนโลยี การจัดการ การประกอบอาชีพ ศาสนา ศิลปวัฒนธรรม การกีฬา ภูมิปัญญาไทย การดำรงชีวิตอย่างมีความสุข ฯลฯ

การรวมคนมีวัตถุประสงค์เพื่อรวมพลังใจ เป็นการเสริมใจซึ่งกันและกัน สมาชิกขององค์กรมีความสนใจและมีวัตถุประสงค์ร่วมกัน ทำให้เกิดจิตสำนึกร่วมในการแก้ปัญหาและพัฒนาท้องถิ่น เกิดความรักความสามัคคีและความเอื้ออาทร องค์กรชุมชนที่มีสมาชิกหลากหลายทั้งเพศ วัย อาชีพและพบปะกันอย่างต่อเนื่อง องค์กรชุมชนนั้นย่อมมีความเข้มแข็ง

จำนวนองค์กรในชุมชนจะมีจำนวนเท่าไรก็ได้ คน ๆ หนึ่งอาจเป็นสมาชิกของหลายองค์กรเช่น เป็นทั้งสมาชิกกลุ่มสัจจะออมทรัพย์ กลุ่มต่อต้านยาเสพติด กลุ่มเกษตรปลอดสารพิษและกลุ่มป่าชุมชน ชุมชนใดมีจำนวนองค์กรชุมชนมาก แสดงว่าชุมชนนั้นเข้มแข็ง เพราะมีจำนวนผู้นำมากซึ่งจะเกิดกลุ่มผู้นำติดตามมา และเป็นทุนทางสังคมที่สำคัญที่สุดของชุมชน

เพื่อกระตุ้นให้เกิดการระดมทุนทางสังคมจากภายในชุมชนควรสร้างกิจกรรมที่บุคคลในชุมชนสามารถมีส่วนร่วม เช่น การออมทรัพย์ การอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม ประเพณีพื้นบ้าน ประวัติศาสตร์หมู่บ้าน หรือทำให้เกิดการเชื่อมต่อองค์กรในชุมชนเข้าด้วยกัน เช่น กลุ่มป่าชุมชน กลุ่มสมุนไพรรวม กลุ่มออมทรัพย์ กลุ่มแปรรูปอาหารหรือกลุ่มวัฒนธรรม วัด โรงเรียน เป็นต้น การเชื่อมต่อองค์กรในชุมชนกับองค์กรภายนอกเป็นการระดมทุนทางสังคมจากภายนอกชุมชน ซึ่งมีความสำคัญกว่าการระดมเงิน เนื่องจากแต่ละองค์กรมีศักยภาพและจุดแข็งที่แตกต่างกันองค์กรในชุมชนที่สามารถเชื่อมต่อกับองค์กรภายนอก เช่น กลุ่มป่าชุมชน กลุ่มสมุนไพรรวม คณะวนศาสตร์ กลุ่มออมทรัพย์ กลุ่มแปรรูปอาหาร กรมส่งเสริมการเกษตร สหกรณ์เลมอนฟาร์มหรือกลุ่มวัฒนธรรม วัด โรงเรียน สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ สถาบันราชภัฏ ย่อมช่วยกันทำให้มีความเข้มแข็งยิ่งขึ้นเพราะต่างก็มีศักยภาพที่จะเสริมสร้างความเข้มแข็งให้แก่กันและกัน

การรวมคนเป็นกลุ่ม และการเชื่อมต่อองค์กรเป็นเครือข่ายสามารถกระทำได้หลายวิธีขึ้นอยู่กับสถานการณ์ในแต่ละท้องถิ่น วิธีที่ได้รับความนิยม ได้แก่ “การจัดเวที” อาจเรียกว่า “เวทีชาวบ้าน” หรือ “เวทีประชาคม” เป็นการเปิดพื้นที่ทางสังคมแล้วนำประเด็นที่ชุมชนให้ความสนใจมาเป็นเครื่องมือในการรวมคน และ การสืบค้นผู้นำ เช่น การเลี้ยงชีพ

ปัญหาสิ่งแวดล้อม ปัญหายาเสพติด การรักษาสุขภาพ พิธีกรรมและประเพณี ดนตรีพื้นบ้าน ประวัติศาสตร์ชุมชน เป็นต้น

ชุมชนหลายแห่งใช้ผู้นำในชุมชนเป็นเครื่องมือในการรวมคน อาจเป็นพระภิกษุ ครู หมอพื้นบ้าน ผู้นำจิตวิญญาณด้านพิธีกรรม หรือผู้นำภูมิปัญญาท้องถิ่น ซึ่งผู้นำเหล่านี้มักเป็น ผู้นำตามธรรมชาติ ซึ่งมีคุณธรรม ซื่อสัตย์ เสียสละ อดทน อดกลั้น และมีจิตใจอาสาสมัคร บางกรณีองค์กรจากภายนอกโดยเฉพาะหน่วยงานของรัฐและองค์กรพัฒนาเอกชนเข้าไปมี บทบาทในการกระตุ้นให้คนในชุมชนรวมตัวกัน เช่น กรมการพัฒนาชุมชน กรมส่งเสริม การเกษตรเข้าไปจัดตั้งกลุ่มออมทรัพย์และกลุ่มอาชีพ องค์กรพัฒนาเอกชนกระตุ้นให้รวมตัวกัน เพื่ออนุรักษ์สิ่งแวดล้อม ส่วนภาคธุรกิจเอกชนที่มีบทบาทเด่นชัดได้แก่ บริษัทบางจากที่ส่งเสริม ให้ชาวบ้านรวมตัวกันทำธุรกิจค่าน้ำมัน เป็นต้น

การจัดกระบวนการเรียนรู้ในชุมชนใช้คนเป็นทั้งปัจจัยและเป้าหมายของการเรียนรู้ ดังนั้น รวมคนจึงเป็นขั้นตอนที่สำคัญที่สุด การรวมคนด้วยความคิดจะสามารถรวมพลังใจของ ผู้นำจิตวิญญาณได้เป็นอย่างดี ทำให้ได้คนที่มีคุณภาพมีพลังและเป็นการรวมตัวที่มีความยั่งยืน ซึ่งจะส่งผลให้การดำเนินงานขั้นต่อ ๆ ไปประสบความสำเร็จ

ถ้าการรวมคนใช้ผลประโยชน์เป็นตัวล่อ อาจได้คนจำนวนมากในระยะเวลานั้นสั้น และจะได้แต่กายไม่ได้ใจ และมักได้คนที่ไม่มีคุณภาพไม่มีพลัง เป็นการรวมตัวที่ไม่มีคามยั่งยืน ซึ่งเป็นวิธีการที่หน่วยงานของรัฐส่วนใหญ่นิยมใช้ในการพัฒนาชุมชนในช่วง 30-40 ปีที่ผ่านมา ซึ่งส่งผลให้ระบบคิดของชุมชนในการพึ่งตนเองถูกทำลายจนเกือบหมดสิ้น

2. ร่วมคิด มีวัตถุประสงค์เพื่อระดมพลังความคิดให้รู้แจ่มแจ้ง โดยผ่านกระบวนการ มีส่วนร่วมในการระดมสมอง เพื่อระดมความคิด สร้างความเข้าใจร่วมกัน ปรับกระบวนการทัศน์ สร้างวิสัยทัศน์ร่วมแลกเปลี่ยนความรู้และประสบการณ์ ตลอดจนวิเคราะห์ปัญหาและโอกาส อย่างรอบด้านมีการจัดลำดับความสำคัญของปัญหา (เรียนรู้อะไร) กำหนดแนวทาง วิธีการ และแผนงาน ในการแก้ปัญหา (เรียนรู้อย่างไร เรียนรู้กับใคร เรียนรู้ที่ไหน)

3. ร่วมทำ มีวัตถุประสงค์เพื่อรวมพลังการจัดการตามแผนงานที่กำหนด โดยใช้หลักสหกรณ์ การฝึกฝนจากการทดลองทำ และการปฏิบัติในพื้นที่จริง กิจกรรมจริง สถานการณ์จริง ประกอบกับการใช้หลักการ ทฤษฎี เทคโนโลยี และระบบการบริหารจัดการที่ดี มาสร้างความเชื่อมโยงกัน ซึ่งการจัดแบ่งบทบาทหน้าที่และความรับผิดชอบของภาคีการพัฒนา ต่าง ๆ อย่างเหมาะสม ย่อมทำให้การใช้ทรัพยากรมีประสิทธิภาพและเกิดประสิทธิผลสูงสุด

4. ร่วมสรุปบทเรียน มีวัตถุประสงค์เพื่อสร้างพลังภูมิปัญญา โดยเริ่มต้นจาก การประเมินตนเองและประเมินผลงานผ่านเวทีกลุ่มและเครือข่าย ทำให้เกิดการเชื่อมต่อทักษะ องค์ความรู้และประสบการณ์ นำไปสู่การพัฒนาองค์ความรู้ใหม่ขององค์กร จากนั้นเผยแพร่ องค์ความรู้ผ่านสื่อ (เอกสาร วิทยุ โทรทัศน์) ไปสู่องค์กรชุมชนอื่นๆ

5. ร่วมรับผลจากการกระทำ มีวัตถุประสงค์เพื่อสร้างพลังปิติโดยการยกย่องชื่นชมให้กำลังใจคนที่เสียสละทำงานให้กับชุมชนและสังคม ทำให้เกิดความภาคภูมิใจและมีความสุขจากการทำงานร่วมกัน ส่วนผลจากกระทำอาจได้รับในมิติที่แตกต่างกันเช่นสมาชิกองค์กรชุมชนได้รับผลทางด้านเศรษฐกิจ นักเรียนได้เรียนรู้วิถีคิดและการทำงานเป็นทีม ส่วนครูได้เรียนรู้ศักยภาพของท้องถิ่น ซึ่งนำไปสู่การพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นและการปฏิรูปการเรียนการสอนในโรงเรียน แนวทางการจัดกระบวนการเรียนรู้ในชุมชนสามารถสรุปเป็นขั้นตอนได้ดังตาราง 1

ตาราง 1 แสดงขั้นตอนการจัดกระบวนการเรียนรู้ในชุมชน

ขั้น	เพื่อ	แนวคิด	วิธีการ / เทคนิค
รวมคน	พลังกลุ่ม,พลังใจ พลังเอื้ออาทร การรวมกลุ่มเป็น การรวมใจ	-เสริมใจซึ่งกันและกัน -ความสนใจร่วมกัน -วัตถุประสงค์ร่วมกัน -ระดมทุนทางสังคม -หลากหลายสาขาอาชีพ -พบปะกันอย่างต่อเนื่อง	-เวที/กิจกรรม -พิธีกรรมและประเพณี -ปัญหาและความต้องการ -อาสาสมัคร -ดนตรีพื้นบ้าน
ร่วมคิด	พลังความคิด การแลกเปลี่ยน เรียนรู้ร่วมกัน	-เสริมความรู้สร้างปัญญา -เชื่อมต่อประสบการณ์ -มองปัญหาและโอกาส (ทางเลือก)รอบด้าน -สร้างทางเลือกเพื่อการแก้ ปัญหา -กำหนดแนวทาง วิธีการ แผนงานแก้ปัญหา / พัฒนา	-ระดมสมอง -แลกเปลี่ยนประสบการณ์ซึ่งกัน และกัน -ปรับวิถีคิด -การสร้างกลุ่ม/เครือข่าย -สร้างวิสัยทัศน์ร่วมกันของ ชุมชน
ร่วมทำ	พลังการจัดการ ชุมชนร่วมกัน จัดการมีการแบ่ง บทบาทหน้าที่	-ระบบบริหารจัดการ เชื่อมโยงพื้นที่ กิจกรรม สถานการณ์ หลักการ ทฤษฎี เทคโนโลยีและ ระบบจัดการ	-หลักสหกรณ์ -ทดลองปฏิบัติ -แบ่งบทบาทหน้าที่ ความรับผิดชอบ

ตาราง 1 (ต่อ)

ขั้น	เพื่อ	แนวคิด	วิธีการ / เทคนิค
ร่วมสรุปบทเรียน	พลังภูมิปัญญา การเชื่อมโยง ความคิดและ ประสบการณ์ของ คนในชุมชน	-สร้างองค์ความรู้ใหม่ -การนำองค์ความรู้ใหม่ไปใช้โดยอัตโนมัติ	-ประเมินตนเอง -ประเมินงาน -ปรับใช้ -จัดทำเอกสารเผยแพร่
ร่วมรับผลจากการกระทำ	พลังปิติ สุขที่เป็นผู้ให้และผู้รับอย่างสมดุล	-มีความสุขจากการทำงาน -ขยายเครือข่าย ขยายจำนวนสมาชิก	-ยกย่อง / ชื่นชม -ให้กำลังใจ

รูปแบบหรือเทคนิควิธีการ และกระบวนการในการเสริมสร้างการเรียนรู้

จากการศึกษาเอกสารเกี่ยวกับเทคนิควิธีการและกระบวนการเสริมสร้างการเรียนรู้ของชุมชน พบว่า มีเอกสารหลายเรื่องที่เกี่ยวข้องเรื่องนี้ไว้ คือ งานของ ปาริชาติ วลัยเสถียรและคณะ (2543) ทวีศักดิ์ นพเกษร (2543) สุมณฑา พรหมบุญ คณะกรรมการสตรีโครงการพัฒนาการศึกษาเพื่อชุมชน (2531) ธีรพงษ์ แก้วหาวงษ์ (2543) ทิศนา ขัมมณี (2534) ซึ่งสามารถสรุปเป็นตารางได้ ดังนี้

ตาราง 2 แสดงรูปแบบ เทคนิค วิธีการ และกระบวนการในการเสริมสร้างการเรียนรู้

รูปแบบ, เทคนิค	วิธีการจัดกระบวนการเรียนรู้	ผู้ศึกษา
1. การจัดการเรียนรู้ที่จำแนกตามกลุ่มเป้าหมายและระดับของงาน	1. ระดับบุคคล - การสังเกต - การฝึกตอบ - การบันทึกข้อความ ถ่ายภาพ การถ่ายวิดีโอ - ถามโดยใช้เหตุผลมาวิเคราะห์และสังเคราะห์ - การนำเสนอต่อที่ประชุม	มาลี พงษ์พงศาวัลลี (2541) อังน ปาริชาติ และคณะ (2543)

ตาราง 2 (ต่อ)

รูปแบบ, เทคนิค	วิธีการจัดกระบวนการเรียนรู้	ผู้ศึกษา
1. การจัดการเรียนรู้ที่จำแนกตามกลุ่มเป้าหมายและระดับของงาน	<ul style="list-style-type: none"> - การค้นหาคำตอบจากหนังสือและการพูดคุย - การฝึกเขียนเรียบเรียงทางวิชาการ <p>2. ระดับกลุ่ม</p> <ul style="list-style-type: none"> - การประชุม - การอภิปรายกลุ่ม - การศึกษาดูงาน - การจัดนิทรรศการ - การแลกเปลี่ยนความคิดเห็น - การสาธิต <p>3. ระดับชุมชน</p> <ul style="list-style-type: none"> - การฝึกงาน - การสาธิต - การฝึกอบรม - การสัมมนา - การศึกษาดูงาน - การจัดเวทีเพื่อการรณรงค์ - การแลกเปลี่ยนประสบการณ์ - การจัดห้องสมุดและศูนย์ข้อมูล - การรณรงค์ด้วยสื่อ การประชาสัมพันธ์ผ่านสื่อมวลชน <p>4. ระดับเครือข่าย</p> <ul style="list-style-type: none"> - การศึกษาดูงาน - การฝึกอบรม - การประชุมสัมมนา - การประสานกับหน่วยราชการ 	<p>มาลี พงษ์พงศาวิลี (2541) อังโน ปาริชาติ และคณะ (2543)</p>
2. เทคนิค วิธีการจัดการเรียนรู้ที่จำแนกตามลักษณะการให้ความรู้	<p>1. การให้การศึกษาทางตรง</p> <ul style="list-style-type: none"> - การเยี่ยมบ้านและไร่นา - การประชุม - การสาธิต - การจัดทัศนศึกษา <p>2. การให้การศึกษาทางอ้อม</p> <ul style="list-style-type: none"> - การจัดนิทรรศการ 	<p>ทองศักดิ์ คุ้มไข่น้ำ (2534) อังโน ปาริชาติ อังแล้ว</p>

ตาราง 2 (ต่อ)

รูปแบบ, เทคนิค	วิธีการจัดกระบวนการเรียนรู้	ผู้ศึกษา
	<ul style="list-style-type: none"> - การจัดนิทรรศการ - การให้การศึกษาผ่านผู้นำ - การใช้โสตทัศนอุปกรณ์ - การจัดห้องสมุดชุมชนหรือศูนย์ข้อมูลหมู่บ้าน 	
3. เทคนิคการประชุมอย่างมีส่วนร่วม	<ol style="list-style-type: none"> 1. รวบรวมสถานการณ์หรือสภาพปัญหาของชุมชน โดยวาดแผนภูมิความคิด (Mind Map) 2. จัดลำดับความสำคัญของปัญหาและหาแนวทางแก้ไขโดยการแสดงความคิดเห็นด้วยการเขียนหรือพูดคุย 3. สรุปแนวทางในการแก้ปัญหา เพื่อเกิดการเรียนรู้ร่วมกัน 	ทวีศักดิ์ นพเกษร (2543)
4. เทคนิคการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมด้วยกระบวนการกลุ่มเพื่อเสริมสร้างการเรียนรู้ให้แก่ชุมชน	<ol style="list-style-type: none"> 1. กระบวนการกลุ่ม เน้นให้ผู้เรียนเป็นศูนย์กลางการเรียนรู้ต้องร่วมกันคิดร่วมกันทำ อาจจัดกิจกรรมเพื่อการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม อาทิ เช่น บทบาทสมมุติ การอภิปรายรายกลุ่ม 2. การเรียนรู้แบบร่วมแรง ร่วมใจ มีการจัดกลุ่มกัน แลกเปลี่ยนความคิดเห็นและแบ่งปันทรัพยากรการเรียนรู้ให้กำลังใจกัน ต้องมีความรับผิดชอบร่วมกันว่าความสำเร็จของแต่ละบุคคลก็คือความสำเร็จของกลุ่มกิจกรรมเรียนรู้ได้แก่ การเล่าเรื่องรอบวง มุมสนทนา ตรวจสอบการร่วมกันคิด เป็นต้น 3. การเรียนรู้แบบสร้างสรรค์เป็นวิธีการเรียนรู้ที่ต้องแสวงหาความรู้ด้วยตนเอง โดยผู้เรียนมีโอกาสเรียนรู้และแลกเปลี่ยน 	สมณฑา พรหมบุญ (2541)

ตาราง 2 (ต่อ)

รูปแบบ, เทคนิค	วิธีการจัดกระบวนการเรียนรู้	ผู้ศึกษา
	ประสบการณ์กับคนอื่น ๆ หรือได้พบ สิ่งใหม่ ๆ แล้วนำความรู้มาเชื่อมโยงกับ บริบทที่เกิดขึ้น	
5. การเรียนรู้ จากภูมิปัญญา ชาวบ้าน	1. การถ่ายทอดแบบไม่เป็นลายลักษณ์อักษร ได้แก่ การบอกเล่าต่อกันมา 2. การถ่ายทอดแบบเป็นลายลักษณ์อักษร 3. การถ่ายทอดผ่านสื่อมวลชน	พรพรรณ เกียรติ โชคชัย (2541) อังกใน ปาริชาติ และคณะ อังกแล้ว
6. การสร้างเวที การเรียนรู้ของ ชุมชน	1. การแลกเปลี่ยนประสบการณ์ระหว่างชาวบ้าน ด้วยกันเองและระหว่างชาวบ้านกับ นักวิชาการ 2. การเก็บรวบรวมข้อมูลและการยกระดับข้อมูล 3. การเชื่อมประสานผู้นำในชุมชน	อเนก นาคะบุตร (2533)
7. การเรียนรู้ ชีวิตและจิต สำนึก	1. ต้องเรียนรู้สภาพชีวิตที่เป็นจริงของตัวเอง 2. เน้นวิธีการแก้ปัญหาด้วยทัศนคติที่ว่า ทุกปัญหามีทางแก้ 3. การมีความคิดวิพากษ์วิจารณ์ เพื่อที่จะได้ คิดเป็น	กาญจนา แก้วเทพ (2533) อังกใน ปาริชาติ และคณะ อังกแล้ว
8. การใช้สื่อ เพื่อเสริมสร้าง การเรียนรู้	ใช้สื่อกระตุ้นจิตสำนึกให้มีความคิดสามารถ ตัดสินใจในเรื่องต่าง ๆ ทั้ง สื่อมวลชน และ สื่อพื้นบ้าน เช่น เพลงพื้นบ้าน การเล่นประเพณี และพิธีกรรม	กาญจนา แก้วเทพ (2530)อังกใน ปาริชาติ และคณะ อังกแล้ว
9. การฝึก ทักษะอาชีพ	เปิดโรงเรียนฝึกอาชีพเน้นให้ผู้เรียน ได้พัฒนาความคิด เพื่อแก้ไขปัญหา มีความรู้สึกสนิทชิดเชื้อกันและ ช่วยเหลือเกื้อกูลกัน	คณะกรรมการสตรี โครงการการ พัฒนาการศึกษาเพื่อ ชุมชน(2531)

ตาราง 2 (ต่อ)

รูปแบบ, เทคนิค	วิธีการจัดกระบวนการเรียนรู้	ผู้ศึกษา
10. เทคนิค การควบคุม อิทธิพลอย่างมี ส่วนร่วมชาวซิ่ง (AIC)	เป็นเทคนิคระดมความคิดในการวางแผน พัฒนาหมู่บ้านโดยให้ความสำคัญกับการ ระดมความคิด (workshop) และการมีส่วนร่วม ของสมาชิก โดยอาศัยคนเป็นศูนย์กลาง เนื่องจากคนนั้นมีส่วนเกี่ยวข้องทั้งหมด ในชุมชน	ธีรพงษ์ แก้วหาวงษ์ (2543)
11. เทคนิคการ แก้ปัญหาและ พัฒนาตนเอง ด้วยระบบคู่ สัญญา	ระบบคู่สัญญาเป็นผลงานจากความพยายาม ที่จะช่วยให้บุคคลนำวิธีการ การแก้ปัญหา อย่างเป็นระบบมาใช้ปฏิบัติจริงโดยใช้ลักษณะ นิสัยบางประการของคนเป็นเครื่องมือช่วย กระตุ้นและควบคุมให้การปฏิบัติจริงบรรลุผล มากขึ้น ขั้นตอนหลักๆ คือ - การหาคู่สัญญา - การตั้งปณิธานและขอแนะนำจากคู่สัญญา - การวางแผนในการแก้ปัญหา - ทำสัญญากับคู่สัญญา - ลงมือปฏิบัติตามแผนและบันทึกผลส่งคู่ สัญญา - ประเมินผลการปฏิบัติและปรับปรุง แผนการปฏิบัติ	ทิตินา แคมมณี (2534)
12. กระบวน การทำความเข้าใจ กระจำจ่านิยม	เป็นเทคนิคช่วยให้บุคคลได้เกิดกระบวน การเรียนรู้ที่จะตัดสินใจตั้งเป้าหมาย และ วางแผนในชีวิตทำให้ประสบผลสำเร็จใน วิธีการสร้างค่านิยมอื่นๆ ของบุคคลอื่น มาเป็นแหล่งข้อมูลดิบสำหรับตนเอง มี 4 ขั้นตอนหลักคือ	นาดยา ปิลันทนานนท์ (2534) อังใน ปารีชาติ และคณะ อั้งแล้ว

ตาราง 2 (ต่อ)

รูปแบบ, เทคนิค	วิธีการจัดกระบวนการเรียนรู้	ผู้ศึกษา
	<ul style="list-style-type: none"> - ชั้นทำความเข้าใจ - ชั้นแสดงความสัมพันธ์ - ชั้นกำหนดคุณค่า - ชั้นแสดงออก 	
13.เทคนิคการเรียนรู้จากประสบการณ์	<ol style="list-style-type: none"> 1. การเกิดประสบการณ์จากการกระทำของตนเอง/การกระทำของคนอื่น / ความเป็นไปของโลกภายนอก 2. การทบทวนประสบการณ์ ได้แก่ การวิเคราะห์ การอภิปราย การประเมินคุณค่า 3. เกิดความเข้าใจ ได้แก่ การค้นพบความหมาย ความเข้าใจในบทเรียนของประสบการณ์ 4. การสังเคราะห์ ได้แก่ การแปรสภาพ บทเรียนเป็นความคิดรวบยอด การจัดระเบียบความคิด 5. การผสมผสานเข้ากับประสบการณ์เดิม ได้แก่ การปรับเปลี่ยนบทเรียนใหม่ให้เข้ากับโครงสร้างประสบการณ์เดิม การปรับเปลี่ยนโครงสร้างประสบการณ์เดิมเข้ากับบทเรียนใหม่ 6. การเกิดประสบการณ์ใหม่ 7. การปรับประสบการณ์เข้ากับการปฏิบัติในชีวิตจริง 8. กระบวนการกระทำในโลกของความเป็นจริง การปฏิบัติประสบการณ์ใหม่ในชีวิตจริง 	ธีรพงษ์ แก้วหาวงษ์ (2543)

ตาราง 2 (ต่อ)

รูปแบบ, เทคนิค	วิธีการจัดกระบวนการเรียนรู้	ผู้ศึกษา
14. เทคนิคการประชุมระดม แนวคิดเพื่อสร้าง อนาคตร่วมกัน	<p>1. กำหนดบทบาทผู้เข้าประชุมให้เป็นคนค้นหาข้อมูลประสบการณ์และวิเคราะห์ข้อมูล ช่วยกันทำงานในกลุ่มให้ทันตามกำหนด ช่วยกันสร้างภาพของอนาคตที่พึงปรารถนา ค้นหาความคิดเห็นร่วมกันของกลุ่ม ช่วยกำหนดกิจกรรมที่จะนำความคิดเห็นร่วมไปสู่การปฏิบัติ ในกลุ่มย่อยให้มีการแบ่งกลุ่มกันเป็นผู้นำเสนอหมุนเวียนกัน</p> <p>2. ขั้นตอนในการจัดกระบวนการเรียนรู้มีองค์ประกอบหลัก 3 ขั้นตอนคือ</p> <ul style="list-style-type: none"> - การวิเคราะห์เหตุการณ์ในอดีตเพื่อเชื่อมโยงกับสถานการณ์ปัจจุบัน - วิเคราะห์ สังเคราะห์สภาพปัจจุบันเพื่อความเข้าใจในทิศทางและปัจจัยที่มีอิทธิพลในประเด็นหลักของการประชุม - สร้างจินตนาการถึงอนาคตที่พึงปรารถนาในประเด็นหลักของการประชุมเพื่อร่วมกันกำหนดความคิดเห็นร่วม และสร้างแผนการปฏิบัติงานไปสู่อนาคต 	ธีรพงษ์ แก้วหาวงษ์ (2543)

แนวคิดเกี่ยวกับการมีส่วนร่วม

1. ความหมายของการมีส่วนร่วม

คำว่า "การมีส่วนร่วม" ได้มีผู้ให้ความหมายที่หลากหลาย และมีความแตกต่างกันไปตามความเข้าใจและประสบการณ์ของแต่ละบุคคล ดังที่ นเรศ สงเคราะห์สุข (2541 : 10) และ ยุวัฒน์ วุฒิเมธี (2526 : 253) ได้ให้ความหมายของการมีส่วนร่วมของประชาชนในลักษณะที่เป็นกระบวนการของการพัฒนา ตั้งแต่ต้นจนสิ้นสุดกระบวนการ ได้แก่ การวิจัย (ศึกษาชุมชน) การวางแผน การตัดสินใจ การดำเนินงาน การบริหารจัดการ การติดตามและประเมินผล ตลอดจนการจัดสรรผลประโยชน์ที่เกิดขึ้น สำหรับการมีส่วนร่วมในความหมายที่เป็นนัยทางการเมือง สายทิพย์ สุกดิพันธ์ (2534 : 92) ได้กล่าวว่า เป็นการเปลี่ยนแปลงกลไกในการพัฒนา จากการพัฒนาโดยรัฐมาเป็นการพัฒนาที่ประชาชนมีบทบาทหลัก การมีส่วนร่วมของประชาชนหมายถึง การคืนอำนาจในการกำหนดการพัฒนาให้แก่ประชาชน อย่างน้อยที่สุดประชาชนต้องมีส่วนร่วมในการริเริ่มวางแผน และดำเนินการในกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับสภาพความเป็นอยู่และอนาคตของเขา

จากความหมายของการมีส่วนร่วมดังกล่าวข้างต้น สรุปได้ว่า การมีส่วนร่วมมีความหมายใน 2 ลักษณะ คือ

1.1 การมีส่วนร่วมในลักษณะที่เป็นกระบวนการของการพัฒนา โดยให้ประชาชนเข้ามีส่วนร่วมในกระบวนการพัฒนาดังแต่เริ่มต้นจนสิ้นสุดโครงการ ได้แก่ การร่วมกันค้นหาปัญหา การวางแผน การตัดสินใจ การระดมทรัพยากร และเทคโนโลยีในท้องถิ่น การบริหารจัดการ การติดตามประเมินผล รวมทั้งการรับผลประโยชน์ที่เกิดขึ้นจากโครงการ โดยโครงการพัฒนาดังกล่าวจะต้องมีความสอดคล้องกับวิถีชีวิตและวัฒนธรรมของชุมชน

1.2 การมีส่วนร่วมในนัยทางการเมือง แบ่งออกเป็น 2 ประเภท คือ

1.2.1 การส่งเสริมสิทธิและพลังอำนาจของพลเมืองโดยประชาชนหรือชุมชนพัฒนาขีดความสามารถของตนในการจัดการ เพื่อรักษาผลประโยชน์ของกลุ่มควบคุมการใช้และการกระจายทรัพยากรของชุมชน

1.2.2 การเปลี่ยนแปลงกลไกการพัฒนาโดยรัฐ มาเป็นการพัฒนาที่ประชาชนมีบทบาทหลัก โดยการกระจายอำนาจในการวางแผนจากส่วนกลางมาเป็นส่วนภูมิภาค เพื่อให้ภูมิภาคมีลักษณะเป็นเอกเทศ ให้มีอำนาจทางการเมือง การบริหาร มีอำนาจต่อรองในการจัดสรรทรัพยากรอยู่ในมาตรฐานเดียวกัน โดยประชาชนสามารถตรวจสอบได้ อาจกล่าวได้ว่าเป็นการคืนอำนาจในการพัฒนาให้แก่ประชาชนให้มีส่วนร่วมในการกำหนดอนาคตของตนเอง ทั้งนี้ต้องคำนึงถึงการพัฒนาที่เท่าเทียมกันของชายและหญิงในการดำเนินงานพัฒนาด้วย

2. กระบวนการมีส่วนร่วม

กระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชนในงานพัฒนานั้น ประชาชนจะต้องเข้ามามีส่วนร่วมในทุกขั้นตอนของการปฏิบัติงาน โดยมีนักพัฒนาหรือนักวิชาการจากภายนอกเป็นผู้ส่งเสริมและสนับสนุนในด้านต่าง ๆ จากการศึกษาวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการมีส่วนร่วม พบว่า โดยส่วนใหญ่กระบวนการมีส่วนร่วมจะเริ่มจากการค้นหาปัญหาและสาเหตุ การวางแผนดำเนินกิจกรรมแก้ไขปัญหา การปฏิบัติงาน การร่วมรับผลประโยชน์และการติดตามประเมินผล (เจิมศักดิ์ ปิ่นทอง. 2526 : 49) ซึ่งผลการศึกษาสอดคล้องกับ อคิน รพีพัฒน์ (2531 : 49) ได้กล่าวถึง กระบวนการมีส่วนร่วมของชาวบ้านในการพัฒนามี 5 ระดับ คือ

2.1 ชาวบ้านมีส่วนร่วมในการค้นหาปัญหา การพิจารณาปัญหา และจัดลำดับความสำคัญของปัญหา

2.2 ชาวบ้านมีส่วนร่วมในการค้นหาสาเหตุแห่งปัญหา

2.3 ชาวบ้านมีส่วนร่วมในการค้นหา และพิจารณาแนวทางวิธีการในการแก้ปัญหา

2.4 ชาวบ้านมีส่วนร่วมในการดำเนินกิจกรรมเพื่อแก้ปัญหา

2.5 ชาวบ้านมีส่วนร่วมในการประเมินผลของกิจกรรมการพัฒนา

ในกระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนา จะต้องเปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการตัดสินใจที่จะกำหนดปัญหา และความต้องการด้วยตนเองโดยเฉพาะในขั้นตอนของการวางแผนแก้ไขปัญหา

บัญญัติ อ่อนคำ (อ้างถึงใน ทศพล กฤตยพิสิฐ. 2537 : 13) กล่าวถึงการมีส่วนร่วมตามขั้นตอนในการพัฒนา ซึ่งเป็นการวัดเชิงคุณภาพ ออกเป็น 5 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 การมีส่วนร่วมในขั้นการริเริ่มการพัฒนา ซึ่งเป็นขั้นตอนที่ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการค้นหาปัญหาและสาเหตุของปัญหาภายในชุมชน

ขั้นตอนที่ 2 การมีส่วนร่วมในขั้นการวางแผนในการพัฒนา เป็นขั้นตอนที่ประชาชนมีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบาย

ขั้นตอนที่ 3 การมีส่วนร่วมในขั้นการดำเนินการพัฒนา เป็นขั้นตอนที่ประชาชนมีส่วนร่วมในการสร้างประโยชน์โดยการสนับสนุนทรัพยากร วัสดุอุปกรณ์ และแรงงาน

ขั้นตอนที่ 4 การมีส่วนร่วมในขั้นการรับผลประโยชน์จากการพัฒนา เป็นขั้นตอนที่ประชาชนมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ที่พึงได้รับจากการพัฒนา

ขั้นตอนที่ 5 การมีส่วนร่วมในขั้นประเมินผลการพัฒนา เป็นขั้นตอนที่ประชาชนเข้าร่วมประเมินว่า การพัฒนาที่ได้กระทำไปนั้นสำเร็จตามวัตถุประสงค์เพียงใด

นอกจากนี้ วิรัช วิรัชนิภาวรรณ (2530 : 61-63) ได้กล่าวถึง กระบวนการในการมีส่วนร่วมในการพัฒนาชนบทมี 4 ขั้นตอน คือ การศึกษาชุมชน การวางแผนเพื่อการแก้ปัญหา การลงมือปฏิบัติตามแผน และการประเมินผลงาน

จากการศึกษารวบรวมที่เกี่ยวกับกระบวนการมีส่วนร่วม พบว่าโดยทั่วไป กระบวนการมีส่วนร่วมมีดังนี้

1. การมีส่วนร่วมในการศึกษาชุมชน การดำเนินชีวิต ทรัพยากรและสิ่งแวดล้อม เพื่อใช้เป็นข้อมูลเบื้องต้นในการทำงาน และร่วมกันค้นหาปัญหา และสาเหตุของปัญหา ตลอดจนการลำดับความสำคัญของปัญหา

2. การมีส่วนร่วมในการวางแผน โดยจะมีการรวมกลุ่มอภิปราย และแสดงความคิดเห็นเพื่อกำหนดนโยบาย วัตถุประสงค์ วิธีการ แนวทางการดำเนินงานและ ทรัพยากรที่จะต้องใช้

3. การมีส่วนร่วมในการดำเนินการพัฒนา โดยการสนับสนุนด้านวัสดุอุปกรณ์ แรงงาน เงินทุน หรือเข้าร่วมบริหารงาน การใช้ทรัพยากร การประสานงานและดำเนินการ ขอความช่วยเหลือจากภายนอก

4. การมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์จากการพัฒนา เป็นการนำเอากิจกรรมมาใช้ ให้เกิดประโยชน์ ทั้งด้านวัตถุและจิตใจ โดยอยู่บนพื้นฐานของความเท่าเทียมกันของบุคคล และสังคม

5. การมีส่วนร่วมในการติดตาม และประเมินผลการพัฒนา เพื่อที่จะแก้ไขปัญหา ต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นได้ทันที

3. ลักษณะของการมีส่วนร่วม ลักษณะของการมีส่วนร่วมของประชาชนในงาน พัฒนา โดยทั่วไปนั้นประชาชนอาจเข้าร่วมในกระบวนการตัดสินใจว่าจะทำอะไร เข้าร่วมในการ นำโครงการไปปฏิบัติ โดยเสียสละทรัพยากรต่างๆ เช่น แรงงาน วัสดุ เงิน หรือเข้าร่วมใน องค์การ หรือกิจกรรมเฉพาะด้าน

ประธาน สุวรรณมงคล (2527 : 82) ยงยุทธ์ บุราสิทธิ์ (2533 : 41-71) และจินตนา ทองรอด (2529 : 97) ได้กล่าวถึงลักษณะการมีส่วนร่วมซึ่งมีลักษณะคล้ายกันและตรงกับ แครี่ (Cary, 1970 : 147) ดังนี้คือ

- 3.1 เป็นสมาชิก (Membership)
- 3.2 เป็นผู้เข้าร่วมประชุม (Attendance at meeting)
- 3.3 เป็นผู้บริจาคเงิน (Financial contribution)
- 3.4 เป็นกรรมการ (Membership on committees)
- 3.5 เป็นประธาน (Leader)

ในทำนองเดียวกัน กรรณิกา ชมดี (2524 : 11-13) และ จินตนา ทองรอด (2529 : 97) ได้ศึกษาถึงลักษณะการมีส่วนร่วมมีความเห็นเพิ่มเติมจากที่กล่าวมาข้างต้นดังนี้คือ ร่วมสละแรงงาน ร่วมสละวัสดุอุปกรณ์ ร่วมชักชวนชาวบ้าน ร่วมแสดงความคิดเห็น ร่วมติดตาม ผลการดำเนินงาน

กล่าวโดยสรุปลักษณะของการมีส่วนร่วมอาจแบ่งโดย

1. การสนับสนุนทรัพยากร คือ การสนับสนุนเงิน วัสดุอุปกรณ์ แรงงาน หรือการช่วยทำกิจกรรม คือ การเข้าร่วมในการวางแผน การประชุมแสดงความคิดเห็น การดำเนินการ การติดตามและประเมินผล

2. อำนาจหน้าที่ของผู้เข้าร่วม คือ เป็นผู้นำ เป็นกรรมการ เป็นสมาชิก ซึ่งลักษณะการมีส่วนร่วมนี้ แสดงถึงระดับอำนาจของผู้เข้าร่วม จึงมีการโต้แย้งว่าการมีส่วนร่วมโดยใช้วิธีการพัฒนาความสามารถของประชาชน เป็นเพียงการเปิดโอกาสให้ประชาชนเข้าร่วมเป็นบางส่วน เพราะหลายกรณีประชาชนไม่มีโอกาสเข้าร่วมในการตัดสินใจ ทางออกที่ควรเป็นคือ การเสริมสร้างพลังอำนาจ (Empowerment) แก่ประชาชน

4. การส่งเสริมการมีส่วนร่วม

การมีส่วนร่วมของประชาชนไม่ว่าจะเป็นทางตรง หรือทางอ้อม อาจกล่าวได้ว่าเป็นกระบวนการติดต่อสื่อสาร กล่าวคือ การที่สมาชิกทุกคนในชุมชนมีความสามารถ และมีโอกาสสื่อความหมาย และเข้าใจข้อมูล เหตุผลได้ดี ซึ่งจะทำให้ชุมชนนั้นๆ สามารถแยกแยะความต้องการ และพัฒนาความสนใจร่วมกัน อันจะนำไปสู่การร่วมดำเนินการ หรือกิจกรรมใดๆ เพื่อให้บรรลุเป้าหมาย ดังนั้น การส่งเสริมการมีส่วนร่วม กล่าวโดยรวมจึงเป็นการพัฒนาวิธีการสื่อสารระหว่างฝ่ายต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง หรือการถูกกระตุ้นจากภายนอก การพัฒนาที่ทุกฝ่ายมีส่วนร่วม จะเกิดขึ้นได้ เมื่อมีการเปิดโอกาสให้ผู้ที่เกี่ยวข้องได้เข้าร่วมในกระบวนการคิด และตัดสินใจ (อรพินท์ สฟโชคชัย. 2538 : 2-3)

ในการศึกษาประเด็นในเรื่องการส่งเสริมการมีส่วนร่วม ผู้ศึกษาได้กำหนดขอบเขตในการพิจารณาไว้ 7 ด้าน ประกอบด้วย ยุทธศาสตร์ในการส่งเสริมการมีส่วนร่วมปัจจัยที่ส่งเสริมการมีส่วนร่วม เงื่อนไขของการมีส่วนร่วม เทคนิคที่กระตุ้นการมีส่วนร่วม และบทบาทของฝ่ายต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง ในอันที่จะส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนให้เกิดขึ้นในการปฏิบัติงาน

5. ยุทธศาสตร์ในการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชน

ในส่วนของยุทธศาสตร์ในการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชน จากการศึกษาพบว่าเอกสารส่วนใหญ่ เป็นประสบการณ์ที่ได้จากการสรุปบทเรียนการทำงานในระดับพื้นที่ ที่เน้นการเสริมสร้างความเข้มแข็งให้กับชุมชน และใช้กระบวนการทำงานแบบมีส่วนร่วม จากผลการทำงานของ WCARRD ในปี 1979 ได้กล่าวถึงยุทธศาสตร์การมีส่วนร่วมสำหรับคนยากจนในชนบท โดยยุทธศาสตร์ในการสร้างการมีส่วนร่วมมี 4 มิติดังกล่าวคือ

5.1 การสร้างองค์กรสำหรับคนยากจน

5.2 การกระจายอำนาจ

5.3 การวางแผนระดับท้องถิ่น

5.4 การมีส่วนร่วมในการจัดทำโครงการพัฒนาชนบท

6. เงื่อนไขของการมีส่วนร่วมของประชาชน

เงื่อนไขที่จะทำให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนานั้น อาจกล่าวได้ว่า ระบบการเมืองการปกครอง สังคม เศรษฐกิจ และวัฒนธรรม จัดว่าเป็นเงื่อนไขสำคัญ เพราะระบบดังกล่าวเป็นโครงสร้างระดับใหญ่ในสังคมไทย ในทำนองเดียวกันนี้มีนักการศึกษาหลายท่านได้กล่าวไว้ได้แก่ ฉลาดชาย รมิตานนท์ (ม.ป.ป. : 91-92) ได้กล่าวถึงเงื่อนไขสำคัญของการมีส่วนร่วม คือ การกระจายอำนาจทางการเมืองออกไปในทุกๆระดับ เอนก นาคะบุตร (2533 : 71) ได้กล่าวถึงเงื่อนไขที่จูงใจให้ชาวเขาเข้าร่วมกับการจัดการทรัพยากร คือ การให้สิทธิในความเป็นพลเมืองไทย

นอกจากนี้ยังมีองค์ประกอบที่สนับสนุนประชาชนให้เข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมพัฒนาชุมชน คือ เงื่อนไขโครงการพัฒนา และตัวนักพัฒนา ดังที่ ไพบุลย์ เจริญทรัพย์ (2534 : 7-26) กล่าวว่า โครงการพัฒนาจะต้องมีความเรียบง่าย และมีความสะดวกต่อประชาชนที่เข้ามาร่วม รวมทั้งมีการกระจายอำนาจความรับผิดชอบ เพื่อให้ประชาชนร่วมกันเป็นเจ้าของ ในส่วนของนักพัฒนาซึ่งเป็นฝ่ายสนับสนุนประชาชนในกิจกรรมการพัฒนา จะต้อง

1. มีการศึกษาชุมชนร่วมกับประชาชน
2. มีความตั้งใจทำงานพัฒนา และมีความพร้อมที่จะทำงานกับประชาชน
3. การรับฟังปัญหา และการร่วมทุกข์สุขกับประชาชน

แนวคิดดังกล่าวสอดคล้อง ฉลาดชาย รมิตานนท์ และทวีทอง หงษ์วิวัฒน์ บรรณาธิการ (2537 : 136-140) ได้ศึกษาสภาพเศรษฐกิจ การเมือง สังคมและวัฒนธรรมของสังคมหมู่บ้านชนบทกับการมีส่วนร่วมของประชาชน วิเคราะห์กรณีหมู่บ้านภาคเหนือ พบว่า ถ้านักพัฒนาให้ความเชื่อมั่นต่อประชาชนในการแก้ไขปัญหา โดยการสนับสนุนการรวมกลุ่ม การสนับสนุนด้านวิชาการ และเทคโนโลยีจะเป็นเงื่อนไขสำคัญที่ทำให้เกิดความสำเร็จในการดำเนินกิจกรรมการพัฒนา

7. ปัญหาและอุปสรรคที่มีต่อการมีส่วนร่วมของประชาชน

ปัญหาและอุปสรรคของการเข้ามามีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนานั้นปัญหาส่วนใหญ่จะเป็นปัญหาด้านนโยบายของรัฐ และเป็นอุปสรรคต่อการมีส่วนร่วมของประชาชน คือ การครอบงำโดยรัฐบาล และกลุ่มบุคคลต่างๆ ในลักษณะที่เรียกว่า การพัฒนาที่จัดการให้แก่ประชาชน รวมทั้งปัญหาด้านโครงสร้างสังคมไทย ปัญหาด้านเงินทุน ฯลฯ

นเรศ สงเคราะห์สุข (2541 : 116) ได้สรุปบทเรียนจากการดำเนินโครงการพัฒนาที่สูงไทย-เยอรมัน พบว่าปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินนโยบายและองค์กรของรัฐ เป็นอุปสรรคต่อการมีส่วนร่วมของประชาชน มีดังต่อไปนี้

1. นโยบายของรัฐที่เกี่ยวข้องบางประการ ไม่เอื้อต่อการทำงาน
2. ระบบการบริหารของภาครัฐเป็นระบบรวมศูนย์อำนาจการตัดสินใจจากบนสู่ล่าง หน่วยงานในระดับปฏิบัติของรัฐ ขาดความรู้และทักษะในการเปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการพัฒนา

นอกจากนี้ ปรินซ์ เวสาร์ช (2538 : 22-23) ได้กล่าวว่าปัญหาที่เกิดจากโครงสร้างของสังคม เป็นอุปสรรคต่อการมีส่วนร่วมของประชาชน มีดังนี้

1. ความแตกต่างในสังคม ด้านรายได้ อำนาจ และสถานะทางเศรษฐกิจ
2. ระบบการเมืองถูกควบคุมโดยคนกลุ่มน้อย
3. ขาดกลไกที่มีประสิทธิภาพในการแจกแจงทรัพยากร

เมื่อพิจารณาในกรณีของปัญหาที่เกี่ยวข้องกับประชาชน จินดนา ทองรอด (2529 : 98-100) ยังได้กล่าวอีกว่า ปัญหาและอุปสรรคต่อการเข้ามามีส่วนร่วมของชาวบ้าน คือ

1. ชาวบ้านยังมองไม่เห็นความสำคัญในบทบาทของตน
2. ชาวบ้านเกิดความเบื่อหน่ายต่อการทำงานของข้าราชการ
3. มีภาระหน้าที่ส่วนตัว และในครอบครัว
4. ชาวบ้านขาดความสามัคคี และมีการแบ่งพรรคแบ่งพวก
5. ชาวบ้านบางคนเห็นแก่ประโยชน์ส่วนตัว และมีความคิดเห็นไม่ตรงกัน
6. ผู้นำหมู่บ้านไม่ได้รับความเชื่อถือ และศรัทธาจากชาวบ้านเท่าที่ควร

แนวคิดเกี่ยวกับความเข้มแข็งของการบริหารจัดการองค์กรหรือกลุ่ม

ความหมายของคำว่า "เข้มแข็ง" ขององค์กรชุมชนนั้น ประเวศ วะสี (อ้างถึงในสถาบันวิจัยและพัฒนามหาวิทยาลัยขอนแก่น. 2540 : 54) ได้อุปมาอุปไมยองค์กรชุมชนกับร่างกายคนที่มองว่าวิธีดูว่าร่างกายคนแข็งแรงนั้น ดูได้ 3 ระดับคือ ระดับที่ 1 ดูว่าร่างกายนั้นมียูนิยยาวเพียงใด ระดับที่ 2 ดูว่าร่างกายสามารถเพิ่มศักยภาพและขีดความสามารถออกไปมากขึ้นหรือไม่ ระดับที่ 3 ดูว่าร่างกายมีขีดความสามารถที่จะเผชิญกับวิกฤตต่าง ๆ ได้เช่นภาวะคุกคามจากโรคนาน้อยเพียงใด ทั้ง 3 ระดับนี้อาจจะพิจารณาทั้งในมิติของปริมาณและคุณภาพ ส่วนด้านความหมายองค์กรที่มีความเข้มแข็ง หมายถึง องค์กรที่มีความสามารถบริหารจัดการได้อย่างต่อเนื่องและสามารถพัฒนาศักยภาพของตนเองเพิ่มขึ้นเรื่อย ๆ เพื่อแก้ไขปัญหาความยากจน ปัญหาอื่น ๆ รวมทั้งยังสามารถเผชิญกับสภาวะวิกฤตต่าง ๆ ได้เป็นอย่างดี

สำหรับสัญญา สัญญาวิวัฒน์ (2536 : 38) ได้สรุปสาระสำคัญของทฤษฎีศักยภาพในการพัฒนาและการแพร่กระจายโดยประมวลรวมเป็นทฤษฎีทางการได้ว่า ความเจริญในการพัฒนาของชุมชนใด ๆ ขึ้นอยู่กับปัจจัยด้านทรัพยากรธรรมชาติ ทรัพยากรมนุษย์ องค์กรสังคม ผู้นำชุมชน และการศึกษาชุมชนนั้น รวมทั้งการติดต่อสัมพันธ์ระหว่างชุมชนนั้นกับโลกภายนอก ซึ่งมีปัจจัย 5 ตัวด้วยกันคือ ทรัพยากรมนุษย์ องค์กรทางสังคม ภาวะผู้นำในหมู่บ้าน การติดต่อสัมพันธ์ระหว่างชาวบ้านกับข้าราชการของรัฐและการฝึกอบรม ทฤษฎีนี้แบ่งเป็น 2 ส่วนใหญ่ ๆ คือ ส่วนที่เป็นศักยภาพของชุมชน ซึ่งประกอบด้วยปัจจัยแรก หมายความว่า หากชุมชนใดมีปัจจัยที่ 5 เป็นส่วนของทฤษฎีการแพร่กระจายนวัตกรรม (Diffusion Theory) ซึ่งเป็นทฤษฎีทางมานุษยวิทยาซึ่งกล่าวว่า การฝึกอบรมหรือการจัดกระบวนการเรียนการ

เรียนรู้ถือว่าเป็นตัวแปรแทรก (Intervening Variables) กล่าวคือ การฝึกอบรมนี้จะช่วยเร่งปัจจัยต่าง ๆ ในทฤษฎีสถิตยภาพและการแพร่กระจายให้มีแรงผลักดันให้ชุมชนมีความเจริญก้าวหน้ามากยิ่งขึ้น จึงกล่าวได้ว่า ปัจจัยการฝึกอบรมแฝงอยู่ในทุกปัจจัยดังกล่าว ทำให้ชุมชนนั้นเจริญก้าวหน้ามากยิ่งขึ้น แนวคิดนี้สอดคล้องกับ รังสรรค์ ปิติปัญญา และคณะ (2542 : 51) ได้กล่าวว่า การเพิ่มศักยภาพด้านการบริหารจัดการธุรกิจชุมชนพบว่ามี 2 วิธีใหญ่ ๆ คือ การจัดให้มีการศึกษาดูงานนอกสถานที่ และการที่กลุ่มหรือหน่วยงานจัดให้มีการศึกษาอบรม ส่วนสถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน (2544 : 11-12) ได้กล่าวถึง เครื่องชี้วัดศักยภาพและความเข้มแข็งขององค์กรชุมชน โดยแบ่งเป็น 5 ด้านดังต่อไปนี้

1. ความเป็นองค์กรชุมชน ได้แก่

- 1.1 สมาชิกมีความตระหนักต่อจิตสำนึกร่วมต่อท้องถิ่นและเห็นคุณค่าของตนเอง
  - 1.2 มีผู้นำที่เน้นการมีส่วนร่วม มีความสามารถ บริการชุมชน เสียสละ
  - 1.3 การมีส่วนร่วมของสมาชิก ในการตัดสินใจ การบริหารจัดการ
  - 1.4 มีกิจกรรมร่วม ในการแก้ปัญหาหรือหนุนเสริมศักยภาพ
  - 1.5 สมาชิกมีความสามารถในการเรียนรู้วิเคราะห์ปัญหาให้ทั่วทันสถานการณ์
- และมีความเข้าใจถึงสิทธิขั้นพื้นฐานของตนเอง
- 1.6 จิตสำนึก (ความรักท้องถิ่น)
  - 1.7 กิจกรรม (มีกิจกรรมที่สนองความต้องการของสมาชิก)

จากความเป็นองค์กรชุมชนดังกล่าวสามารถเขียนเป็นแผนภาพได้ดังภาพประกอบ 1

ภาพประกอบ 1 แสดงความเป็นองค์กรชุมชน

2. มีการบริหารจัดการที่ดี ได้แก่
  - 2.1 มีแผนพัฒนาชุมชน / องค์กร
  - 2.2 มีระบบบริการจัดการที่ดี (ธรรมาภิบาล) แบ่งออกเป็นประเด็นดังนี้
    - 2.2.1 ความซื่อสัตย์สุจริต
    - 2.2.2 ความเปิดเผยโปร่งใส
    - 2.2.3 ความรับผิดชอบที่ตรวจสอบได้
    - 2.2.4 มีความชอบธรรมและยุติธรรม
    - 2.2.5 ความมีคุณธรรมและประสิทธิภาพ
    - 2.2.6 ความมีคุณธรรมและจริยธรรม
    - 2.2.7 การมีมาตรฐานการทำงาน
  - 2.3 มีส่วนร่วมจากสมาชิกในการตัดสินใจ
  - 2.4 มีการกระจายข้อมูลข่าวสาร
  - 2.5 มีระบบฐานข้อมูลชุมชนติดตามประเมินผลได้
3. กิจกรรมต่อเนื่องสามารถตอบสนองต่อชุมชนอย่างบูรณาการ ได้แก่
  - 3.1 มีความสามารถประสานความร่วมมือกับหน่วยงานและแหล่งทรัพยากร
  - 3.2 มีกิจกรรมที่แก้ปัญหาในด้านอาชีพรายได้ที่อยู่อาศัยและสิ่งแวดล้อมได้อย่างเชื่อมโยงและบูรณาการ
    - 3.3 มีระบบสวัสดิการของชุมชน/สร้างหลักประกันความมั่นคงในอนาคต
    - 3.4 มีผู้นำเกิดขึ้นหลากหลายและมีจิตสาธารณะ
    - 3.5 สามารถเป็นชุมชนที่เป็นเวทีเรียนรู้ของชุมชนอื่นๆได้
4. มีความพยายามพึ่งตนเองทางด้านเศรษฐกิจและภูมิปัญญา ได้แก่
  - 4.1 มีการระดมทุนหรือมีการออมทรัพย์สม่ำเสมอและกองทุนเพิ่มอย่างสม่ำเสมอ
  - 4.2 มีการกระจายทุน/ทรัพยากร/สินเชื่อ/กองทุนหรือทุนทางสังคมอื่น ภายในกลุ่มและชำระคืน หรือหมุนเวียนอย่างสม่ำเสมอ
  - 4.3 มีการใช้กองทุนหรือสวัสดิการเพื่อช่วยเหลือสมาชิกที่จำเป็นและเดือดร้อน
  - 4.4 มีความสามารถในการยกระดับหรือสะสมภูมิปัญญาจากประสบการณ์ รวมทั้งสร้างนวัตกรรมการพัฒนาที่สามารถถ่ายทอดกับชุมชนอื่นได้
5. มีการเชื่อมโยงขบวนการเป็นเครือข่ายการเรียนรู้ ได้แก่
  - 5.1 องค์กรชุมชนเป็นสมาชิกเครือข่ายและมีส่วนร่วมในกิจกรรม
  - 5.2 มีส่วนร่วมผลักดันนโยบายและมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการงานพัฒนาหรือการถ่วงดุลกับกลไกเชิงนโยบายโดยเฉพาะในกลไกท้องถิ่น
  - 5.3 มีการสนับสนุนการฝึกอบรมให้แก่ผู้นำ องค์กรเครือข่ายและสมาชิก
  - 5.4 มีความสม่ำเสมอในการจัดการประชุมเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้

5.5 มีการติดต่อสื่อสารกันภายในระหว่างสมาชิกขององค์กร

5.6 การเรียนรู้และการปฏิบัติจริง

5.7 กิจกรรมการเรียนรู้สอดคล้องกับปัญหาความต้องการของสมาชิก

จากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการเรียนรู้และรูปแบบการเรียนรู้ที่ส่งผลต่อความเข้มแข็งในการดำเนินงานกองทุนหมู่บ้านในจังหวัดบุรีรัมย์มาทั้งหมด เป็นกระบวนการเรียนรู้เพื่อความยั่งยืนของชุมชนชนบทนั้น จะต้องดำเนินงานเป็นขั้นตอน โดยการรวมคน ให้คนมาร่วมคิด ร่วมทำ ร่วมสรุปบทเรียนและร่วมรับผลการกระทำ ส่วนเทคนิควิธีการ ได้แก่ กิจกรรมการศึกษาดูงาน การติดต่อแลกเปลี่ยนความคิดเห็นและทัศนคติซึ่งกันและกัน การจัดฝึกงานภาคสนาม การจัดนิทรรศการ การบรรยายให้ฟัง การสาธิตให้ดู การจัดแสดง การสอบถามเปรียบเทียบกับเพื่อนบ้าน การปิดประกาศหรือโฆษณาประชาสัมพันธ์ การแบ่งกลุ่มการทำงาน การแบ่งกลุ่มย่อยอภิปรายปัญหา การรับฟังความรู้จากรายการวิทยุกระจายเสียงและโทรทัศน์ การจัดเวทีประชาคม การจัดห้องสมุดประชาชน หรือที่อ่านหนังสือประจำหมู่บ้าน เป็นต้น

อย่างไรก็ตามในแต่ละชุมชนย่อมมีกิจกรรม การจัดการกระบวนการเรียนรู้ที่เหมาะสมแตกต่างกันไป ดังนั้นในการศึกษากระบวนการเรียนรู้และรูปแบบการเรียนรู้ที่ส่งผลต่อความเข้มแข็งในการดำเนินงานกองทุนหมู่บ้านในครั้งนี้จะศึกษาในประเด็นหลักๆ ดังต่อไปนี้ คือ

1. กระบวนการได้มาซึ่งคณะกรรมการ ได้แก่ กระบวนการคัดเลือกคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน

2. กระบวนการได้มาซึ่งระเบียบข้อบังคับ ได้แก่ การได้มาซึ่งระเบียบ การรับสมาชิก การคิดดอกเบี้ย เกณฑ์ในการพิจารณาเงินกู้ ระบบบัญชี การจัดทำบัญชี หลักเกณฑ์การกู้เงิน และการค้าประกัน การชำระคืนเงินกู้ การพิจารณาเงินกู้

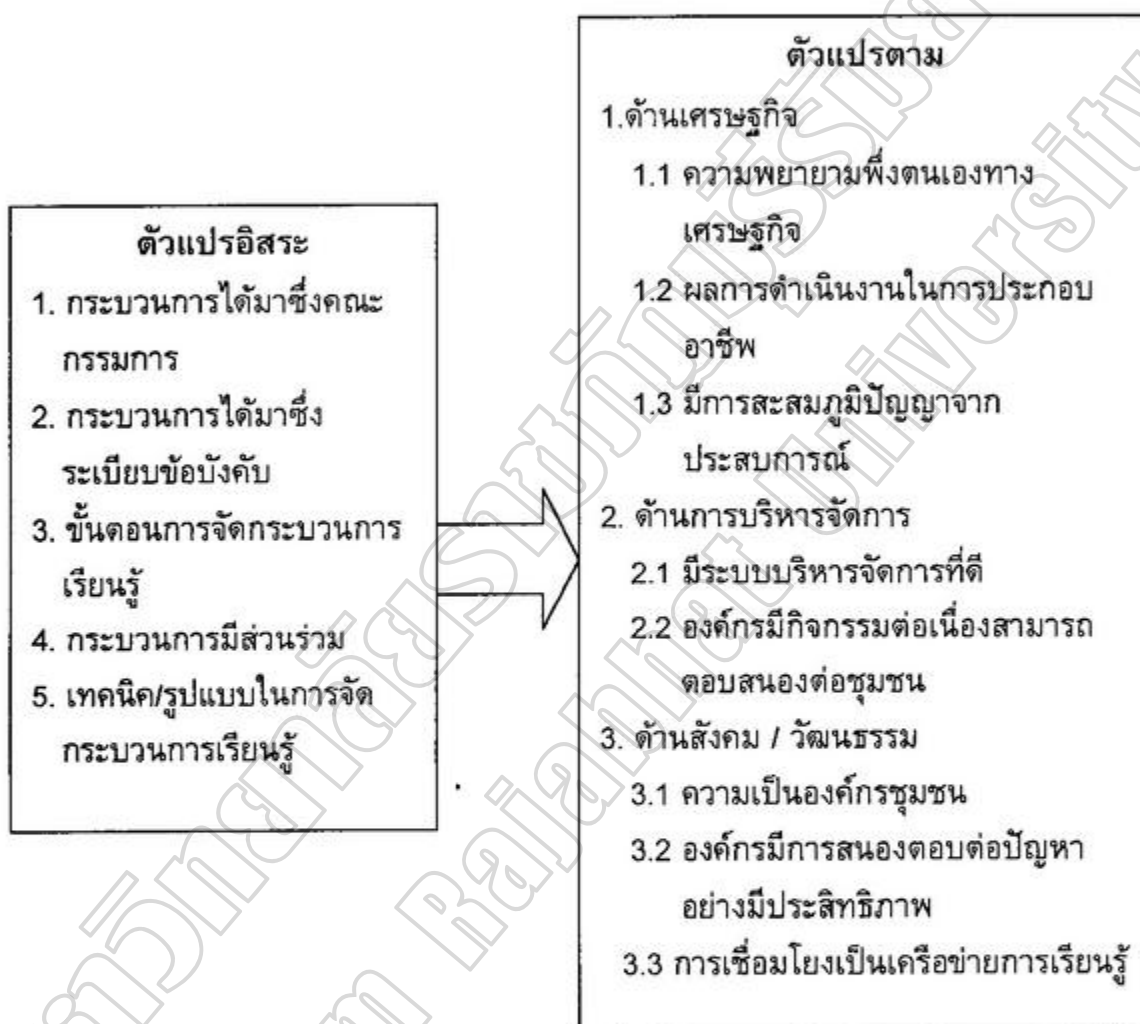
3. ขั้นตอนในการจัดการกระบวนการเรียนรู้ ได้แก่ การตระหนักในปัญหา การช่วยเหลือผู้ด้อยโอกาส การแก้ปัญหาและการปฏิบัติ การหาทางแลกเปลี่ยนหลากหลาย การกำหนดทางเลือกที่เหมาะสม การเรียนรู้ปฏิบัติการ คุณสมบัติของสมาชิกในฐานะผู้กู้ คุณสมบัติของสมาชิกในการตรวจสอบ การปรับปรุงแก้ไข และการประเมินผล

4. การมีส่วนร่วมในการจัดการกระบวนการเรียนรู้ด้านการดำเนินงานกองทุนหมู่บ้าน ได้แก่ การมีส่วนร่วมในการคัดเลือกคณะกรรมการ ร่วมการวางแผน ร่วมในการได้มาซึ่งระเบียบข้อบังคับ ร่วมพิจารณาเงินกู้ ร่วมตรวจสอบการดำเนินงาน ร่วมรับผลประโยชน์และการประเมินผล

5.เทคนิค วิธีการ และกระบวนการเสริมสร้างการเรียนรู้ ได้แก่ การศึกษาจากเอกสาร การระดมความคิดวิเคราะห์ปัญหา การประชุมปฏิบัติการ การศึกษาจากรูปแบบกองทุนเดิม การฝึกอบรม การศึกษาดูงาน จัดเวทีประชาคม การสาธิต การอภิปรายกลุ่ม การจัดอบรมแบบมีส่วนร่วม (AIC)

กรอบความคิดในการวิจัย

การศึกษากระบวนการเรียนรู้ที่ส่งผลต่อความเข้มแข็งในการดำเนินงานกองทุนหมู่บ้านในพื้นที่จังหวัดบุรีรัมย์ ผู้ศึกษาจึงกำหนดกรอบความคิดในการวิจัยดังภาพประกอบ 2

ภาพประกอบ 2 กรอบความคิดในการวิจัย

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการศึกษากระบวนการเรียนรู้ที่ส่งผลต่อความเข้มแข็งในการดำเนินการกองทุนหมู่บ้านในพื้นที่จังหวัดบุรีรัมย์ ผู้วิจัยได้ดำเนินการศึกษาตามลำดับดังนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง
2. เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล
3. การเก็บรวบรวมข้อมูล
4. การวิเคราะห์ข้อมูล
5. สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1. ประชากร หมู่บ้านในจังหวัดบุรีรัมย์ 21 อำเภอ 2 กิ่งอำเภอ จำนวน 2,536 กองทุน โดยตั้งเกณฑ์การคัดเลือกหมู่บ้านที่มีความเข้มแข็ง 3 อำเภอ คือ อำเภอนางรอง อำเภอพุทไธสง และอำเภอประโคนชัย 3 ชาติพันธุ์ คือ ภาษาไทยโคราช ภาษาลาว ภาษาเขมร 3 ขนาด คือ หมู่บ้านขนาดใหญ่ หมู่บ้านขนาดกลางและหมู่บ้านขนาดเล็ก รวม 9 หมู่บ้าน ดังรายละเอียดต่อไปนี้

1.1 หมู่บ้านขนาดใหญ่ มีประชากร ตั้งแต่ 201 ครัวเรือนขึ้นไป 3 หมู่บ้าน

1.1.1 ภาษาพูดไทยโคราช จำนวน 1 หมู่บ้าน

1.1.2 ภาษาพูดลาว จำนวน 1 หมู่บ้าน

1.1.3 ภาษาพูดเขมร จำนวน 1 หมู่บ้าน

1.2 หมู่บ้านขนาดกลาง มีประชากร ตั้งแต่ 101 – 200 ครัวเรือนขึ้นไป 3 หมู่บ้าน

1.2.1 ภาษาพูดไทยโคราช จำนวน 1 หมู่บ้าน

1.2.2 ภาษาพูดลาว จำนวน 1 หมู่บ้าน

1.2.3 ภาษาพูดเขมร จำนวน 1 หมู่บ้าน

1.3 หมู่บ้านขนาดเล็ก มีประชากร ไม่เกิน 100 ครัวเรือน 3 หมู่บ้าน

1.3.1 ภาษาพูดไทยโคราช จำนวน 1 หมู่บ้าน

1.3.2 ภาษาพูดลาว จำนวน 1 หมู่บ้าน

1.3.3 ภาษาพูดเขมร จำนวน 1 หมู่บ้าน

2. กลุ่มตัวอย่าง ในการศึกษาวิจัยกระบวนการเรียนรู้ที่ส่งผลต่อความเข้มแข็งในการดำเนินงานกองทุนหมู่บ้านในพื้นที่จังหวัดบุรีรัมย์ ได้มาโดยวิธีการสุ่มตัวอย่างแบบหลายขั้นตอน โดยขั้นตอนแรก สุ่มแบบจำเพาะเจาะจง (Purposive Sampling) และขั้นตอนที่สองสุ่มแบบโควตา (Quota Sampling) โดยกลุ่มตัวอย่างหมู่บ้าน ใช้วิธีสุ่มแบบเจาะจง 9 หมู่บ้าน จากการประเมินของผู้เชี่ยวชาญโดยใช้เกณฑ์การคัดเลือกหมู่บ้านที่มีความเข้มแข็งตามเกณฑ์ที่กำหนดและสุ่มแบบเจาะจง สำหรับกลุ่มตัวอย่างบุคคลสุ่มแบบโควตา (Quota Sampling) ตามเกณฑ์และตามขั้นตอนดังนี้

2.1 ขั้นตอนที่ 1 สุ่มแบบจำเพาะเจาะจง โดยคัดเลือกอำเภอที่มีชาติพันธุ์ภาษาพูดต่างกัน 3 ภาษา ได้แก่ อำเภอนางรอง อำเภอพุทไธสง และอำเภอประโคนชัย จากนั้นสุ่มแบบจำเพาะเจาะจงหมู่บ้านตามชาติพันธุ์ในอำเภอดังกล่าวเป็นหมู่บ้าน 3 ขนาดคือ หมู่บ้านขนาดใหญ่ หมู่บ้านขนาดกลาง และหมู่บ้านขนาดเล็ก

2.2 ขั้นตอนที่ 2 สุ่มแบบจำเพาะเจาะจง (Purposive Sampling) จำนวนหมู่บ้านจำนวน 9 หมู่บ้าน โดยการประเมินของผู้เชี่ยวชาญ ใช้เกณฑ์คัดเลือกหมู่บ้านที่มีความเข้มแข็ง โดยดัดแปลงจากตัวชี้วัดการจัดการองค์กรกลุ่มและองค์กรชุมชนของ สีสภรณ์ นาครทรรพ ซึ่งอนุชาติ พวงสำลีและอรทัย อาจอ่ำ (2541 : 247-249) ได้รวบรวมไว้ และคัดเลือกหมู่บ้านที่มีความเข้มแข็งด้านการจัดการกลุ่มและองค์กรมา 3 ชาติพันธุ์และ 3 ขนาดหมู่บ้านคือ ขนาดใหญ่ ขนาดกลาง และขนาดเล็ก ตามตาราง 3

ตาราง 3 แสดงเกณฑ์การคัดเลือกหมู่บ้านที่มีความเข้มแข็ง

ประเด็นการประเมิน	ตัวบ่งชี้	ระดับคะแนน
1. ด้านเศรษฐกิจ	1. มีทุนทางสังคม เช่น กองทุน องค์กรทางการเงิน	1. มีกองทุน / องค์กร ตั้งแต่ 1 – 5 กองทุน ค่าคะแนน 1 2. มีกองทุน / องค์กร ตั้งแต่ 6 – 10 กองทุน ค่าคะแนน 2 3. มีกองทุน / องค์กร ตั้งแต่ 10 กองทุน ขึ้นไป ค่าคะแนน 3

ตาราง 3 (ต่อ)

ประเด็นการประเมิน	ตัวบ่งชี้	ระดับคะแนน
1. ด้านเศรษฐกิจ	2. กองทุนตามข้อ. 1 มีการดำเนินการอย่างต่อเนื่องและมีผลกำไร	1. ลดลง ค่าคะแนน 1 2. เท่าเดิม ค่าคะแนน 2 3. เพิ่มขึ้น ค่าคะแนน 3
	3. กองทุนตามข้อ. 1 มีสมาชิกมีรายได้	1. ลดลง ค่าคะแนน 1 2. เท่าเดิม ค่าคะแนน 2 3. เพิ่มขึ้น ค่าคะแนน 3
	4. สมาชิกในชุมชนมีการประกอบอาชีพที่หลากหลาย	1. มี 1 – 3 อาชีพ ค่าคะแนน 1 2. มี 4 – 6 อาชีพ ค่าคะแนน 2 3. มี 6 อาชีพขึ้นไป ค่าคะแนน 3
	5. การอนุมัติเงินกู้ยืมให้อาชีพหลากหลาย	1. มี 1 – 3 อาชีพ ค่าคะแนน 1 2. มี 4 – 6 อาชีพ ค่าคะแนน 2 3. มี 6 อาชีพขึ้นไป ค่าคะแนน 3
	2. ด้านสังคม	1. สมาชิกในชุมชนมีความสามัคคี
2. สมาชิกในชุมชนมีความช่วยเหลือซึ่งกันและกัน		1. ลดลง ค่าคะแนน 1 2. เท่าเดิม ค่าคะแนน 2 3. เพิ่มขึ้น ค่าคะแนน 3
3. มีการจัดตั้งกลุ่มองค์กร		1. ลดลง ค่าคะแนน 1 2. เท่าเดิม ค่าคะแนน 2 3. เพิ่มขึ้น ค่าคะแนน 3
4. มีกองทุนสวัสดิการช่วยเหลือเด็ก คนชรา คนพิการ ผู้ด้อยโอกาส		1. ลดลง ค่าคะแนน 1 2. เท่าเดิม ค่าคะแนน 2 3. เพิ่มขึ้น ค่าคะแนน 3

ตาราง 3 (ต่อ)

ประเด็นการประเมิน	ตัวบ่งชี้	ระดับคะแนน
	5. ชุมชนแก้ปัญหาโดยมี แผนงานที่สมาชิกมีส่วนร่วม	1. ลดลง ค่าคะแนน 1 2. เท่าเดิม ค่าคะแนน 2 3. เพิ่มขึ้น ค่าคะแนน 3
3. ด้านการบริหารจัดการ	1. คณะกรรมการกองทุน/องค์กรมีประสบการณ์เฉลี่ย	1. ตั้งแต่ 1 – 3 ปี ค่าคะแนน 1 2. ตั้งแต่ 4 – 6 ปี ค่าคะแนน 2 3. ตั้งแต่ 6 ปี ขึ้นไปค่าคะแนน 3
	2. คณะกรรมการมีความรับผิดชอบและเข้าใจบทบาทหน้าที่	1. จำนวน 1 – 30 % คะแนน 1 2. จำนวน 31 – 50 % คะแนน 2 3. จำนวน 51 % ขึ้นไป คะแนน 3
	3. คณะกรรมการ ดำเนินงานบรรลุวัตถุประสงค์ของ กองทุน/องค์กร	1. จำนวน 1 – 30 % คะแนน 1 2. จำนวน 31 – 50 % คะแนน 2 3. จำนวน 51 % ขึ้นไป คะแนน 3
	4. คณะกรรมการ ดำเนินงานบริหารจัดการ กองทุน/องค์กร ได้รับโล่รางวัล/เกียรติบัตร	1. 1 – 3 รางวัล ค่าคะแนน 1 2. 4 – 6 รางวัล ค่าคะแนน 2 3. 6 รางวัลขึ้นไปค่าคะแนน 3
	5. กองทุน/องค์กร มีสมาชิกและเงินสะสมเพิ่มขึ้นเฉลี่ย	1. เฉลี่ย 1 – 20 % คะแนน 1 2. เฉลี่ย 21 – 50 % คะแนน 2 3. เฉลี่ย 50 % ขึ้นไป คะแนน 3

ตาราง 4 แสดงคะแนนการคัดเลือกหมู่บ้านที่มีความเข้มแข็ง จากตัวบ่งชี้ในตาราง 3

ตัวบ่งชี้	ไทยโคราช			ภาษาเขมร			ภาษาลาว		
	ใหญ่	กลาง	เล็ก	ใหญ่	กลาง	เล็ก	ใหญ่	กลาง	เล็ก
1. ด้านเศรษฐกิจ									
1.1 มีทุนทางสังคม	3	3	3	3	3	3	3	3	3
1.2 ข้อ 1 + มีการดำเนินการ อย่างต่อเนื่อง	2	2	2	3	2	3	3	3	2
1.3 ข้อ 1 + สมาชิกมี รายได้	2	2	3	3	3	3	3	3	2
1.4 สมาชิกประกอบอาชีพ หลากหลาย	3	3	3	3	3	3	3	3	2
1.5 การอนุมัติเงินกู้ยืมให้ อาชีพหลากหลาย	2	2	2	3	3	3	2	3	2
2. ด้านสังคม									
2.1 สมาชิกในชุมชนมีความ สามัคคี	2	3	3	3	3	3	3	3	3
2.2 สมาชิกช่วยเหลือ ซึ่งกันและกัน	2	2	3	3	2	3	3	3	2
2.3 มีการจัดตั้งกลุ่มองค์กร	2	2	3	3	2	3	3	3	2
2.4 มีกองทุนสวัสดิการ ช่วยเหลือ เด็ก คนชรา คนพิการ ผู้ด้อยโอกาส	2	2	2	2	2	3	2	3	2

ตาราง 4 (ต่อ)

ตัวบ่งชี้	ไทยโคราช			ภาษาเขมร			ภาษาลาว		
	ใหญ่	กลาง	เล็ก	ใหญ่	กลาง	เล็ก	ใหญ่	กลาง	เล็ก
2.5 ชุมชนแก้ปัญหาโดยมี แผนงานที่สมาชิกมี ส่วนร่วม	2	2	2	2	2	3	2	3	2
3. ด้านการบริหารจัดการ									
3.1 คณะกรรมการกองทุนมี ประสิทธิภาพ	2	3	3	3	2	3	2	3	2
3.2 คณะกรรมการมีความ รับผิดชอบในบทบาท หน้าที่	2	3	3	3	3	3	3	3	2
3.3 คณะกรรมการดำเนินงาน บรรลุวัตถุประสงค์	2	2	3	3	2	2	2	3	2
3.4 คณะกรรมการได้รับ โลรางวัล เกียรติบัตร	2	2	2	2	2	2	2	2	2
3.5 กองทุน/องค์กร มีสมาชิก และเงินสะสมเพิ่มขึ้น	2	2	3	3	2	3	2	3	2
รวม	32	35	40	42	36	43	38	44	32

หมายเหตุ เกณฑ์ค่าคะแนนความเข้มแข็งของตัวบ่งชี้มีดังนี้

คะแนน 31 – 45 ระดับความเข้มแข็งสูง

คะแนน 16 – 30 ระดับความเข้มแข็งปานกลาง

คะแนน 15 ลงมา ระดับความเข้มแข็งต่ำ

2.3 ขั้นตอนที่ 3 ได้หมู่บ้านตามขั้นตอนที่ 1 และ 2 แล้วจึงเลือกกลุ่มตัวอย่างบุคคลโดยวิธีการสุ่มตัวอย่างแบบโควตา (Quota Sampling) ทั้งสิ้น 307 คน ประกอบด้วย

2.3.1 กลุ่มผู้นำได้แก่ ผู้ใหญ่บ้าน จำนวน 9 คน

2.3.2 กลุ่มคณะกรรมการกองทุน ได้แก่ ผู้ที่ได้รับเลือกเป็นคณะกรรมการกองทุนของหมู่บ้านๆ ละ 15 คน จำนวน 9 หมู่บ้าน รวมคณะกรรมการกองทุน ๙ 118 คน

2.3.3 กลุ่มสมาชิก ได้แก่ บุคคลธรรมดาที่อาศัยอยู่ในหมู่บ้านนั้น และมีคุณสมบัติและไม่มีลักษณะต้องห้ามตามข้อบังคับ เป็นไปตามหลักเกณฑ์เงื่อนไขและวิธีการที่กองทุนกำหนด กองทุนละ 20 คน รวมทั้งสิ้น 180 คน โดยแยกเป็น

2.3.3.1 สมาชิกที่ได้รับเงินกู้ 10 คน 9 หมู่บ้าน 90 คน

2.3.3.2 สมาชิกที่ยังไม่ได้รับเงินกู้ 10 คน 9 หมู่บ้าน 90 คน

3. ตัวแปร ตัวแปรที่ศึกษามีดังนี้

3.1 ตัวแปรอิสระ

3.1.1 กระบวนได้มาซึ่งคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน

3.1.2 กระบวนการได้มาซึ่งระเบียบข้อบังคับกองทุนหมู่บ้าน

3.1.3 ขั้นตอนในการจัดกระบวนการเรียนรู้

3.1.4 กระบวนการมีส่วนร่วม

3.1.5 เทคนิคหรือรูปแบบในการจัดกระบวนการเรียนรู้

3.2 ตัวแปรตาม ความเข้มแข็งในการดำเนินงานกองทุนหมู่บ้านมีดังนี้

3.2.1 ความเข้มแข็งด้านการบริหารจัดการ

3.2.2 ความเข้มแข็งด้านเศรษฐกิจ

3.2.3 ความเข้มแข็งด้านสังคมและวัฒนธรรม

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

1. ลักษณะของเครื่องมือ

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ ใช้แบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์ โดยใช้กรอบแนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเป็นฐาน ในการสร้างแบบสอบถามและสัมภาษณ์ซึ่งแบ่งออกเป็น 3 ขั้นตอนดังนี้

ตอนที่ 1 เป็นข้อคำถามเกี่ยวกับรายละเอียดของผู้ตอบแบบสอบถาม โดยลักษณะเป็นข้อคำถามแบบเลือกตอบ เช่น เพศ อายุ ภาษา ขนาดของกองทุน

ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับการจัดกระบวนการเรียนรู้และรูปแบบที่เหมาะสมในการดำเนินงานกองทุนหมู่บ้าน

ตอนที่ 3 เป็นคำถามเกี่ยวกับความเข้มแข็งของกองทุนในการดำเนินงานกองทุนหมู่บ้าน

2. ขั้นตอนการสร้างเครื่องมือ

การสร้างเครื่องมือที่ใช้เก็บรวบรวมข้อมูลในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ ได้ดำเนินการ ดังนี้

2.1 ศึกษาเอกสาร ระเบียบ กฎหมาย บทความ รายงานการวิจัย เป็นการค้นคว้าเกี่ยวกับ แนวคิด ทฤษฎี หลักการที่เกี่ยวข้องกับโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

2.2 จัดอภิปรายกลุ่มเพื่อจะได้มาซึ่งแบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์

2.3 นำข้อมูลที่ได้จากการศึกษาค้นคว้า การอภิปรายกลุ่ม มาสร้างเป็นแบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์

2.4 นำแบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์ไปให้อาจารย์ที่ปรึกษาและผู้ทรงคุณวุฒิทำการตรวจสอบ เพื่อให้ได้คำถามที่ครอบคลุม และตรงประเด็นในเรื่องที่ต้องการศึกษาของแบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์

2.5 นำแบบสอบถามที่ทำการตรวจสอบ แก้ไข และข้อเสนอแนะ จากอาจารย์ที่ปรึกษาและผู้ทรงคุณวุฒิ มาปรับปรุงแก้ไขให้ดียิ่งขึ้น

2.6 นำแบบสอบถาม ไปทดลองใช้กับสมาชิกกองทุนหมู่บ้าน ในจังหวัดบุรีรัมย์ ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 4 อำเภอ ๆ ละ 1 หมู่บ้าน ๆ ละ 10 คน รวมทั้งสิ้น จำนวน 40 คน แล้วนำมาตรวจสอบความเชื่อมั่น (Reliability) โดยวิธีใช้สูตรสัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha Coefficient) ของ Cronbach (ประสิทธิ์ สุวรรณรักษ์. 2542 : 261) ได้ค่าความเชื่อมั่น .9542 ซึ่งมีค่าความเชื่อมั่นสูง สามารถนำไปใช้เป็นเครื่องมือในการศึกษาวิจัยได้

2.7 ปรับปรุงแบบสอบถาม แบบสัมภาษณ์ให้สอดคล้องกับเรื่องที่ศึกษาอีกครั้งหนึ่ง

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลตามลำดับขั้นตอนดังนี้

1. ติดต่อสำนักบัณฑิตวิทยาลัย สถาบันราชภัฏบุรีรัมย์ เพื่อขอหนังสือประสานงานผู้ว่าราชการจังหวัดบุรีรัมย์ นายอำเภอ กำหนด ประธานอบต. ผู้ใหญ่บ้าน ประธานและสมาชิกโครงการกองทุนหมู่บ้าน เพื่อขอความร่วมมือในการเก็บข้อมูล ซึ่งแบ่งเป็น 2 ขั้นตอน คือ

ขั้นตอนที่ 1 เรื่อง การเก็บข้อมูลจากแบบสอบถามจากกองทุนหมู่บ้าน จำนวน 9 กองทุน เพื่อนำข้อมูลไปประมวลผลและวิเคราะห์ข้อมูล

ขั้นตอนที่ 2 เรื่อง การจัดเวทีประชาคมโครงการกองทุนหมู่บ้าน เพื่อนำข้อมูลที่ได้จากการจัดเวที ไปสรุปผลการดำเนินงานตามโครงการกองทุนหมู่บ้าน

2. นำแบบสอบถามไปใช้กับกลุ่มตัวอย่าง เพื่อเก็บข้อมูลด้วยตนเอง สัมภาษณ์โดยใช้แบบสอบถามและรับคืนทั้งหมด จำนวน 307 ฉบับ

3. นำแบบสอบถามที่ได้มาตรวจสอบความสมบูรณ์ของข้อมูล แล้วนำไปวิเคราะห์

การวิเคราะห์ข้อมูล

การศึกษาวิจัยครั้งนี้ ผู้ศึกษาได้วิเคราะห์ข้อมูลโดยการรวบรวมข้อมูล ที่ได้ผ่านการตรวจสอบอย่างถูกต้องและนำข้อมูลไปจัดระบบเพื่อนำไปวิเคราะห์ทางสถิติ ซึ่งผู้ศึกษามีวิธีการวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป Statistical Package for Social Science (SPSS) โดยมีวิธีการวิเคราะห์ข้อมูลเนื้อหาจากแบบสัมภาษณ์และแบบสอบถามเป็นหลัก การสังเกตและการสัมภาษณ์ด้วยตนเองจากกลุ่มประชากรที่ใช้ในการศึกษา โดยผู้ศึกษามีวิธีการวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

ตอนที่ 1 หาค่าร้อยละ ของสถานภาพทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

ตอนที่ 2 หาค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าสูงสุด ค่าต่ำสุด

โดยใช้เกณฑ์การตัดสินผลการวิเคราะห์ข้อมูลของค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$) ต่อระดับปัจจัยที่ส่งผลความเข้มแข็งในการดำเนินงานกองทุนหมู่บ้าน 5 ระดับ (บุญชม ศรีสะอาด. 2535) ดังนี้

4.51 – 5.00 หมายถึง ระดับการปฏิบัติของกองทุน มากที่สุด

3.51 – 4.50 หมายถึง ระดับการปฏิบัติของกองทุน มาก

2.51 – 3.50 หมายถึง ระดับการปฏิบัติของกองทุน ปานกลาง

1.51 – 2.50 หมายถึง ระดับการปฏิบัติของกองทุน น้อย

1.00 – 1.50 หมายถึง ระดับการปฏิบัติของกองทุน น้อยที่สุด

เกณฑ์การแปลความหมายข้อมูล การแปลความหมายค่าเฉลี่ย ของรูปแบบการจัดกระบวนการเรียนรู้ กำหนดขอบเขตของค่าเฉลี่ยดังนี้ (วริยา เอี่ยมวิบูลย์. 2540 : 44)

0.00 – 0.33 หมายถึง ระดับการเลือกรูปแบบที่ปฏิบัติ น้อย

0.34 – 0.66 หมายถึง ระดับการเลือกรูปแบบที่ปฏิบัติ ปานกลาง

0.67 – 1.00 หมายถึง ระดับการเลือกรูปแบบที่ปฏิบัติ มาก

ตอนที่ 3 วิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระกับตัวแปรตามโดยใช้

3.1 สถิติวิเคราะห์ความสัมพันธ์ของตัวแปรอิสระที่เกี่ยวข้อง

3.2 วิเคราะห์ถดถอยพหุคูณแบบเชิงชั้น (Hierarchical Regression Analysis) เพื่อหากระบวนการเรียนรู้ที่ส่งผลต่อความเข้มแข็งในการดำเนินงานกองทุนหมู่บ้าน

3.3 วิเคราะห์ถดถอยพหุคูณแบบขั้นตอน (Stepwise Multiple Regression Analysis) เพื่อหากระบวนการเรียนรู้ที่ดีที่ส่งผลต่อความเข้มแข็งในการดำเนินงานกองทุนหมู่บ้าน

3.4 วิเคราะห์ถดถอยพหุคูณแบบขั้นตอน (Stepwise Multiple Regression Analysis) เพื่อหารูปแบบที่เหมาะสมในการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่ดีที่ส่งผลต่อความเข้มแข็งในการดำเนินงานกองทุนหมู่บ้าน

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

ในการศึกษาวิจัย เรื่อง กระบวนการเรียนรู้ที่ส่งผลต่อความเข้มแข็งในการดำเนินงานกองทุนหมู่บ้าน ในพื้นที่จังหวัดบุรีรัมย์ สถิติที่นำมาใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ประกอบด้วย

1. ค่าสถิติร้อยละ ค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$) และเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)
2. วิเคราะห์ความสัมพันธ์ของตัวแปรที่เกี่ยวข้อง (เมตริกความสัมพันธ์)
3. วิเคราะห์ถดถอยพหุคูณแบบเชิงชั้น (Hierarchical Regression Analysis)
4. การวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณแบบขั้นตอน (Stepwise Multiple Regression Analysis)

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การศึกษาวิจัยในครั้งนี้เป็นการศึกษากระบวนการเรียนรู้ที่ส่งผลต่อความเข้มแข็งในการดำเนินงานกองทุนหมู่บ้านในพื้นที่จังหวัดบุรีรัมย์ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการจัดการกระบวนการเรียนรู้ที่ส่งผลต่อความเข้มแข็งในการดำเนินงานกองทุนหมู่บ้าน และศึกษารูปแบบที่เหมาะสมในการจัดการกระบวนการเรียนรู้ในการดำเนินงานกองทุนหมู่บ้านในพื้นที่จังหวัดบุรีรัมย์ การวิเคราะห์ข้อมูลผู้วิจัยได้นำเสนอตามลำดับดังนี้

1. สัญลักษณ์ที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล
2. การวิเคราะห์ข้อมูล
3. ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

สัญลักษณ์ที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

N	หมายถึง	จำนวนกลุ่มตัวอย่าง
$\bar{x}$	หมายถึง	ค่าเฉลี่ย (Mean)
S.D.	หมายถึง	ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)
SEE	หมายถึง	ค่าคลาดเคลื่อนมาตรฐานของการประมาณค่า
Signif F	หมายถึง	ค่าสถิติทดสอบรวม
R	หมายถึง	ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณ
R ²	หมายถึง	ค่าสถิติสัมประสิทธิ์การถดถอย (อำนาจการทำนาย)
R ² change	หมายถึง	ค่าสัมประสิทธิ์การถดถอยที่เปลี่ยนไปจากเดิมเมื่อเพิ่มตัวแปรอิสระทีละตัว
F	หมายถึง	ค่าสถิติที่ใช้พิจารณาใน F – distribution
t	หมายถึง	ค่าระดับนัยสำคัญทางสถิติ
B	หมายถึง	ค่าสัมประสิทธิ์การถดถอยของตัวแปรอิสระในรูปคะแนนมาตรฐาน
Beta	หมายถึง	ค่ามาตรฐานสัมประสิทธิ์ถดถอย
*	หมายถึง	มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05
**	หมายถึง	มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

***	หมายถึง	มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001
Y	หมายถึง	ความเข้มแข็งในการดำเนินงานกองทุนหมู่บ้าน
X ₁	หมายถึง	กระบวนการได้มาซึ่งคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน
X ₂	หมายถึง	กระบวนการได้มาซึ่งระเบียบข้อบังคับกองทุน
X ₃	หมายถึง	ขั้นตอนการจัดกระบวนการเรียนรู้
X ₄	หมายถึง	กระบวนการมีส่วนร่วม
X ₅	หมายถึง	เทคนิคหรือรูปแบบในการจัดกระบวนการเรียนรู้
Q ₁	หมายถึง	เทคนิคหรือรูปแบบในการจัดกระบวนการเรียนรู้จาก การจัดเวทีประชาคม
Q ₂	หมายถึง	เทคนิครูปแบบในการจัดกระบวนการเรียนรู้การระดม ความคิดวิเคราะห์ปัญหา
Q ₃	หมายถึง	เทคนิครูปแบบในการจัดกระบวนการเรียนรู้จากการ ประชุมปฏิบัติการ
Q ₄	หมายถึง	เทคนิครูปแบบในการจัดกระบวนการเรียนรู้จากรูปแบบ กองทุนเดิม
Q ₅	หมายถึง	เทคนิครูปแบบในการจัดกระบวนการเรียนรู้จากการฝึกงานอบรม
Q ₆	หมายถึง	เทคนิครูปแบบในการจัดกระบวนการเรียนรู้จากการศึกษาดูงาน
Q ₇	หมายถึง	เทคนิครูปแบบในการจัดกระบวนการเรียนรู้จากการศึกษาจาก เอกสาร
Q ₈	หมายถึง	เทคนิครูปแบบในการจัดกระบวนการเรียนรู้จากการสาธิต
Q ₉	หมายถึง	เทคนิครูปแบบในการจัดกระบวนการเรียนรู้จากการอบรม แบบมีส่วนร่วม (AIC)

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. ตอนที่ 1 คำนวณค่าสถิติร้อยละ ค่าเฉลี่ย และเบี่ยงเบนมาตรฐาน

1.1 ข้อมูลพื้นฐานทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง

1.2 ข้อมูลกระบวนการเรียนรู้และรูปแบบการเรียนรู้ที่มีผลต่อความเข้มแข็ง

ในการดำเนินงานกองทุนหมู่บ้าน

1.3 ข้อมูลความเข้มแข็งในการดำเนินงานกองทุนหมู่บ้าน

2. ตอนที่ 2 วิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระที่เกี่ยวข้อง

2.1 ความสัมพันธ์ระหว่างกระบวนการเรียนรู้กับความเข้มแข็งกองทุน

2.2 ความสัมพันธ์ระหว่างรูปแบบการเรียนรู้กับความเข้มแข็งกองทุน

3. ตอนที่ 3 วิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระกับตัวแปรตาม

3.1 วิเคราะห์ถดถอยพหุคูณแบบเชิงชั้น Hierarchical Regression Analysis เพื่อหาความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระทั้งหมดกับตัวแปรตาม

3.2 วิเคราะห์ถดถอยพหุคูณแบบขั้นตอน Stepwise Multiple Regression

Analysis

3.2.1 เพื่อหากระบวนการเรียนรู้ที่ส่งผลต่อความเข้มแข็งในการดำเนินงานกองทุนหมู่บ้าน

3.2.2 เพื่อหาเทคนิคหรือรูปแบบที่เหมาะสมในการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่ส่งผลต่อความเข้มแข็งในการดำเนินงานกองทุนหมู่บ้าน

1. ตอนที่ 1 คำนวณค่าสถิติร้อยละ ค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน

1.1 ข้อมูลพื้นฐานทั่วไปของกลุ่มตัวอย่างและตัวแปรอิสระ

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการเก็บข้อมูลเพื่อศึกษาวิจัยครั้งนี้เป็นหมู่บ้านที่อยู่ในจังหวัดบุรีรัมย์ จำนวน 3 อำเภอ 9 หมู่บ้าน ตามขนาด ใหญ่ กลาง เล็ก และเป็นตัวแทนชาติพันธุ์ด้านภาษาพูด มีรายละเอียดตามตาราง 5

ตาราง 5 แสดงตัวแทนกลุ่มตัวอย่างตามชาติพันธุ์ด้านภาษาพูด

ภาษาพูด	ขนาดหมู่บ้าน	ชื่อบ้าน	คะแนน	อำเภอ
ภาษาไทยโคราช	ใหญ่	บ้านชุมแสง	32	นางรอง
	กลาง	บ้านสนวน	35	
	เล็ก	บ้านโคกสัจด์	40	
ภาษาเขมร	ใหญ่	บ้านบึงกุ	42	ประโคนชัย
	กลาง	บ้านเขว้า	36	
	เล็ก	บ้านละลมพูน	43	
ภาษาลาว	ใหญ่	บ้านม่วงใต้	38	พุทไธสง
	กลาง	บ้านสัมกบ	44	
	เล็ก	บ้านหนองจิก	34	

จากตาราง 5 กลุ่มตัวอย่าง แบ่งเป็นกลุ่มตัวอย่าง 3 กลุ่ม คือ หมู่บ้านขนาดใหญ่ ขนาดกลาง และขนาดเล็ก ตามชาติพันธุ์ที่แตกต่างด้านภาษาพูดและมีความเข้มแข็งในการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้าน รวมทั้งสิ้น 9 หมู่บ้าน คือ อำเภอที่เป็นตัวแทนตามชาติพันธุ์ภาษาพูดไทยโคราช ได้แก่ อำเภอนางรอง ที่เป็นตัวแทนตามชาติพันธุ์ภาษาพูดเขมร ได้แก่ อำเภอประโคนชัย ตัวแทนตามชาติพันธุ์ภาษาพูดลาว ได้แก่ อำเภอพุทไธสง

ตัวแทนกลุ่มตัวอย่างของหมู่บ้านขนาดใหญ่ที่มีประชากร ตั้งแต่ 201 ครัวเรือนขึ้นไป 3 หมู่บ้าน ได้แก่ บ้านชุมแสงอำเภอนางรอง บ้านบึงกุอำเภอประโคนชัย และบ้านม่วงใต้ อำเภอพุทไธสง ตัวแทนของหมู่บ้านขนาดกลางที่มีประชากรตั้งแต่ 101 – 200 ครัวเรือน จำนวน 3 หมู่บ้านได้แก่ บ้านสนวนอำเภอนางรอง บ้านเขว้าอำเภอประโคนชัยและบ้านสัมกบอำเภอพุทไธสง ส่วนตัวแทนของหมู่บ้านขนาดเล็ก ที่มีประชากรตั้งแต่ 1 – 100 ครัวเรือน จำนวน 3 หมู่บ้านได้แก่ บ้านโคกสัจด์ อำเภอนางรอง บ้านละลมพูน อำเภอประโคนชัยและบ้านหนองจิก อำเภอพุทไธสง

ตาราง 6 แสดงจำนวนตัวแทนของกลุ่มตัวอย่างจำแนกเป็นรายหมู่บ้าน

หมู่บ้าน	กลุ่มตัวอย่าง			รวม
	ผู้ใหญ่บ้าน	คณะกรรมการ ฯ	สมาชิกกองทุน	
บ้านชุมแสง	1	14	20	35
บ้านสนวน	1	14	20	35
บ้านโคกสวด	1	8	20	29
บ้านบังกู	1	14	20	35
บ้านเขว้า	1	14	20	35
บ้านละลมพูน	1	12	20	33
บ้านม่วงใต้	1	14	20	35
บ้านส้มกบ	1	14	20	35
บ้านหนองจิก	1	14	20	35
รวม	9	118	180	307

จากตาราง 6 ดังกล่าวจะพบว่ากลุ่มตัวอย่าง มีจำนวนทั้งสิ้น 307 คน ของกลุ่มตัวอย่างที่เป็นตัวแทนชาติพันธุ์ด้านภาษาพูด 3 ภาษา คือ ภาษาเขมร ภาษาลาว ภาษาไทยโคราช จาก 3 อำเภอ (ตาราง 5) ประกอบด้วย ตัวแทนของ ผู้ใหญ่บ้าน จำนวน 9 คน คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านตามจำนวนที่หมู่บ้านกำหนด จำนวน 118 คน และตัวแทนของสมาชิกกองทุนหมู่บ้าน จำนวน 180 คน เป็นกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการเก็บข้อมูล สำหรับการวิจัยในครั้งนี้ ซึ่งมีค่าเฉลี่ยร้อยละและจำนวนของกลุ่มตัวอย่างเป็นรายด้าน ดังรายละเอียดตามตาราง 7

ตาราง 7 จำนวน ร้อยละ เกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง จำแนกเป็นรายด้าน

ข้อมูลทั่วไปกลุ่มตัวอย่าง	จำนวน	ร้อยละ
1. เพศ		
(1) ชาย	143	46.6
(2) หญิง	164	53.4
2. ช่วงอายุ (ปี)		
(1) 21 – 30	42	13.7
(2) 31 – 40	101	32.9
(3) 41 – 50	85	27.7
(4) 51 – 60	46	15.0
(5) 60 ขึ้นไป	33	10.7
3. ภาษา		
(1) เขมร	99	32.2
(2) ลาว	105	34.3
(3) ไทย	103	33.5
4. ระยะเวลาที่อาศัยในหมู่บ้าน		
(1) น้อยกว่า 1 ปี	1	0.3
(2) 5 ปีขึ้นไป	306	99.7
5. การศึกษา		
(1) ประถมศึกษาปีที่ 4 หรือต่ำกว่า	131	42.7
(2) ประถมศึกษาปีที่ 5 – 6	101	32.9
(3) มัธยมศึกษาปีที่ 1 – 3	17	5.5
(4) มัธยมศึกษาปีที่ 4 – 6	41	13.4
(5) ป.วส. หรืออนุปริญญา	3	1.0
(6) ปริญญาตรี	9	2.9
(7) อื่นๆ	5	1.6

ตาราง 7 (ต่อ)

ข้อมูลทั่วไปกลุ่มตัวอย่าง	จำนวน	ร้อยละ
6. ตำแหน่งในกองทุนหมู่บ้าน		
(1) สมาชิกกองทุน	178	58.0
(2) ประธานกองทุน	12	3.9
(3) กรรมการกองทุน	113	36.8
(4) ที่ปรึกษา	4	1.3
7. ตำแหน่งในหมู่บ้าน		
(1) กำนัน	1	0.3
(2) สมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบล (อบต.)	11	3.6
(3) ผู้ใหญ่บ้าน	11	3.6
(4) กรรมการออมทรัพย์	72	23.5
(5) กรรมการฌาปนกิจ	7	2.3
(6) ธนาคารหมู่บ้าน	6	2.0
(7) กรรมการร้านค้าชุมชน	4	1.3
(8) อื่นๆ	5	1.6
(9) ประชาชนทั่วไป	190	61.9
8. อาชีพ		
(1) เกษตรกร	273	88.9
(2) ข้าราชการ	1	0.3
(3) ค้าขาย	11	3.6
(4) รับจ้าง	17	5.5
(5) อื่นๆ	4	1.3
9. รายได้		
(1) น้อยกว่า 10,000 บาทต่อปี	54	17.6
(2) 10,000 – 20,000 บาทต่อปี	141	45.9
(3) 20,001 – 30,000 บาทต่อปี	63	20.5
(4) มากกว่า 30,000 บาทขึ้นไป	49	16.0

ตาราง 7 (ต่อ)

ข้อมูลทั่วไปกลุ่มตัวอย่าง	จำนวน	ร้อยละ
10. การกู้เงิน		
(1) กู้เงิน	169	55.0
(2) ไม่ได้กู้	138	45.0

จากตาราง 7 กลุ่มตัวอย่างที่ตอบแบบสอบถาม ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิงมากกว่าเพศชาย คิดเป็นร้อยละ 53.4 และ 46.6 ตามลำดับ ช่วงอายุ พบว่ากลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีช่วงอายุอยู่ระหว่าง 31 – 40 ปี คิดเป็นร้อยละ 32.9 รองลงมาอยู่ระหว่าง 41 – 50 ปี ร้อยละ 27.7 อายุระหว่าง 51 – 60 ปี ร้อยละ 15 และอายุ 60 ปีขึ้นไป ร้อยละ 10.7 ตามลำดับ ภาษา พบว่ากลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่พูดภาษาลาว คิดเป็น ร้อยละ 34.3 รองลงมาคือภาษาไทยโคราช ร้อยละ 33.5 และภาษาเขมร ร้อยละ 32.2 ตามลำดับ ระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในหมู่บ้าน พบว่ากลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่อาศัยอยู่ในหมู่บ้าน ตั้งแต่ 5 ปีขึ้นไปคิดเป็นร้อยละ 99.7 ส่วนกลุ่มตัวอย่างที่อาศัยอยู่ในหมู่บ้านน้อยกว่า 1 ปี ร้อยละ 0.3 ระดับการศึกษา พบว่าส่วนใหญ่จบการศึกษาระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 คิดเป็นร้อยละ 42.7 รองลงมาเป็นระดับประถมศึกษาปีที่ 5 – 6 ร้อยละ 32.9 ระดับมัธยมศึกษาปีที่ 4 – 6 ร้อยละ 13.4 ระดับมัธยมศึกษาปีที่ 1 – 3 ร้อยละ 5.5 ระดับปริญญาตรี ร้อยละ 2.9 อื่นๆ (ศึกษานอกโรงเรียน) ร้อยละ 1.6 ป.วส.หรืออนุปริญญา ร้อยละ 1.0 ตามลำดับ ตำแหน่งในกองทุนหมู่บ้าน พบว่ากลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีตำแหน่งเป็นสมาชิกกองทุน คิดเป็นร้อยละ 58.0 รองลงมาเป็นคณะกรรมการหมู่บ้าน ร้อยละ 36.8 ประธานกองทุนหมู่บ้าน ร้อยละ 3.9 ที่ปรึกษากองทุนหมู่บ้าน ร้อยละ 1.3 ตามลำดับ ตำแหน่งในหมู่บ้าน พบว่ากลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นประชาชนทั่วไป คิดเป็นร้อยละ 61.9 รองลงมาเป็นกรรมการกลุ่มออมทรัพย์ ร้อยละ 23.5 สมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบล (อบต.) และผู้ใหญ่บ้าน ร้อยละ 3.6 กรรมการพาณิชย์ ร้อยละ 2.3 กรรมการธนาคารหมู่บ้าน ร้อยละ 2.0 กรรมการร้านค้าชุมชน ร้อยละ 1.3 กำนัน ร้อยละ 0.3ตามลำดับ อาชีพพบว่ากลุ่มตัวอย่างเป้าหมาย ส่วนใหญ่มีอาชีพเกษตรกร คิดเป็นร้อยละ 88.9 รองลงมามีอาชีพรับจ้าง ร้อยละ 5.5 ค้าขาย ร้อยละ 3.6 อื่นๆ (เป็นแม่บ้าน) ร้อยละ 1.3 ข้าราชการ ร้อยละ 0.3 ตามลำดับ

รายได้ พบว่ากลุ่มตัวอย่างเป้าหมายส่วนใหญ่ มีรายได้อยู่ระหว่าง 10,000 – 20,000 บาทต่อปี คิดเป็นร้อยละ 45.9 รองลงมา มีรายได้ 20,001 – 30,000 บาทต่อปี ร้อยละ 20.5 รายได้น้อยกว่า 10,000 บาทต่อปี ร้อยละ 17.6 และรายได้ 30,000 บาทต่อปี ร้อยละ 16.0 ตามลำดับ การกู้เงิน พบว่ากลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่กู้เงินจากกองทุน คิดเป็นร้อยละ 55.0 และไม่ได้อ้างอิงจากกองทุน ร้อยละ 45.0

1.2 ข้อมูลกระบวนการเรียนรู้ที่ส่งผลต่อความเข้มแข็งในการดำเนินงานกองทุนหมู่บ้าน

สำหรับตัวแปรอิสระด้านต่าง ๆ เช่น ด้านกระบวนการได้มาซึ่งกรรมการ กระบวนการได้มาซึ่งระเบียบข้อบังคับ ขั้นตอนการจัดกระบวนการเรียนรู้ การมีส่วนร่วม รูปแบบการเรียนรู้ที่เหมาะสมมีค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ตลอดจนทั้งค่าสูงสุดและค่าต่ำสุด ดังรายละเอียดในตาราง 8 ตาราง 8 ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าสูงสุด ค่าต่ำสุดของกระบวนการเรียนรู้

ตัวแปร	ค่าเฉลี่ย	ค่าเบี่ยงเบน	ค่าสูงสุด	ค่าต่ำสุด	ระดับ
1. กระบวนการได้มาซึ่งกรรมการ	4.37	0.78	5.00	3.00	มาก
1.1. กระบวนการคัดเลือกกรรมการ	4.37	0.78	5.00	3.00	มาก
2. กระบวนการได้มาซึ่งระเบียบข้อบังคับกองทุน	4.15	0.63	5.00	4.00	มาก
2.1 กระบวนการได้มาซึ่งระเบียบกองทุน	4.37	0.78	5.00	3.00	มาก
2.2. การรับสมาชิก	4.28	0.80	5.00	4.00	มาก
2.3 การคิดดอกเบี้ย	4.21	0.81	5.00	4.00	มาก
2.4 เกณฑ์ในการพิจารณาเงินกู้	4.32	0.78	5.00	3.00	มาก

ตาราง 8 (ต่อ)

ตัวแปร	ค่าเฉลี่ย	ค่าเบี่ยงเบน	ค่าสูงสุด	ค่าต่ำสุด	ระดับ
2.5 ระบบบัญชี	4.37	0.78	5.00	3.00	มาก
2.6 กระบวนการจัดทำบัญชี	4.23	0.84	5.00	3.00	มาก
2.7 หลักเกณฑ์การกู้เงินและการ ค้ำประกัน	4.13	0.85	5.00	3.00	มาก
2.8 การชำระคืนเงินกู้	3.17	1.21	5.00	2.00	ปานกลาง
2.9 กระบวนการพิจารณาเงินกู้	4.25	0.84	5.00	4.00	มาก
3. ขั้นตอนการจัดกระบวนการ เรียนรู้	3.33	0.61	5.00	3.00	ปานกลาง
3.1 การตระหนักในปัญหา	3.42	0.60	5.00	2.00	ปานกลาง
3.2 ตระหนักในการช่วยเหลือ ผู้ด้อยโอกาส	3.27	0.45	5.00	2.00	ปานกลาง
3.3 การเรียนรู้ในการแก้ปัญหาและ การปฏิบัติ	3.32	0.49	5.00	2.00	ปานกลาง
3.4 การปรับปรุงแก้ไข	2.89	0.60	5.00	1.00	ปานกลาง
3.5 การประเมินผล	2.90	0.66	5.00	2.00	ปานกลาง
3.6 คุณสมบัตินของสมาชิก ในฐานะผู้กู้	3.80	0.40	5.00	3.00	มาก
3.7 คุณสมบัตินของสมาชิกในฐานะ ผู้ตรวจสอบ	3.70	0.73	5.00	2.00	มาก

ตาราง 8 (ต่อ)

ตัวแปร	ค่าเฉลี่ย	ค่าเบี่ยงเบน	ค่าสูงสุด	ค่าต่ำสุด	ระดับ
4. กระบวนการมีส่วนร่วม	4.40	0.68	5.00	3.00	มาก
4.1 การมีส่วนร่วมในการคัดเลือกคณะกรรมการ	4.50	0.78	5.00	3.00	มาก
4.2 การมีส่วนร่วมในกระบวนการได้มาซึ่งข้อบังคับกองทุนหมู่บ้าน	4.45	0.71	5.00	3.00	มาก
4.3 ร่วมรับผลประโยชน์	4.50	0.78	5.00	4.00	มาก
4.4 ร่วมประเมิน	4.36	0.81	5.00	3.00	มาก
4.5 ร่วมตรวจสอบการดำเนินงาน	4.29	0.93	5.00	3.00	มาก
4.6 ร่วมในการพิจารณาเงินกู้	4.31	0.83	5.00	3.00	มาก
5. เทคนิครูปแบบในการจัดกระบวนการเรียนรู้	3.43	0.64	5.00	2.00	ปานกลาง
5.1 เวทีประชาคม	4.24	0.74	5.00	4.00	มาก
5.2 ระดมความคิด วิเคราะห์ปัญหา	3.98	0.67	5.00	2.00	มาก
5.3 ประชุมปฏิบัติการ	3.62	0.35	5.00	1.00	มาก
5.4 รูปแบบจากกองทุนเดิม	4.16	0.61	5.00	3.00	มาก
5.5 การฝึกงาน / อบรม	2.71	0.37	5.00	1.00	ปานกลาง
5.6 ศึกษาดูงาน	2.52	0.83	5.00	1.00	ปานกลาง
5.7 ศึกษาจากเอกสาร	2.51	0.82	5.00	1.00	ปานกลาง

ตาราง 8 (ต่อ)

ตัวแปร	ค่าเฉลี่ย	ค่าเบี่ยงเบน	ค่าสูงสุด	ค่าต่ำสุด	ระดับ
5.8 การสาธิต	3.76	0.83	5.00	1.00	มาก
5.9 การอบรมแบบมีส่วนร่วม(AIC)	3.22	0.81	5.00	2.00	ปานกลาง

ผลการวิเคราะห์ตัวแปรที่มีผลต่อความเข้มแข็งของการดำเนินงานกองทุนหมู่บ้านตาม ตาราง 8 พบว่า กระบวนการได้มาซึ่งกรรมการ อยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=4.37, S.D.=0.78$) ซึ่งประกอบด้วย กระบวนการคัดเลือกคณะกรรมการ อยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=4.37, S.D.=0.78$) กระบวนการได้มาซึ่งระเบียบข้อบังคับกองทุน โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=4.15, S.D.=0.63$) ซึ่งประกอบด้วยกระบวนการได้มาซึ่งระเบียบกองทุน ($\bar{X}=4.37, S.D.=0.78$) ระบบบัญชี ($\bar{X}=4.37, S.D.=0.78$) เกณฑ์ในการพิจารณาเงินกู้ ($\bar{X}=4.32, S.D.=0.78$) การรับสมาชิก ($\bar{X}=4.28, S.D.=0.80$) กระบวนการพิจารณา เงินกู้ ($\bar{X}=4.25, S.D.=0.84$) กระบวนการจัดทำบัญชี ($\bar{X}=4.23, S.D.=0.84$) การคิดดอกเบี้ย ($\bar{X}=4.21, S.D.=0.81$) หลักเกณฑ์การกู้เงินและการค้ำประกัน ($\bar{X}=4.13, S.D.=0.85$) อยู่ในระดับมาก ส่วนการชำระคืนเงินกู้ อยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X}=3.17, S.D.=1.21$) ด้านขั้นตอนการจัดกระบวนการเรียนรู้ อยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X}=3.33, S.D.=0.61$) ซึ่งประกอบด้วย คุณสมบัติของสมาชิกในฐานะผู้กู้ อยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=3.80, S.D.=0.40$) คุณสมบัติของสมาชิกในฐานะผู้ตรวจสอบ อยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=3.70, S.D.=0.73$) ส่วนการตระหนักในปัญหา อยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X}=3.42, S.D.=0.60$) การเรียนรู้ในการแก้ปัญหาและการปฏิบัติ อยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X}=3.32, S.D.=0.49$) ตระหนักในการช่วยเหลือผู้ด้อยโอกาส อยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X}=3.27, S.D.=0.45$) การประเมินผล อยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X}=2.90, S.D.=0.66$) การปรับปรุงแก้ไข อยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X}=2.89, S.D.=0.60$) ด้านกระบวนการมีส่วนร่วม อยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=4.40, S.D.=0.68$) ซึ่งประกอบด้วย การมีส่วนร่วมในการคัดเลือกคณะกรรมการ ($\bar{X}=4.50, S.D.=0.78$) ร่วมรับผลประโยชน์ ($\bar{X}=4.50, S.D.=0.78$) การมีส่วนร่วมในกระบวนการได้มาซึ่งข้อบังคับกองทุนหมู่บ้าน ($\bar{X}=4.45, S.D.=0.71$)

ร่วมประเมิน ($\bar{X}=4.36$, S.D.=0.81) ร่วมในการพิจารณาเงินกู้ ($\bar{X}=4.31$, S.D.=0.83)ร่วมตรวจสอบการดำเนินงาน ($\bar{X}=4.29$, S.D.=0.93) ด้านเทคนิครูปแบบในการจัดกระบวนการเรียนรู้ อยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X}=3.43$, S.D.=0.64) ซึ่งประกอบด้วยรูปแบบการจัดเวทีประชาคม อยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=4.42$, S.D.=0.74) รูปแบบจากกองทุนเดิม อยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=4.16$, S.D.=0.61) ระดมความคิดวิเคราะห์ปัญหา อยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=3.98$, S.D.=0.67) การสาธิต อยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=3.76$, S.D.=0.83) และการประชุมปฏิบัติการ อยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=3.62$, S.D.=0.35) ส่วนรูปแบบการอบรมแบบมีส่วนร่วม (AIC) อยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X}=3.22$, S.D.=0.81) การฝึกงาน/อบรม อยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X}=2.71$, S.D.=0.37) การศึกษาดูงาน อยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X}=2.52$, S.D.=0.83)และการศึกษาจากเอกสาร อยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X}=2.51$, S.D.=0.82)

ตาราง 9 ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ของรูปแบบการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่ส่งผลต่อความเข้มแข็งในการดำเนินงานกองทุนหมู่บ้าน

ตัวแปร	ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$)	ค่าเบี่ยงเบน (S.D)	ค่า สูง สุด	ค่า ต่ำ สุด	ระดับ
รูปแบบ เทคนิคการจัดการเรียนรู้					
1. การจัดเวทีประชาคม	0.87	0.33	1.00	0.00	มาก
2. การระดมความคิดวิเคราะห์ปัญหา	0.71	0.45	1.00	0.00	มาก
3. การประชุมปฏิบัติการ	0.82	0.39	1.00	0.00	มาก
4. รูปแบบจากกองทุนเดิม	0.83	0.38	1.00	0.00	มาก
5. การฝึกงานอบรม	0.67	0.47	1.00	0.00	มาก
6. การศึกษาดูงาน	0.54	0.50	1.00	0.00	ปานกลาง
7. ศึกษาจากเอกสาร	0.51	0.50	1.00	0.00	ปานกลาง
8. การสาธิต	0.57	0.50	1.00	0.00	ปานกลาง
9. การจัดการอบรมแบบมีส่วนร่วม (AIC)	0.67	0.47	1.00	0.00	มาก

จากการวิเคราะห์ตาราง 9 เกณฑ์การแปลความหมายของข้อมูล (วรียา เอี่ยมวิบูลย์. 2540 : 44) พบว่า รูปแบบการจัดการเรียนรู้ประกอบด้วย รูปแบบการจัดเวทีประชาคม อยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=0.87$, S.D.=0.33) รูปแบบจากกองทุนเดิม อยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=0.83$, S.D.=0.38) รูปแบบการประชุมปฏิบัติการ อยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=0.82$, S.D.=0.39) ส่วนการระดมความคิดเห็นวิเคราะห์ปัญหา อยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=0.71$, S.D.=0.45) รูปแบบการฝึกงานอบรมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=0.67$, S.D.=0.47) การจัดการอบรมแบบมีส่วนร่วม (AIC) อยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=0.67$, S.D.=0.47) ส่วนรูปแบบสาธิตอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X}=0.57$, S.D.=0.50) รูปแบบการศึกษาดูงาน อยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X}=0.54$, S.D.=0.50) และรูปแบบการศึกษาจากเอกสาร อยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X}=0.51$, S.D.=0.50)

2.1.3 ข้อมูลความเข้มแข็งในการดำเนินการกองทุนหมู่บ้าน

สำหรับตัวแปรอิสระความเข้มแข็งด้านเศรษฐกิจ ความเข้มแข็งด้านการบริหารจัดการ และความเข้มแข็งด้านสังคมและวัฒนธรรม มีค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าสูงสุด ค่าต่ำสุด ดังรายละเอียดในตาราง 10

ตาราง 10 ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าสูงสุด ค่าต่ำสุดของกระบวนการเรียนรู้ในการดำเนินงานกองทุนหมู่บ้าน

ตัวแปร	ค่าเฉลี่ย	ค่าเบี่ยงเบน	ค่าสูงสุด	ค่าต่ำสุด	ระดับ
1. ความเข้มแข็งด้านเศรษฐกิจ	3.54	0.87	5.00	1.00	มาก
1.1 ความพยายามพึ่งตนเองทางเศรษฐกิจ	3.66	0.87	5.00	1.00	มาก
1.2 ผลการดำเนินงานในการประกอบอาชีพ	3.60	0.82	5.00	1.00	มาก
1.3 มีการสะสมภูมิปัญญาจากประสบการณ์	3.36	0.92	5.00	1.00	ปานกลาง

ตาราง 10 (ต่อ)

ตัวแปร	ค่าเฉลี่ย	ค่าเบี่ยงเบน	ค่าสูงสุด	ค่าต่ำสุด	ระดับ
2. ความเข้มแข็งด้านการบริหารจัดการ					
จัดการ	3.88	0.78	5.00	1.00	มาก
2.1 คณะกรรมการมีความซื่อสัตย์สุจริต	3.89	0.84	5.00	1.00	มาก
2.2 ความเปิดเผยโปร่งใส	3.92	0.68	5.00	1.00	มาก
2.3 คณะกรรมการมีคุณธรรมในการบริหารจัดการกองทุน	3.96	0.79	5.00	1.00	มาก
2.4 คณะกรรมการมีความรับผิดชอบที่ตรวจสอบได้	3.81	0.84	5.00	1.00	มาก
2.5 คณะกรรมการมีจริยธรรมในการบริหารงาน	4.09	0.78	5.00	1.00	มาก
2.6 คณะกรรมการมีมาตรฐานในการทำงาน	3.88	0.81	5.00	1.00	มาก
2.7 คณะกรรมการมีการกระจายข้อมูลข่าวสารให้สมาชิกองค์กรอื่นๆทราบ	3.76	0.75	5.00	1.00	มาก
2.8 องค์กรมีกิจกรรมต่อเนื่องสามารถตอบสนองต่อชุมชน	3.75	0.75	5.00	1.00	มาก

ตาราง 10 (ต่อ)

ตัวแปร	ค่าเฉลี่ย	ค่าเบี่ยงเบน	ค่าสูงสุด	ค่าต่ำสุด	ระดับ
3. ความเข้มแข็งด้านสังคมและวัฒนธรรม	3.75	0.74	5.00	1.00	มาก
3.1 ความเป็นองค์กรชุมชน	4.11	0.69	5.00	1.00	มาก
3.2 องค์กรมีการสนองตอบต่อปัญหาอย่างมีประสิทธิภาพ	3.60	0.74	5.00	1.00	มาก
3.3 ความเชื่อมโยงเป็นเครือข่ายการเรียนรู้	3.54	0.79	5.00	1.00	มาก

ผลการวิเคราะห์ตัวแปรตามความเข้มแข็งของการดำเนินงานกองทุนหมู่บ้านตามตาราง 10 พบว่า ความเข้มแข็งในการดำเนินงานกองทุนหมู่บ้าน โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายด้านพบว่า ความเข้มแข็งด้านเศรษฐกิจ อยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=3.54$, S.D.=0.87) ประกอบด้วย ความพยายามพึ่งตนเองทางเศรษฐกิจ อยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=3.66$, S.D.=0.87) ผลการดำเนินงานในการประกอบอาชีพ อยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=3.60$, S.D.=0.82) มีการสะสมภูมิปัญญาจากประสบการณ์ อยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X}=3.36$, S.D.=0.92) ความเข้มแข็งด้านการบริหารจัดการ อยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=3.88$, S.D.= 0.78) ประกอบด้วย กรรมการมีจริยธรรม อยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=4.09$, S.D.=0.78) มีคุณธรรม อยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=3.96$, S.D.=0.79) เปิดเผยโปร่งใส อยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=3.92$, S.D.=0.68)มีความซื่อสัตย์สุจริต อยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=3.89$, S.D.=0.84)มีมาตรฐานการทำงาน อยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=3.88$, S.D.=0.81)มีความรับผิดชอบ อยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=3.81$, S.D.=0.84)มีการกระจายข้อมูลข่าวสาร อยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=3.76$, S.D.=0.75) และมีความต่อเนื่องสามารถสนองตอบชุมชนได้ อยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=3.75$, S.D.=0.75) ตามลำดับ

ส่วนความเข้มแข็งด้านสังคมวัฒนธรรม อยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=3.75$, S.D.= 0.74) ประกอบด้วย
 ความเป็นองค์กรชุมชน อยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=4.11$, S.D.= 0.69) การสนองตอบต่อปัญหาอยู่ในระดับ
 มาก ($\bar{X}=3.60$, S.D.= 0.74) การเชื่อมโยงเป็นเครือข่ายเรียนรู้ อยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=3.54$,
 S.D.=0.79) ตามลำดับ

2. ตอนที่ 2 วิเคราะห์ความสัมพันธ์ของตัวแปรอิสระที่เกี่ยวข้อง

โดยใช้สถิติวิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ (r) (Correlation Coefficient-r) เป็น
 ตัวกำหนด กระบวนการเรียนรู้ด้านการได้มาซึ่งคณะกรรมการ การได้มาซึ่งระเบียบข้อบังคับ
 ขั้นตอนการจัดกระบวนการเรียนรู้ การมีส่วนร่วมและรูปแบบที่เหมาะสมในการจัดกระบวนการเรียน
 รู้เพื่อหาความสัมพันธ์กันภายในและกับตัวแปรตามอยู่ในระดับใด ตามตาราง 11

ตาราง 11 เมตริกความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระทุกตัวกับตัวแปรตาม

ตัวแปร	Y	X ₁	X ₂	X ₃	X ₄	X ₅
Y	1.000	.299**	.277**	-.185	.602*	.388**
X ₁		1.000	.308*	.031	.108	.196**
X ₂			1.000	.568**	.436**	.395**
X ₃				1.000	.589**	.477**
X ₄					1.000	.321*
X ₅						1.000

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ .05 ** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ .01 *** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ .001

จากตาราง 11 เมื่อพิจารณาความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรพบว่า ตัวแปรอิสระแต่ละตัวที่
 ใช้ในการวิเคราะห์ไม่มีความสัมพันธ์กันสูงเกินไป (Multicollinearity) คือ ไม่มีค่าสหสัมพันธ์สูงกว่า
 0.80 ที่จะก่อให้เกิดปัญหาการละเมิดข้อสมมติฐานที่กำกับเทคนิคการวิเคราะห์ถดถอยพหุ
 จึงสามารถนำข้อมูลมาใช้ในการวิเคราะห์ได้ ด้านความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรตามความเข้มแข็ง
 ในการดำเนินงานกองทุนหมู่บ้าน กับ ตัวแปรอิสระกระบวนการได้มาซึ่งคณะกรรมการกองทุน
 หมู่บ้าน มีความสัมพันธ์กันเชิงบวก (.299**) ที่นัยสำคัญทางสถิติ .01 ความสัมพันธ์ระหว่าง

ตัวแปรตามความเข้มแข็งในการดำเนินงานกองทุนหมู่บ้าน กับ ตัวแปรอิสระกระบวนการได้มาซึ่งระเบียบข้อบังคับกองทุน มีความสัมพันธ์กันในเชิงบวก (.277**) ที่นัยสำคัญทางสถิติ .01 ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรตาม ความเข้มแข็งในการดำเนินงานกองทุนหมู่บ้าน กับ ตัวแปรอิสระกระบวนการมีส่วนร่วม (.602*) ที่นัยสำคัญทางสถิติที่ .05 และความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรตาม ความเข้มแข็งในการดำเนินงานกองทุนหมู่บ้าน กับตัวแปรอิสระรูปแบบการจัดการกระบวนการเรียนรู้ (.388**) ที่นัยสำคัญทางสถิติ .01 ส่วนความสัมพันธ์ต่อตัวแปรตาม ความเข้มแข็งในการดำเนินงานกองทุนหมู่บ้าน พบว่ามีความสัมพันธ์กันในเชิงลบกับตัวแปรอิสระขั้นตอนการจัดการกระบวนการเรียนรู้ (-.185) ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

ตาราง 12 เมตริกความสัมพันธ์ระหว่างรูปแบบการเรียนรู้กับความเข้มแข็งกองทุน

ตัวแปร	Q ₁	Q ₂	Q ₃	Q ₄	Q ₅	Q ₆	Q ₇	Q ₈	Q ₉
Y	.298*	.352**	.266	.530*	.512*	-.285*	-.413*	.565*	.447*
Q ₁		.377	.350*	.385	.308*	.138	.375*	.143*	.531*
Q ₂			.577*	.678*	.441	.120*	.372	.319	.251**
Q ₃				.453	.565	.389	.146	.339*	-.392
Q ₄					.290**	.247	.302*	.213	.597*
Q ₅						.566*	.227	.516	.341
Q ₆							-.139	.410*	.250
Q ₇								.338	-.611*
Q ₈									.660

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ .05 ** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ .01 *** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ .001

จากตาราง 12 เมื่อพิจารณาความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรพบว่า ตัวแปรอิสระแต่ละตัวที่ใช้ในการวิเคราะห์ไม่มีความสัมพันธ์กันสูงเกินไป (Multicollinearity) คือ ไม่มีค่าสหสัมพันธ์สูงกว่า

0.80 ที่จะก่อให้เกิดปัญหาการละเมิดข้อสมมติฐานที่กำกับเทคนิคการวิเคราะห์ถดถอยพหุ จึงสามารถนำข้อมูลมาใช้ในการวิเคราะห์ได้ ด้านความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรตามความเข้มแข็งในการดำเนินงานกองทุนหมู่บ้าน กับ ตัวแปรอิสระรูปแบบในการจัดกระบวนการเรียนรู้ มีความสัมพันธ์กันในเชิงบวก 7 ตัว คือ การจัดเวทีประชาคม การระดมความคิดวิเคราะห์ปัญหา การประชุมปฏิบัติการ รูปแบบจากกองทุนเดิม การฝึกงานอบรม การศึกษาดูงาน การศึกษาจากเอกสาร การสาธิต การจัดการอบรมแบบมีส่วนร่วม (AIC) ด้านความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรตามความเข้มแข็งกับตัวแปรต้นมีความสัมพันธ์ในเชิงลบ 2 ตัวคือ การศึกษาจากเอกสาร และการศึกษาดูงาน (-.413* , -.285*) ที่นัยสำคัญทางสถิติ .05

3. ตอนที่ 3 วิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระกับตัวแปรตาม

3.1 วิเคราะห์ถดถอยพหุคูณแบบเชิงชั้น (Hierarchical Regression Analysis)

เพื่อหาความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระทั้งหมดกับตัวแปรตามซึ่งในการวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณแบบเชิงชั้น (Hierarchical Regression Analysis) ด้วยวิธีการเพิ่มตัวแปรอิสระเข้าไปทีละด้าน คือ ด้านกระบวนการได้มาซึ่งกรรมการ กระบวนการได้มาซึ่งระเบียบข้อบังคับกองทุน ขั้นตอนการจัดกระบวนการเรียนรู้ การมีส่วนร่วม และเทคนิค รูปแบบในการจัดกระบวนการเรียนรู้ เพื่อหาความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระทั้งหมดกับ ตัวแปรตาม คือ ความเข้มแข็งในการดำเนินงานกองทุนหมู่บ้านในพื้นที่จังหวัดบุรีรัมย์ ที่ช่วยกันอธิบายการเปลี่ยนแปลงตัวแปรตาม เป็นลำดับชั้น โดยมีรายละเอียด ดังตาราง 13

ตาราง 13 การวิเคราะห์ถดถอยแบบเชิงชั้น เรื่องกระบวนการเรียนรู้ที่ส่งผลต่อความเข้มแข็งในการดำเนินงานกองทุนหมู่บ้านในพื้นที่จังหวัดบุรีรัมย์

ตัวแปร	ขั้นที่1	ขั้นที่2	ขั้นที่3	ขั้นที่4	ขั้นที่5
1. กระบวนการได้มาซึ่ง กรรมการ	.201* (3.278)	-.590* (2.797)	.262* (3.390)	.402* (4.447)	.126* (2.123)
2. กระบวนการได้มาซึ่ง ระเบียบข้อบังคับกองทุน		.220* (2.550)	-.455* (-6.324)	-.727* (-6.589)	.219* (1.627)
3. ขั้นตอนการจัดกระบวนการ การเรียนรู้			-.176* (-.068)	.159** (.162)	.402* (4.447)
4. กระบวนการมีส่วนร่วม				9.375E-02* (1.660)	.257* (.225)
5. เทคนิครูปแบบในการจัด กระบวนการเรียนรู้					.147** (.133)
ตัวคงที่	9.673** (23.786)	6.961** (18.109)	3.854** (14.062)	4.326** (8.643)	2.847* (5.485)
R ²	0.317	0.535	0.662	0.726	0.891
SEE	0.964	0.818	0.693	0.437	0.284
F	24.156	22.617	16.278	11.855	9.739
Signif F	0.000	0.000	0.000	0.000	0.000

หมายเหตุ : ในวงเล็บ คือ ค่าของ t. และ * มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 *** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001

จากการวิเคราะห์ ตาราง 13 พบว่าในขั้นที่ 1 ของการวิเคราะห์ที่นำกระบวนการเรียนรู้ตามแนวคิดที่ว่าความเข้มแข็งในการดำเนินงานกองทุนหมู่บ้าน จะต้องมีการได้มาซึ่ง

กรรมการก่อน พบว่า ตัวแปรด้านกระบวนการได้มาซึ่งกรรมการ อธิบายการผันแปรผลต่อความเข้มแข็งในการดำเนินงานกองทุนหมู่บ้านได้ 31.7 และตัวแปรด้านกระบวนการได้มาซึ่งกรรมการที่มีผลต่อความเข้มแข็งในการดำเนินงานกองทุนหมู่บ้านอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .05

ดังนั้นเมื่อเพิ่มกระบวนการได้มาซึ่งระเบียบข้อบังคับเข้าไปในขั้นที่ 2 เข้ามาวิเคราะห์ร่วมด้วย ปรากฏว่า อำนาจการอธิบายการผันแปรผลต่อความเข้มแข็งในการดำเนินงานกองทุนหมู่บ้านเพิ่มขึ้นเป็นร้อยละ 53.5 ตัวแปรด้านกระบวนการได้มาซึ่งกรรมการที่เคยมีความสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติยังคงมีอยู่ต่อไป มีนัยสำคัญทางสถิติที่ .05 กับตัวแปรตามความเข้มแข็งในการดำเนินงานกองทุนหมู่บ้าน

ในขั้นตอนที่ 3 ซึ่งนำเอาตัวแปรขั้นตอนการจัดกระบวนการเรียนรู้ เข้ามาร่วมวิเคราะห์พร้อมทั้ง 3 ด้าน จะพบว่าอำนาจการอธิบายการผันแปรต่อความเข้มแข็งในการดำเนินงานกองทุนหมู่บ้านเพิ่มขึ้นเป็นร้อยละ 66.2 ตัวแปรด้านขั้นตอนการจัดกระบวนการเรียนรู้กับตัวแปรตามความเข้มแข็งในการดำเนินงานกองทุนหมู่บ้าน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติทุกตัว

ในขั้นตอนที่ 4 ได้นำเอาตัวแปรการมีส่วนร่วมเข้ามาร่วมวิเคราะห์พร้อมทั้ง 4 ด้าน จะพบว่าอำนาจการอธิบายการผันแปรต่อความเข้มแข็งในการดำเนินงานกองทุนหมู่บ้าน เพิ่มขึ้นเป็นร้อยละ 72.6 ตัวแปรด้านการมีส่วนร่วม มีความสัมพันธ์กับตัวแปรตาม ความเข้มแข็งในการดำเนินงานกองทุนหมู่บ้าน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และ .01

ในขั้นตอนที่ 5 เมื่อนำเอาตัวแปรเทคนิค รูปแบบในการจัดกระบวนการเรียนรู้เข้ามาร่วมวิเคราะห์พร้อมทั้ง 5 ด้าน จะพบว่า อำนาจการอธิบายการผันแปรต่อความเข้มแข็งในการดำเนินงานกองทุนหมู่บ้าน เพิ่มขึ้นเป็นร้อยละ 89.1 ตัวแปรด้านเทคนิครูปแบบในการจัดกระบวนการเรียนรู้ มีความสัมพันธ์กับตัวแปรตาม ความเข้มแข็งในการดำเนินงานกองทุนหมู่บ้าน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

โดยสรุปตัวแปรด้านเทคนิคหรือรูปแบบในการจัดกระบวนการเรียนรู้ อธิบายการผันแปรของตัวแปรตามความเข้มแข็งของกองทุนหมู่บ้านได้มากกว่าตัวแปรการมีส่วนร่วม ขั้นตอนในการจัดกระบวนการเรียนรู้ กระบวนการได้มาซึ่งระเบียบข้อบังคับ กระบวนการได้มาซึ่งกรรมการตามลำดับ

3.2 วิเคราะห์ถดถอยพหุคูณแบบขั้นตอน (Stepwise Multiple Regression Analysis) เพื่อหากระบวนการเรียนรู้ที่ส่งผลต่อความเข้มแข็งในการดำเนินงานกองทุนหมู่บ้าน

3.2.1 การวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณแบบขั้นตอน (Stepwise Multiple Regression Analysis) เพื่อหากระบวนการเรียนรู้ที่ส่งผลต่อความเข้มแข็งในการดำเนินงานกองทุนหมู่บ้าน

มีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณ ค่าสัมประสิทธิ์การถดถอย ค่าสัมประสิทธิ์การถดถอยที่เปลี่ยนไปจากเดิมเมื่อเพิ่มตัวแปรอิสระทีละตัว ดังตาราง 14

ตาราง 14 ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณ ค่าสัมประสิทธิ์การถดถอย ค่าสัมประสิทธิ์การถดถอยที่เปลี่ยนไปจากเดิมเมื่อเพิ่มตัวแปรอิสระทีละตัวของกระบวนการเรียนรู้ที่ส่งผลต่อความเข้มแข็งในการดำเนินงานกองทุนหมู่บ้าน

ตัวแปรอิสระ	R	R ²	R ² change	Standard Error	F
X ₄	.523	.374	.274	.562	140.812*
X ₄ X ₅	.604	.564	.290	.527	106.888*
X ₄ X ₅ X ₁	.613	.675	.411	.523	74.528*
X ₄ X ₅ X ₁ X ₂	.621	.886	.511	.519	58.294*

* P < .05 ระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตาราง 14 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลพบว่า ตัวแปรอิสระ X จำนวน 4 ตัว จากจำนวนตัวแปรอิสระทั้งหมด 5 ตัว มีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณ ตั้งแต่ 0.523 ถึง 0.621 นั่นคือ เมื่อกระบวนการมีส่วนร่วม (X₄) มีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณเท่ากับ 0.523 เมื่อเพิ่มตัวแปรอิสระอื่น ๆ คือ เทคนิคหรือรูปแบบ (X₅) กระบวนการได้มาซึ่งคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน (X₁) กระบวนการได้มาซึ่งระเบียบข้อบังคับกองทุน (X₂) เข้าไปในสมการทีละตัว ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณเพิ่มเป็น 0.604, 0.613 และ 0.621 ตามลำดับ ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณเหล่านี้เมื่อทดสอบความมีนัยสำคัญทางสถิติด้วยค่าสถิติ ส่วนรวมเอฟ (Overall F - test) พบว่าตัวแปรอิสระทั้ง 4 ตัว มีอิทธิพลต่อการทำนายกระบวนการเรียนรู้ ที่ส่งผลต่อความเข้มแข็งใน

การดำเนินงานกองทุนหมู่บ้านได้ ส่วนตัวแปรอิสระ ขั้นตอนการจัดกระบวนการเรียนรู้ (X_3) ที่ไม่ได้คัดเลือกเข้าสมการถดถอย เพราะไม่มีอิทธิพลต่อการทำนายในสมการ

การวิเคราะห์ข้อมูลจากตาราง 14 พบว่า กระบวนการตัวแรกที่ถูกนำเข้าสมการ ได้แก่ กระบวนการเรียนรู้ในด้านการมีส่วนร่วม (X_4) ถือว่าเป็นกระบวนการเรียนรู้ที่ส่งผลต่อความเข้มแข็งในการดำเนินงานกองทุนหมู่บ้านมากที่สุด สามารถอธิบายความแปรปรวนของระดับความเข้มแข็งได้ร้อยละ 37.40 ($R^2 = 0.374$) มีอำนาจในการทำนายระดับความเข้มแข็งในการดำเนินงานกองทุนหมู่บ้าน (Y) ได้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($P < .05$)

กระบวนการตัวที่ 2 ที่ถูกนำเข้าสมการ คือ เทคนิคหรือรูปแบบในการจัดกระบวนการเรียนรู้ (X_5) สามารถอธิบายความแปรปรวนระดับความเข้มแข็งในการดำเนินงานกองทุนหมู่บ้านได้ ร้อยละ 56.40 ($R^2 = 0.564$) มีอำนาจในการทำนายระดับความเข้มแข็งในการดำเนินงานกองทุนหมู่บ้าน (Y) ได้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($P < .05$)

กระบวนการตัวที่ 3 ที่ถูกนำเข้าสมการ คือ กระบวนการได้มาซึ่งคณะกรรมการ (X_1) สามารถอธิบายความแปรปรวนของระดับความเข้มแข็งร่วมกับกระบวนการตัวที่ 1 และ 2 เพิ่มขึ้นเป็นร้อยละ 67.50 ($R^2 = 0.675$) มีอำนาจในการทำนายระดับความเข้มแข็งในการดำเนินงานกองทุนหมู่บ้าน (Y) ได้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($P < .05$)

กระบวนการตัวที่ 4 ที่ถูกนำเข้าสมการ คือ กระบวนการได้มาซึ่งระเบียบข้อบังคับ (X_2) สามารถอธิบายความแปรปรวนของระดับความเข้มแข็งในการดำเนินงานกองทุนหมู่บ้านร่วมกับกระบวนการตัวที่ 1, 2 และ 3 เพิ่มขึ้นเป็นร้อยละ 88.60 ($R^2 = 0.886$) มีอำนาจในการทำนายระดับความเข้มแข็งในการดำเนินงานกองทุนหมู่บ้าน (Y) ได้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($P < .05$)

สำหรับกระบวนการด้านขั้นตอนในการจัดกระบวนการเรียนรู้ (X_3) ที่ไม่ถูกนำเข้าสมการ เนื่องจากมีความสัมพันธ์กับตัวแปรตาม (Y) อย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ ($P > .05$) ไม่สามารถอธิบายความแปรปรวนผลต่อความเข้มแข็งในการดำเนินงานกองทุนหมู่บ้านได้

2.3.2.2 วิเคราะห์ถดถอยพหุคูณแบบขั้นตอน (Stepwise Multiple Regression Analysis) เพื่อหาเทคนิคหรือรูปแบบที่เหมาะสมในการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่ส่งผลต่อความเข้มแข็งในการดำเนินงานกองทุนหมู่บ้าน มีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณ ค่าสัมประสิทธิ์การถดถอย ค่าสัมประสิทธิ์การถดถอยที่เปลี่ยนไปจากเดิมเมื่อเพิ่มตัวแปรอิสระทีละตัว ดังตาราง 15

ตาราง 15 ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณ ค่าสัมประสิทธิ์การถดถอย ค่าสัมประสิทธิ์การถดถอย
ที่เปลี่ยนไปจากเดิมเมื่อเพิ่มตัวแปรอิสระทีละตัวของรูปแบบการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่ส่งผลต่อ
ความเข้มแข็งในการดำเนินงานกองทุนหมู่บ้าน

ตัวแปรอิสระ	R	R ²	R ² change	Standard Error	F
Q ₁	.252	.263	.163	.258	130.587*
Q ₁ , Q ₄	.307	.394	.131	.280	110.878*
Q ₁ , Q ₄ , Q ₂	.345	.510	.235	.252	84.463*

* P < .05 ระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตาราง 15 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลพบว่า ตัวแปรอิสระ Q จำนวน 3 ตัว จากจำนวน
ตัวแปรอิสระทั้งหมด 9 ตัว มีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณ ตั้งแต่ 0.252 ถึง 0.345 นั่นคือ เมื่อ
รูปแบบการจัดเวทีประชาคม (Q₁) มีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณเท่ากับ 0.252 เมื่อเพิ่มตัวแปร
อิสระอื่น ๆ คือ รูปแบบกองทุนเดิม (Q₄) รูปแบบการระดมความคิดวิเคราะห์ปัญหา (Q₂) เข้าไปใน
สมการทีละตัว ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณเพิ่มเป็น 0.307 และ 0.345 ตามลำดับ
ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณเหล่านี้ เมื่อทดสอบความมีนัยสำคัญทางสถิติด้วยค่าสถิติ
ส่วนรวมเอฟ (Overall F - test) พบว่าตัวแปรอิสระทั้ง 3 ตัว มีอิทธิพลต่อการทำนายรูปแบบ
การจัดกระบวนการเรียนรู้ที่ส่งผลต่อความเข้มแข็งในการดำเนินงานกองทุนหมู่บ้านได้ ส่วนตัวแปร
อิสระ รูปแบบการประชุมปฏิบัติการ (Q₃) รูปแบบการฝึกงานอบรม (Q₅) รูปแบบการศึกษาดูงาน
(Q₆) รูปแบบการศึกษาจากเอกสาร (Q₇) รูปแบบการสาธิต (Q₈) รูปแบบการอบรมแบบมีส่วนร่วม
(Q₉) ที่ไม่ได้คัดเลือกเข้าสมการถดถอย เพราะไม่มีอิทธิพลต่อการทำนาย ในสมการ

การวิเคราะห์ข้อมูลจากตาราง 15 พบว่า รูปแบบที่เหมาะสมในการจัดกระบวนการเรียนรู้ตัวแรกที่ถูกนำเข้าสู่สมการ คือ รูปแบบการจัดเวทีประชาคม (Q₁) ถือว่าเป็นรูปแบบในการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่ส่งผลต่อความเข้มแข็งในการดำเนินงานกองทุนหมู่บ้าน มากที่สุด สามารถอธิบายความแปรปรวนของระดับความเข้มแข็งได้ร้อยละ 26.30 ($R^2 = 0.263$) มีอำนาจในการทำนายระดับความเข้มแข็งในการดำเนินงานกองทุนหมู่บ้าน (Y) ได้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($P < .05$)

รูปแบบตัวที่ 2 ที่ถูกนำเข้าสู่สมการ คือ รูปแบบกองทุนเต็ม (Q₄) สามารถอธิบายความแปรปรวนระดับความเข้มแข็งในการดำเนินงานกองทุนหมู่บ้านได้ร้อยละ 39.40 ($R^2 = 0.394$) มีอำนาจในการทำนายระดับความเข้มแข็งในการดำเนินงานกองทุนหมู่บ้าน Y ได้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($P < .05$)

รูปแบบตัวที่ 3 ที่ถูกนำเข้าสู่สมการ คือ รูปแบบการระดมความคิดเห็นวิเคราะห์ปัญหา (Q₂) สามารถอธิบาย ความแปรปรวนของระดับความเข้มแข็งร่วมกับกระบวนการตัวที่ 1 และ 2 เพิ่มขึ้นเป็นร้อยละ 51.00 ($R^2 = 0.510$) มีอำนาจในการทำนายระดับความเข้มแข็งในการดำเนินงานกองทุนหมู่บ้าน (Y) ได้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($P < .05$)

สำหรับรูปแบบการจัดกระบวนการการเรียนรู้ รูปแบบการประชุมปฏิบัติการ (Q₃) รูปแบบการฝึกงานอบรม (Q₅) รูปแบบการศึกษาดูงาน (Q₆) รูปแบบการศึกษาจากเอกสาร (Q₇) รูปแบบการสาธิต (Q₈) รูปแบบการอบรมแบบมีส่วนร่วม(Q₉) ที่ไม่ถูกนำเข้าสู่สมการ เนื่องจากมีความสัมพันธ์กับตัวแปรตาม (Y) อย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ ($P > .05$) ไม่สามารถอธิบายความแปรปรวนผลต่อความเข้มแข็งในการดำเนินงานกองทุนหมู่บ้านได้

บทที่ 5

สรุปผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

ในการศึกษากระบวนการเรียนรู้ที่ส่งผลต่อความเข้มแข็งในการดำเนินงานกองทุนหมู่บ้านในพื้นที่จังหวัดบุรีรัมย์ การสรุปผล อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ ผู้วิจัยได้นำเสนอตามลำดับต่อไปนี้

1. ความมุ่งหมายของการวิจัย
2. สมมติฐานของการวิจัย
3. วิธีดำเนินการวิจัย
4. สรุปผลการวิจัย
5. ข้อเสนอแนะ

ความมุ่งหมายของการวิจัย

1. เพื่อศึกษากระบวนการเรียนรู้ที่ส่งผลต่อความเข้มแข็งในการดำเนินงานกองทุนหมู่บ้านในพื้นที่จังหวัดบุรีรัมย์
2. เพื่อศึกษารูปแบบที่เหมาะสมของกระบวนการเรียนรู้ในการดำเนินงานกองทุนหมู่บ้านในพื้นที่จังหวัดบุรีรัมย์

วิธีดำเนินการวิจัย

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร ได้แก่ หมู่บ้านในเขตจังหวัดบุรีรัมย์ 23 อำเภอ จำนวน 2,536 หมู่บ้าน กลุ่มตัวอย่าง ได้มาโดยวิธีสุ่มตัวอย่างแบบหลายขั้นตอน คือ ขั้นตอนแรก สุ่มแบบจำเพาะเจาะจงโดยคัดเลือกอำเภอที่มีชาติพันธุ์ภาษาพูดที่แตกต่างกัน 3 ภาษา ได้แก่ ภาษาไทย ไครราชคือ อำเภอนางรอง ภาษาลาวคือ อำเภอพุทไธสง ภาษาเขมรคือ อำเภอประโคนชัย ขั้นตอนที่ 2 คัดเลือกหมู่บ้านที่มีความเข้มแข็งจากการประเมินของผู้เชี่ยวชาญแบ่งเป็น 3 ขนาด คือ หมู่บ้านขนาดใหญ่ หมู่บ้านขนาดกลาง หมู่บ้านขนาดเล็ก อำเภอละ 3 หมู่บ้าน รวมทั้งสิ้นจำนวน 9 หมู่บ้าน ขั้นตอนที่ 3 สุ่มตัวอย่างบุคคลแบบโควตา ทั้งสิ้น 307 คน ได้แก่ ผู้ใหญ่บ้านจำนวน 9 คน คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านจำนวน 118 คน สมาชิกกองทุนหมู่บ้านจำนวน 180 คน

2. เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเป็นแบบสัมภาษณ์ ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นเองจากเอกสารโครงการกองทุนหมู่บ้านและนโยบายของกองทุนหมู่บ้าน แบบสัมภาษณ์แบ่งออกเป็น 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 เป็นข้อคำถามเกี่ยวกับสถานภาพทั่วไปของผู้ตอบแบบสัมภาษณ์

ตอนที่ 2 เป็นข้อคำถามเกี่ยวกับกระบวนการเรียนรู้และรูปแบบที่เหมาะสม

ตอนที่ 3 เป็นข้อคำถามเกี่ยวกับความเข้มแข็งของชุมชน

การตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือได้ค่าความเชื่อมั่น 0.9542

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยได้รับคำแนะนำและตรวจสอบความเที่ยงตรงจากอาจารย์ที่ปรึกษาและผู้ทรงคุณวุฒิ 3 ท่าน แล้วนำไปทดลองใช้ (Try out) กับคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและสมาชิกกองทุน จำนวน 40 คน ในหมู่บ้านที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง แล้วนำมาตรวจสอบหาค่าความเชื่อมั่น โดยใช้สูตรสัมประสิทธิ์แอลฟาของ Cronbach การเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยขอหนังสือแนะนำตัวจากบัณฑิตวิทยาลัยสถาบันราชภัฏบุรีรัมย์ถึง ผู้ว่าราชการจังหวัด นายอำเภอ หัวหน้าส่วนราชการ และผู้นำชุมชน เพื่อขอความร่วมมือในการเก็บข้อมูล และแจกแบบสอบถามแก่กลุ่มตัวอย่าง โดยอธิบายตัวชี้วัด สัมภาษณ์ใช้แบบสัมภาษณ์ ซึ่งได้ออกสัมภาษณ์ในช่วงเดือนกันยายน 2545 จำนวน 307 ฉบับ แล้วนำแบบสัมภาษณ์ที่ได้มาตรวจสอบความสมบูรณ์ของข้อมูลและนำไปวิเคราะห์

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้คอมพิวเตอร์ โปรแกรมสำเร็จรูป SPSS for Windows (Statistical Package for the Social Sciences) ดังนี้

4.1 คำนวณหาค่าร้อยละ ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับสถานภาพของผู้ตอบแบบสัมภาษณ์

4.2 ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ค่าสูงสุด ค่าต่ำสุด

4.3 วิเคราะห์ถดถอยพหุคูณแบบเชิงชั้น (Hierarchical Regression Analysis)

4.4 วิเคราะห์ถดถอยพหุคูณแบบขั้นตอน (Stepwise Multiple Regression Analysis)

สรุปผลการวิจัย

จากการวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการศึกษากระบวนการเรียนรู้ที่ส่งผลต่อความเข้มแข็งในการดำเนินงานกองทุนหมู่บ้านในพื้นที่จังหวัดบุรีรัมย์ สรุปผลการวิจัยได้ดังนี้

1. ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม

สถานภาพผู้ตอบแบบสอบถาม ส่วนมากเป็นหญิง คิดเป็นร้อยละ 53.40 มีอายุระหว่าง 31-40 ปี คิดเป็นร้อยละ 32.90 ใช้ภาษาลาวร้อยละ 34.30 อาศัยอยู่ในหมู่บ้าน 5 ปี

ขึ้นไปคิดเป็นร้อยละ 99.70 ระดับการศึกษาจบชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 คิดเป็นร้อยละ 42.70 มีตำแหน่งเป็นสมาชิกกองทุน คิดเป็นร้อยละ 58.00 ส่วนตำแหน่งในหมู่บ้าน เป็นประชาชนทั่วไปคิดเป็นร้อยละ 61.90 มีอาชีพเกษตรกรร้อยละ 88.90 มีรายได้ 10,000–20,000 บาทต่อปี คิดเป็นร้อยละ 45.90 และเป็นสมาชิกกู้เงินกองทุนหมู่บ้าน คิดเป็นร้อยละ 55.00

2. กระบวนการเรียนรู้ที่ส่งผลต่อความเข้มแข็งในการดำเนินงานกองทุนหมู่บ้าน เรียงลำดับจากมากไปน้อยได้ดังนี้

อันดับที่ 1 กระบวนการมีส่วนร่วม อยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ย 4.40 ส่วนด้านการมีส่วนร่วมในการคัดเลือกคณะกรรมการและร่วมรับผลประโยชน์ อยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ย 4.50

อันดับที่ 2 กระบวนการได้มาซึ่งคณะกรรมการกองทุน อยู่ในระดับมาก ค่าเฉลี่ย 4.37

อันดับที่ 3 กระบวนการได้มาซึ่งระเบียบข้อบังคับกองทุน อยู่ในระดับมาก ค่าเฉลี่ย 4.15 และกระบวนการได้มาซึ่งกรรมการ ระบบบัญชี อยู่ในระดับมาก ค่าเฉลี่ย 4.37

อันดับที่ 4 เทคนิค รูปแบบในการจัดกระบวนการเรียนรู้ ด้านเทคนิค รูปแบบในการจัดกระบวนการเรียนรู้ อยู่ในระดับปานกลาง ค่าเฉลี่ย 3.43 รูปแบบการจัดเวทีประชาคม อยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ย 4.24 รองลงมาคือการใช้รูปแบบกองทุนเดิม อยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ย 4.24 รูปแบบที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดคือ การศึกษาจากเอกสาร ค่าเฉลี่ย 2.51

อันดับที่ 5 ขั้นตอนในการจัดกระบวนการเรียนรู้ ด้านขั้นตอนการจัดกระบวนการเรียนรู้ อยู่ในระดับปานกลาง ค่าเฉลี่ย 3.33

3. รูปแบบการเรียนรู้ที่ส่งผลต่อความเข้มแข็งในการดำเนินงานกองทุนหมู่บ้าน ได้แก่การจัดเวทีประชาคม อยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ 0.87 รองลงมาคือรูปแบบจากกองทุนเดิม อยู่ในระดับมาก ค่าเฉลี่ย 0.83 รูปแบบที่กลุ่มตัวอย่างเลือกน้อยที่สุดคือการศึกษาจากเอกสาร อยู่ในระดับน้อย มีค่าเฉลี่ย 0.51

4. ความเข้มแข็งในการดำเนินงานกองทุนหมู่บ้าน (ตัวแปรตาม) พบว่า ด้านสังคมวัฒนธรรม อยู่ในระดับมากมีค่าเฉลี่ย 3.75 ด้านเศรษฐกิจ อยู่ในระดับมากมีค่าเฉลี่ย 3.54 ด้านการบริหารจัดการ อยู่ในระดับปานกลางมีค่าเฉลี่ย 3.14

5. วิเคราะห์ความสัมพันธ์ของตัวแปรอิสระแต่ละตัวกับตัวแปรตาม

โดยใช้สถิติวิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ (r) (Correlation Coefficient- r) ดังตาราง 8 เมื่อพิจารณาความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรพบว่า ตัวแปรอิสระแต่ละตัวที่ใช้ในการวิเคราะห์ไม่มีความสัมพันธ์กันสูงเกินไป (Multicollinearity) คือ ไม่มีค่าสหสัมพันธ์สูงกว่า 0.80 ที่จะก่อให้เกิดปัญหาการละเมิดข้อสมมติฐานที่กำกับเทคนิคการวิเคราะห์ถดถอยพหุ จึงสามารถนำข้อมูลมาใช้ในการวิเคราะห์ได้ พบว่า มีความสัมพันธ์กันในเชิงบวก 4 กระบวนการ และมี

ความสัมพันธ์กันในเชิงลบ ได้แก่ขั้นตอนการจัดการจัดกระบวนการเรียนรู้ (-.185) อย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

6. วิเคราะห์ความสัมพันธ์ของตัวแปรอิสระแต่ละตัวกับตัวแปรตาม โดยใช้สถิติวิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ (r) (Correlation Coefficient-r) เมื่อพิจารณาความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรพบว่า ตัวแปรอิสระแต่ละตัวที่ใช้ในการวิเคราะห์ไม่มีความสัมพันธ์กันสูงเกินไป (Multicollinearity) คือ ไม่มีค่าสหสัมพันธ์สูงกว่า 0.80 ที่จะก่อให้เกิดปัญหาการละเมิดข้อสมมติฐานที่กำกับเทคนิคการวิเคราะห์ถดถอยพหุ จึงสามารถนำข้อมูลมาใช้ในการวิเคราะห์ได้พบว่า มีความสัมพันธ์กันในเชิงบวก 7 รูปแบบ และมีความสัมพันธ์กันในเชิงลบ ได้แก่รูปแบบการศึกษาจากเอกสาร (-.413*) มีนัยสำคัญทางสถิติ .05

7. วิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระกับตัวแปรตาม

โดยวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณแบบเชิงชั้น (Hierarchical Regression analysis)

เพื่อหาความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระทั้งหมดกับตัวแปรตาม พบว่า ตัวแปรด้านกระบวนการได้มาซึ่งกรรมการ อธิบายการผันแปรผลต่อความเข้มแข็งในการดำเนินงานกองทุนหมู่บ้านได้ร้อยละ 31.70 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ .05

เมื่อเพิ่มกระบวนการได้มาซึ่งระเบียบข้อบังคับเข้าไปในขั้นที่ 2 เข้ามาวิเคราะห์ร่วมด้วย ปรากฏว่า อำนาจการอธิบายการผันแปรผลต่อความเข้มแข็งในการดำเนินงานกองทุนหมู่บ้าน เพิ่มขึ้นเป็นร้อยละ 53.50 มีนัยสำคัญทางสถิติที่ .05

ขั้นที่ 3 เมื่อนำเอาตัวแปรขั้นตอนการจัดการจัดกระบวนการเรียนรู้เข้ามาร่วมวิเคราะห์พร้อมทั้ง 3 ด้าน จะพบว่าอำนาจการอธิบายการผันแปรต่อความเข้มแข็งในการดำเนินงานกองทุนหมู่บ้านเพิ่มขึ้นเป็นร้อยละ 66.20 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติทุกตัว

ในขั้นตอนที่ 4 ได้นำเอาตัวแปรการมีส่วนร่วมเข้ามาร่วมวิเคราะห์พร้อมทั้ง 4 ด้าน จะพบว่าอำนาจการอธิบายการผันแปรต่อความเข้มแข็งในการดำเนินงานกองทุนหมู่บ้าน เพิ่มขึ้นเป็นร้อยละ 72.60 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ในขั้นตอนที่ 5 เมื่อนำเอาตัวแปรเทคนิค/รูปแบบในการจัดกระบวนการเรียนรู้เข้ามาร่วมวิเคราะห์พร้อมทั้ง 5 ด้าน จะพบว่า อำนาจการอธิบายการผันแปรต่อความเข้มแข็งในการดำเนินงานกองทุนหมู่บ้าน เพิ่มขึ้นเป็นร้อยละ 89.10 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

โดยสรุป เมื่อเพิ่มตัวแปรอิสระเข้าทีละตัว จะอธิบายการผันแปรความเข้มแข็งเพิ่มขึ้นทุกขั้นตอน ค่าเฉลี่ยเพิ่มขึ้นร้อยละ 89.10

8. วิเคราะห์ถดถอยพหุคูณแบบขั้นตอน (Stepwise Multiple Regression Analysis)

8.1 จากการวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณแบบขั้นตอน (Stepwise Multiple

Regression Analysis) กระบวนการเรียนรู้ที่ดีที่ส่งผลต่อความเข้มแข็งในการดำเนินงานกองทุนหมู่บ้าน ผลการวิเคราะห์ข้อมูลพบว่า ตัวแปรอิสระ (X) จำนวน 4 ตัว จากจำนวนตัวแปรอิสระทั้งหมด 5 ตัว มีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณ ตั้งแต่ 0.523 ถึง 0.621 นั่นคือ เมื่อนำกระบวนการมีส่วนร่วมเข้า (x₄) มีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณเท่ากับ 0.523 เมื่อเพิ่มตัวแปรอิสระอื่น ๆ คือ เทคนิคหรือรูปแบบในการจัดกระบวนการเรียนรู้ (X₅) กระบวนการได้มาซึ่งคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน (X₁) กระบวนการได้มาซึ่งระเบียบข้อบังคับกองทุนหมู่บ้าน (X₂) เข้าไปในสมการทีละตัว ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณเพิ่มเป็น 0.604 0.613 และ 0.621 ตามลำดับ ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณเหล่านี้เมื่อทดสอบความมีนัยสำคัญทางสถิติด้วยค่าสถิติส่วนรวมเอฟ (Overall F - test) พบว่าตัวแปรอิสระทั้ง 4 ตัว มีอิทธิพลต่อการทำนายกระบวนการเรียนรู้ที่ส่งผลต่อความเข้มแข็งในการดำเนินงานกองทุนหมู่บ้านได้ ส่วนตัวแปรอิสระขั้นตอนการจัดกระบวนการเรียนรู้ (X₃) ที่ไม่ได้คัดเลือกเข้าสมการถดถอย เพราะไม่มีอิทธิพลต่อการทำนายในสมการ การวิเคราะห์ข้อมูลพบว่า กระบวนการตัวแรกที่ถูกลำดับนำเข้ามาในสมการคือ กระบวนการเรียนรู้ในด้านการมีส่วนร่วม (X₄) ถือว่าเป็นกระบวนการเรียนรู้ที่ส่งผลต่อความเข้มแข็งในการดำเนินการกองทุนหมู่บ้าน มากที่สุด สามารถอธิบายความแปรปรวนของระดับความเข้มแข็งได้ร้อยละ 37.40 ($R^2 = 0.374$) มีอำนาจในการทำนายระดับความเข้มแข็งในการดำเนินงานกองทุนหมู่บ้าน (Y) ได้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($P < .05$)

สำหรับกระบวนการด้านขั้นตอนในการจัดกระบวนการเรียนรู้ (X₃) ที่ไม่ถูกนำเข้ามาในสมการ เนื่องจากมีความสัมพันธ์กับตัวแปรตาม (Y) อย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ ค่า $P > .05$ ไม่สามารถอธิบายความแปรปรวนผลต่อความเข้มแข็งในการดำเนินงานกองทุนหมู่บ้านได้

8.2 วิเคราะห์ถดถอยพหุคูณแบบขั้นตอน (Stepwise Multiple Regression Analysis) เพื่อหาเทคนิคหรือรูปแบบที่เหมาะสมในการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่ส่งผลต่อความเข้มแข็งในการดำเนินงานกองทุนหมู่บ้าน มีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณ ค่าสัมประสิทธิ์การถดถอย ค่าสัมประสิทธิ์การถดถอยที่เปลี่ยนไปจากเดิมเมื่อเพิ่มตัวแปรอิสระทีละตัว ผลการวิเคราะห์ข้อมูลพบว่า ตัวแปรอิสระ รูปแบบการเรียนรู้ (Q) จำนวน 3 ตัว จากจำนวนตัวแปรอิสระทั้งหมด 9 ตัว มีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณ ตั้งแต่ 0.252 ถึง 0.345 นั่นคือ เมื่อนำรูปแบบการจัดเวทีประชาคม (Q₁) มีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณเท่ากับ 0.252 เมื่อเพิ่มตัวแปรอิสระอื่น ๆ คือ รูปแบบจากกองทุนเดิม (Q₄) รูปแบบการระดมความคิดวิเคราะห์ปัญหา (Q₂) เข้าไปในสมการทีละตัว ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณเพิ่มเป็น 0.307 และ 0.345 ตามลำดับ ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณเหล่านี้เมื่อทดสอบความมีนัยสำคัญทางสถิติด้วยค่าสถิติส่วนรวมเอฟ (Overall F - test) พบว่าตัวแปรอิสระทั้ง 3 ตัว มีอิทธิพลต่อการทำนายรูปแบบการเรียนรู้ที่ส่งผลต่อความเข้มแข็งในการดำเนินงานกองทุนหมู่บ้านได้ ส่วนตัวแปรอิสระรูปแบบการประชุมปฏิบัติการ (Q₃) รูปแบบการฝึกงานอบรม (Q₅) รูปแบบการศึกษาดูงาน (Q₆)

รูปแบบการสาธิต (Q₈) รูปแบบการอบรมแบบมีส่วนร่วม (Q₉) ที่ไม่ได้ถูกคัดเลือกเข้าสมการถดถอย เพราะไม่มีอิทธิพลต่อการทำนายในสมการ

การวิเคราะห์ข้อมูล พบว่า รูปแบบการเรียนรู้ตัวแรกที่ถูกนำเข้าสมการคือ การจัดเวทีประชาคม (Q₁) ถือว่าเป็นรูปแบบการเรียนรู้ที่ส่งผลต่อความเข้มแข็งในการดำเนินงานกองทุนหมู่บ้านมากที่สุด สามารถอธิบายความแปรปรวนของระดับความเข้มแข็งได้ร้อยละ 26.30 ($R^2 = 0.263$) มีอำนาจในการทำนายระดับความเข้มแข็งในการดำเนินงานกองทุนหมู่บ้าน (Y) ได้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($P < .05$)

อภิปรายผล

ผลการศึกษาระบบการเรียนรู้ที่ส่งผลต่อความเข้มแข็งในการดำเนินงานกองทุนหมู่บ้านในพื้นที่จังหวัดบุรีรัมย์ ตามความคิดเห็นของผู้ใหญ่บ้านคณะกรรมการกองทุน และสมาชิกกองทุน พบประเด็นที่น่าสนใจควรนำมาอภิปรายดังนี้

1. กระบวนการเรียนรู้ที่ส่งผลต่อความเข้มแข็ง ในการดำเนินงานกองทุนหมู่บ้านในพื้นที่จังหวัดบุรีรัมย์ โดยรวมอยู่ในระดับมากเมื่อพิจารณาในแต่ละด้านพบว่า มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก คือกระบวนการมีส่วนร่วม กระบวนการได้มาซึ่งคณะกรรมการหมู่บ้านและกระบวนการได้มาซึ่งระเบียบข้อบังคับกองทุนหมู่บ้านตามลำดับ

จากผลการวิจัยดังกล่าวอาจเป็นเพราะว่า การดำเนินงานจัดตั้งกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติเป็นนโยบายของรัฐบาล ซึ่งมีระเบียบที่หมู่บ้านหรือชุมชนเมืองแห่งทุกขนาดและทุกชาติพันธุ์ ต้องปฏิบัติตามเช่นเดียวกันทั่วประเทศ เป็นนโยบายที่กำหนดขึ้นเพื่อแก้ไขปัญหาด้านเศรษฐกิจชุมชนในระดับฐานราก และเพื่อเสริมสร้างพัฒนาการให้ชุมชนได้มีส่วนร่วมในการบริหารจัดการกองทุน ๆ ละ หนึ่งล้านบาท การดำเนินงานกองทุนมีลักษณะให้ประชาชนได้มีส่วนร่วมทุกขั้นตอนเช่น มีส่วนร่วมในการในการคัดเลือกกรรมการ มีส่วนร่วมกำหนดระเบียบข้อบังคับ ร่วมกำหนดอนาคตของชุมชน ร่วมคิด ร่วมทำร่วมแก้ไข ซึ่งสอดคล้องกับ นเรศ สงเคราะห์สุข (2541 : 10) และ ยุวัฒน์ วุฒิเมธี (2526 : 253) ได้ให้ความหมายของการมีส่วนร่วมของประเทศในลักษณะที่เป็นกระบวนการของการพัฒนา ตั้งแต่ต้นจนถึงสิ้นสุด กระบวนการและสอดคล้องกับ ประเวศ วะสี (2536 ; อ้างถึงใน อนันต์ ลิขิตประเสริฐ. มปป : 30) ได้กล่าวว่า การเรียนรู้ต้องเป็นการเรียนรู้ของคนทั้งหมดคือเป็นการเรียนรู้ของคนทุกคนอย่างต่อเนื่องและทั้งหมดของสังคม ควรเป็นไปเพื่อการเรียนรู้ไม่ใช่จำกัดอยู่แต่ในโรงเรียนเท่านั้น และควรเป็นการเรียนรู้โดยการลงมือปฏิบัติจริง จะก่อให้เกิดปัญหาที่มีคุณภาพเพียงพอสำหรับการเอาชนะความยากในการพัฒนาสังคมและสอดคล้องกับแนวความคิดของ สุমনหา พรหมบุญ (2541 ; อ้างถึงใน ปาริชาติ วลัยเสถียรและคณะ. 2543 : 200) กล่าวโดยสรุปว่า

กระบวนการกลุ่มเป็นกระบวนการเรียนรู้ของกลุ่มผู้เรียนตั้งแต่ 2 คนขึ้นไป ผู้เรียนแต่ละกลุ่มจะต้องมีปฏิสัมพันธ์ต่อกัน มีการสนใจร่วมกันในการทำสิ่งหนึ่งสิ่งใดโดยที่แต่ละคนในกลุ่มมีอิทธิพลต่อกัน นอกจากนี้วิธีการจัดตั้งกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองนั้น ต้องศึกษาหลักเกณฑ์ระเบียบต่าง ๆ ตลอดจนมีเจ้าหน้าที่ภาครัฐมาให้คำแนะนำประชุมชี้แจง ให้ประชาชนมีความรู้ความเข้าใจตรงกันทุกหมู่บ้านเกี่ยวกับการประชาสัมพันธ์ การเตรียมความพร้อมในการจัดตั้งกองทุน การคัดเลือกคณะกรรมการ การกำหนดระเบียบข้อบังคับและการตรวจสอบ จะเห็นได้ว่ารัฐบาลเน้นเรื่อง การบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านแบบให้ชุมชนมีส่วนร่วมมาก ประกอบกับก่อนการดำเนินโครงการหมู่บ้านได้เกิดภาวะวิกฤตทางเศรษฐกิจจึงทำให้ประชาชนมีความเดือดร้อนเนื่องจากตกงาน ขาดเงินในการเลี้ยงชีวิตและครอบครัว ไม่มีความรู้ความสามารถในการประกอบอาชีพอื่น นอกเหนือจากที่เคยปฏิบัติ เมื่อมีโครงการกองทุนหมู่บ้านขึ้น จึงทำให้ประชาชนมีกระตือรือร้น ที่จะแก้ปัญหาในการดำเนินชีวิตให้ดีขึ้น สอดคล้องกับระเบียบโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ (สำนักนายกรัฐมนตรี, 2544) ที่มีปรัชญาและวัตถุประสงค์สอดคล้องกับความต้องการของชุมชน คือเป็นแหล่งเงินทุนหมุนเวียนในหมู่บ้าน สำหรับการลงทุนเพื่อพัฒนาอาชีพ สร้างงาน เพิ่มรายได้ ลดรายจ่าย การบรรเทาเหตุฉุกเฉินและความจำเป็นเร่งด่วน ซึ่งเงินกองทุนที่ได้รับการสนับสนุนจากรัฐบาลให้ดำเนินการบริหารจัดการกันเอง ตรวจสอบเอง มีส่วนร่วมทุกขั้นตอนทำให้ชุมชนมีความสัมพันธ์อันดีกัน มีการช่วยเหลือซึ่งกันและกัน มีความเอื้ออาทรต่อกัน มีความซื่อสัตย์สุจริต มีความไว้วางใจกัน จึงทำให้หมู่บ้านมีความเข้มแข็ง ซึ่งสอดคล้องกับ ประเวศ วะสี (2545 : 1) กล่าวไว้ในเรื่องกองทุนหมู่บ้านว่า กองทุนของชุมชนประกอบด้วยทุนที่เป็นคน วัฒนธรรม วิถีชีวิตร่วมกัน เช่น ความเอื้ออาทร ความเชื่อถือและไว้วางใจกันได้ ความสุจริต ความเสียสละ การเรียนรู้ร่วมกันในการปฏิบัติและนำเอาความรู้ที่มีอยู่ในชุมชนและความรู้จากภายนอกชุมชนมาสังเคราะห์เป็นปัญญา ทำนองเดียวกันนี้ สุนทร สุนันท์ชัย (2535 : 39) ได้กล่าวไว้โดยสรุปว่า กระบวนการเรียนรู้ที่สามารถช่วยยกระดับสติปัญญาของปัจเจกบุคคลและชุมชนนั้น จะต้องมีลักษณะเป็นการเรียนรู้ที่ควบคู่ไปกับการปฏิบัติหรือกระทำต่าง ๆ อย่างมีส่วนร่วม จากแนวทางของการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานกองทุนหมู่บ้านดังกล่าวทำให้ประสบผลสำเร็จตามเป้าหมายในระดับหนึ่ง จึงน่าจะเป็นผลทำให้กระบวนการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานกองทุนหมู่บ้านที่ส่งผลต่อความเข้มแข็งในพื้นที่จังหวัดบุรีรัมย์ ด้านการมีส่วนร่วม การได้มาของกรรมการและการได้มาซึ่งระเบียบข้อบังคับกองทุน อยู่ในระดับมาก

2. ด้านขั้นตอนในการจัดกระบวนการเรียนรู้และ เทคนิคหรือรูปแบบในการจัดกระบวนการเรียนรู้ในการดำเนินงานกองทุนหมู่บ้านอยู่ในระดับปานกลาง

ผลการวิจัยเป็นเช่นนี้อาจเป็นเพราะว่า ชุมชนได้รับการประชาสัมพันธ์ ประชุมชี้แจงให้ทราบแนวทางปฏิบัติงานเกี่ยวกับนโยบายของกองทุนยังไม่ชัดเจนดีพอ เพราะเป็นปีแรก ประกอบกับในช่วงแรกเป็นการเร่งรัดเพื่อให้สามารถดำเนินงานเพื่อตอบสนองนโยบายเร่งด่วน

ตามที่รัฐบาลสัญญาไว้กับประชาชน เมื่อรัฐบาลได้เข้ามาบริหารประเทศจึงต้องรีบทำให้เกิดผลตามนโยบาย โดยที่ทางราชการและประชาชนก็ยังขาดความรู้พื้นฐานของการปฏิบัติงาน ประกอบกับในจังหวัดบุรีรัมย์มีหมู่บ้านจำนวนมากทั้งขนาดใหญ่ ขนาดกลาง ขนาดเล็ก และมีภาษา วัฒนธรรมที่แตกต่างกัน เมื่อมีเป้าหมายให้มีการดำเนินการอย่างเร่งด่วน จึงทำให้บางหมู่บ้านอาจทำลัดขั้นตอน ไม่ยึดระเบียบหรือหลักเกณฑ์เท่าที่ควร นอกจากนี้อาจมีการเมืองในระดับท้องถิ่นและระดับที่เหนือขึ้นไปมาชี้นำ เข้าไปแทรกแซงในการทำงานของคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน ทำให้ผู้ที่ได้รับเลือกตั้งต้องทำงานที่เอื้อผลประโยชน์ต่อกัน เพราะปัจจุบันนี้ ผู้นำและผู้แทนองค์กรต่าง ๆ ได้มาจากการชี้แนะจากระบบพรรคพวก สายการเมืองหรือระบบเครือญาติ ทำให้ได้คณะกรรมการที่ขาดความเป็นอิสระทางความคิดและการปฏิบัติ ตลอดจนได้คณะทำงานที่ขาดประสบการณ์ขาดความรู้ความสามารถ ไม่มีความบริสุทธิ์ยุติธรรม ไม่เข้าใจบทบาทหน้าที่ในการปฏิบัติงานอย่างแท้จริง ประกอบกับสังคมของบุรีรัมย์นั้นอาศัยอยู่ร่วมกันตั้งบ้านเรือนติดกันเป็นหมู่คณะในสังคมเครือญาติ และเพื่อนบ้านที่ถ้อยทีถ้อยอาศัยกันและกัน จนเป็นวัฒนธรรมมาช้านาน มีความเชื่อในทางพระพุทธศาสนาและบาปบุญคุณโทษ ตลอดทั้งมีความเคารพผู้นำ ผู้ที่มีความอาวุโสมากกว่า สิ่งต่าง ๆ เหล่านี้นับว่าเป็นปัจจัยสำคัญที่ส่งผลกระทบต่อ การได้มาซึ่งความเข้มแข็งและการพัฒนาที่ยั่งยืนในชุมชนโดยเฉพาะการดำเนินงานของกองทุนหมู่บ้านในพื้นที่จังหวัดบุรีรัมย์เป็นอย่างมาก เพราะถ้ากรรมการกองทุนและสมาชิกไม่มีคุณภาพดีพอย่อมไม่สามารถดำเนินการให้เกิดผลสำเร็จได้ ดังที่ ทนงศักดิ์ คุ่มไข่น้ำ (2534 : 14-16) กล่าวไว้โดยสรุปว่า การให้การศึกษแก่ชุมชนเพื่อการพัฒนา มี 2 รูปแบบ คือ การให้การศึกษแบบตรง เน้นที่รูปแบบของการบอกหรืออธิบายให้ผู้เรียนได้รู้ว่าอะไรเป็นอะไร และการให้การศึกษแบบทางอ้อมซึ่งตรงข้ามกับวิธีทางตรงและเน้นที่วิธีให้ข่าวสารข้อมูล กระตุ้นให้ผู้ศึกษาได้เรียนโดยการคิดวิเคราะห์และสรุปข้อมูลเหล่านั้นด้วยตนเอง ซึ่งสอดคล้องกับ อรพินท์ สฟโซคชัย (2538 : 2-3) กล่าวไว้ว่า การที่สมาชิกทุกคนในชุมชนมีความสามารถ และมีโอกาสสื่อความหมาย เข้าใจข้อมูล เหตุผลได้ดี ซึ่งจะทำให้ชุมชนนั้น ๆ สามารถแยกแยะความต้องการและพัฒนาความสนใจร่วมกัน อันจะนำไปสู่การร่วมดำเนินการหรือกิจกรรมใด ๆ ในที่สุด ด้วยเหตุผลดังกล่าวจึงน่าจะเป็นสาเหตุทำให้มีระดับการปฏิบัติในด้านเทคนิคหรือรูปแบบในการจัดกระบวนการเรียนรู้และขั้นตอนในการจัดกระบวนการเรียนรู้ของกองทุนหมู่บ้านในพื้นที่จังหวัดบุรีรัมย์ มีการดำเนินการอยู่ในระดับปานกลาง

3. รูปแบบที่เหมาะสมในการจัดการเรียนรู้ ได้แก่รูปแบบการจัดเวทีประชาคมรูปแบบจากกองทุนเดิม อยู่ในระดับมาก เมื่อวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณแบบขั้นตอนถูกเลือกเป็นอันดับ1 และอันดับ2

ผลการวิจัยที่เป็นเช่นนี้อาจเป็นเพราะว่า การจัดเวทีประชาคมเป็นวิธีที่สอดคล้องกับวิถีชีวิตในระบอบประชาธิปไตยที่คนในสังคมมีสิทธิและเสรีภาพ ต้องแลกเปลี่ยนความคิดเห็น

ซึ่งกันและกัน ร่วมกันคิด ร่วมกันทำ เรียนรู้ด้วยกัน อันจะทำให้เกิดความเอื้ออาทร มีความเป็น
 เจ้าของความคิด มีความตระหนักรู้ ช่วยเหลือกันและกัน ซึ่งรัฐบาลได้กำหนดให้เป็นวิธีในการ
 ดำเนินการเลือกสรรคณะกรรมการกองทุน (สำนักงานพัฒนาชุมชนอำเภอละหานทราย, 2544)
 ว่าด้วยแนวทางการดำเนินงานตามภารกิจของคณะกรรมการสนับสนุนและติดตามการดำเนินงาน
 กองทุนหมู่บ้านระดับจังหวัด โดยให้การเปิดเวทีชาวบ้านเพื่อดำเนินการเลือกสรร
 คณะกรรมการกองทุน จึงนับได้ว่าเวทีชาวบ้านหรือเวทีประชาคมเป็นวิธีที่ดีวิธีหนึ่งที่ชุมชนรู้จัก
 และเคยปฏิบัติมาก่อนหน้านี้แล้ว สอดคล้องกับ ทวีศักดิ์ นพเกษร (2542 : 13) อธิบายว่า
 เวทีประชาคมคือ เวทีของการพูดคุย แลกเปลี่ยนถกแถลง (ไม่ใช่โต้เถียง) เกี่ยวกับข้อมูล
 ความคิดเห็น คุณค่า อุดมการณ์ ปัญหา การวางแผน การกระทำหรือปฏิบัติการร่วมกัน เพื่อ
 ประโยชน์ชุมชน ของบุคคลตั้งแต่ 2 คนขึ้นไป มี 2 ลักษณะ คือ อย่างเป็นทางการ โดยการจัด
 เวทีหรือการจัดประชุม และอย่างไม่เป็นทางการ เช่น การสนทนาของคนกลุ่มเล็กในศาลาวัด
 ดังนั้น เวทีประชาคม จึงเป็นเวทีแห่งโอกาสของประชาชนที่จะเข้าร่วมตัวกันคิด หรือ ทำด้วยกัน
 เรียนรู้ด้วยกัน แล้วก็จะเกิดความเอื้ออาทร ช่วยเหลือกันและกัน จากเหตุผลดังกล่าวจึงทำให้
 รูปแบบการจัดเวทีประชาคม เป็นรูปแบบที่เหมาะสมในการจัดกระบวนการเรียนรู้
 อยู่ในระดับมาก

ส่วนรูปแบบกองทุนเดิมที่นับว่าเป็นอีกรูปแบบหนึ่งที่เหมาะสมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้
 อาจเป็นเพราะว่าชุมชนคุ้นเคยกับกองทุนอื่น ๆ มาก่อนจึงไม่เป็นการยากที่จะร่วมเป็นสมาชิก
 เป็นกรรมการกองทุนหมู่บ้าน เพราะประสบการณ์บางอย่างก็ใช้ประสบการณ์เดิม และ
 คณะกรรมการส่วนใหญ่เป็นกรรมการชุดเดียวกันกับกรรมการกองทุนอื่น ๆ เช่น กองทุนสัจจะ
 กองทุนฌาปนกิจ กองทุนกลุ่มแม่บ้าน กองทุนโคนม กองทุนร้านค้าชุมชน ฯลฯ ซึ่ง
 ประสบผลสำเร็จพอสมควร ดังนั้นการปฏิบัติส่วนใหญ่จึงยึดรูปแบบกองทุนเดิม จึงมีผลให้
 รูปแบบกองทุนเดิมอยู่ในระดับมาก

รูปแบบที่เหมาะสมน้อยที่สุด และไม่ถูกเลือกในการวิเคราะห์ถดถอยแบบขั้นตอน
 ได้แก่ รูปแบบการศึกษาจากเอกสาร อาจเป็นเพราะว่า คนไทยส่วนใหญ่ไม่ค่อยให้ความสำคัญ
 กับการศึกษา ดูได้จากผู้ตอบแบบสัมภาษณ์ส่วนใหญ่อยู่ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โดยเฉพาะ
 ชาวไร่ชาวนาไม่นิยมส่งบุตรหลานเรียนต่อเพราะเศรษฐกิจไม่ดี เมื่อจบการศึกษาภาคบังคับก็ให้
 ออกเพื่อช่วยบิดามารดาประกอบอาชีพ หรือไม่ก็ไปหางานทำในเมืองใหญ่ๆ เพื่อส่งเงินมาช่วย
 ค่าใช้จ่ายในครอบครัว จึงทำให้คนชาวชนบทได้เรียนน้อย การรับรู้ข่าวสารที่เป็น การอ่าน
 แทบไม่ได้ผล ดูได้จากการติดป้ายประชาสัมพันธ์จากหน่วยงานต่างๆ หรือป้ายประชาสัมพันธ์
 ของกองทุน ผลปรากฏว่าสมาชิกไม่ค่อยอ่าน บางคนก็อ่านไม่ออก ซึ่งสอดคล้องกับผู้ว่าสถาบัน
 วิจัยวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งประเทศไทย (2544 : 1) กล่าวถึงการอ่านของคนไทยเมื่อ
 เทียบกับคนชาติอื่นว่า ผลการสำรวจพบว่า มีการใช้กระดาษสำหรับการอ่าน 24 กิโลกรัมต่อคน

ต่อปีในประเทศไทยเรา ส่วนประเทศสิงคโปร์ 111 กิโลกรัมต่อคนต่อปี เกาหลี 60 กิโลกรัมต่อคนต่อปี และมาเลเซีย 27 กิโลกรัมต่อคนต่อปี นับว่าคนไทยเราอ่านน้อยกว่าคนใน 3 ประเทศ ที่กล่าวมา ที่สำคัญกว่านั้น เนื้อกระดาษที่คนไทยใช้เป็นกระดาษที่มีน้ำหนักมากกว่ากระดาษของประเทศเหล่านั้นอีกด้วย สาเหตุดังกล่าวจึงทำให้รูปแบบการศึกษาจากเอกสารอยู่ในระดับปานกลางและไม่ถูกเลือกเข้าสมการ

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำไปใช้

1. ควรปรับปรุงบทบาทและวิธีการให้การสนับสนุนจากรัฐบาลหรือหน่วยงานภายนอก จากการสั่งการหรือเป็นพี่เลี้ยง มาเป็นเพื่อนคู่คิด มาร่วมตั้งแต่แรกเริ่มการดำเนินการ เพื่อให้ชุมชนเกิดความความตระหนักในปัญหาของหมู่บ้านที่เกิดขึ้น และให้เห็นความสำคัญของการดำเนินการกองทุนโดยมีส่วนร่วมทุกขั้นตอน จะทำให้กองทุนหมู่บ้านประสบผลสำเร็จมากยิ่งขึ้น
2. เนื่องจากโครงการเป็นโครงการใหม่ที่รัฐบาลได้นำมาใช้ควรมีการประเมินผลการดำเนินการทั้งก่อนการดำเนินการ ระหว่างการดำเนินการ และหลังการดำเนินการ เพื่อหาจุดแข็งจุดอ่อนของโครงการ และปรับปรุงใช้ได้ทันทีเมื่อมีปัญหาอุปสรรคเกิดขึ้น เพราะที่ผ่านมาคณะกรรมการยังไม่มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการทำระบบบัญชีที่ถูกต้อง ฯลฯ ควรมีการจัดอบรมให้เจ้าหน้าที่ทุกฝ่ายรับทราบบทบาทหน้าที่และวิธีปฏิบัติที่ชัดเจน
3. ควรดำเนินการให้เหมาะสมตามสภาพของหมู่บ้านหรือชุมชน คือมีความลดหลั่นด้านงบประมาณให้เหมาะสมและเพียงพอไม่ใช้กำหนดวงเงินงบประมาณให้เท่ากันทุกหมู่บ้าน ทั้งๆที่จำนวนประชากรมีจำนวนไม่เท่ากันหมู่บ้านใหญ่งบประมาณจึงมีจำกัดไม่สามารถให้บริการได้ทั่วถึงและเพียงพอต่อความต้องการของชุมชน
4. โครงการกองทุนหมู่บ้านเป็นโครงการที่ดีหากได้มีการดำเนินการอย่างเป็นระบบ และมีความรอบคอบ มีการประชาสัมพันธ์ สร้างความรู้ความเข้าใจให้ประชาชนอย่างทอ่งแท้ก็จะนำมาซึ่งความเข้มแข็งและนำไปปฏิบัติตามระเบียบอย่างแท้จริง
5. รัฐบาลควรส่งเสริมความเข้มแข็งกองทุนหมู่บ้านโดยศึกษาและให้ความรู้เรื่องขั้นตอนในการจัดกระบวนการเรียนรู้ เช่น การตระหนักในปัญหา ตระหนักในการช่วยเหลือผู้ด้อยโอกาส การปรับปรุงแก้ไขและการประเมินผล
6. ถ้ารัฐบาลจะส่งเสริมให้มีการเรียนรู้ที่ยั่งยืนควรส่งเสริมให้มีรูปแบบการเรียนรู้โดยการศึกษาจากเอกสาร การศึกษาดูงาน การฝึกอบรมและการอบรมแบบมีส่วนร่วมให้มากกว่าเดิม

ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยต่อไป

1. ศึกษากระบวนการเรียนรู้ที่ส่งผลต่อความเข้มแข็งในการดำเนินงานกองทุนหมู่บ้านในหมู่บ้านที่ดำเนินงานเข้มแข็งที่สุดในระดับจังหวัดหรือระดับเขตเพื่อให้ทราบรูปแบบและขั้นตอนในการดำเนินงานที่กว้างขึ้น
2. ศึกษาเปรียบเทียบกระบวนการเรียนรู้ในการดำเนินงานกองทุนหมู่บ้านระหว่างหมู่บ้านและชุมชนเมืองของจังหวัดบุรีรัมย์เพื่อให้ทราบผลการดำเนินงานของหมู่บ้านและชุมชนเมืองให้ลึกซึ้งขึ้น
3. ศึกษาสภาพปัญหาขั้นตอนการจัดกระบวนการเรียนรู้ในการดำเนินงานของกองทุนหมู่บ้านจากคณะกรรมการที่เกี่ยวข้องทั้งในระดับหมู่บ้านตำบลและอำเภอเพื่อทราบปัญหาที่แท้จริงเพื่อปรับปรุงแก้ไขต่อไป
4. ศึกษากระบวนการได้มาซึ่งระเบียบข้อบังคับกองทุนว่าแต่ละหมู่บ้านได้มาโดยวิธีใด และวิธีใดเหมาะสมที่ทำให้กองทุนเข้มแข็งในการบริหารจัดการ
5. เปรียบเทียบเทคนิคการจัดกระบวนการเรียนรู้ว่าแบบใดเหมาะสมที่สุดสำหรับการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้าน

บรรณานุกรม

มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์
Buriram Rajabhat University

บรรณานุกรม

- กรมการพัฒนาชุมชน. (2543). คู่มือการจัดเวทีประชาคม. ชลบุรี : โรงพิมพ์กรมการพัฒนาชุมชน.
- . (ม.ป.ป.). ปุจฉา วิสัชนา กองทุนหมู่บ้าน ๑ ล้านบาท. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.
- กรมการศึกษานอกโรงเรียน. (2534). การพัฒนาเครือข่ายการเรียนรู้. กรุงเทพฯ : กรมการศึกษานอกโรงเรียน. อัดสำเนา.
- กรรณิกา ชมดี. (2524). การมีส่วนร่วมของประชาชนที่มีต่อผลการพัฒนาทางเศรษฐกิจศึกษาเฉพาะกรณีโครงการสารภี ตำบลท่าชัย อำเภอวารินชำราบ จังหวัดอุบลราชธานี. วิทยานิพนธ์ สส.ม. (สังคมสงเคราะห์ศาสตร์). กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- กาญจนา แก้วเทพ. (2533). วิธีการเรียนการสอนเพื่อสร้างชีวิตและจิตสำนึก. กรุงเทพฯ : ม.ป.พ. อัดสำเนา.
- "การอ่านของคนไทย," (2544, 19 กุมภาพันธ์ 2544). มติชน. หน้า 1-2. (ออนไลน์). แหล่งที่มา : [http://www.sjohn.ac.th/Department/University/ Research/VJ32.html](http://www.sjohn.ac.th/Department/University/Research/VJ32.html).
- คณะกรรมการสตรี โครงการพัฒนาชุมชน. (2531). การพัฒนาบทบาทสตรีโดยผ่านกระบวนการโรงเรียนฝึกออาชีพ. กรุงเทพฯ : ม.ป.พ.
- จังหวัดบุรีรัมย์. (2545). รายงานข้อมูลกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง ประจำเดือนมีนาคม. บุรีรัมย์ : จังหวัดบุรีรัมย์. อัดสำเนา.
- จำเนียร โชติช่วง และคณะ. (2515). จิตวิทยาการรับรู้. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์การศาสนา.
- เจิมศักดิ์ ปิ่นทอง. (2526). การบริหารการพัฒนาชนบท. กรุงเทพฯ : โอเดียนสโตร์.
- ฉลาดชาย รมิตานนท์. (ม.ป.ป.). ป่าไม้สังคมกับการพัฒนาชนบท. ม.ป.ท. : ม.ป.พ.
- ทงศักดิ์ คุ่มไข่น้ำ และคณะ. (2534). การพัฒนาชุมชนเชิงปฏิบัติ. กรุงเทพฯ : บริษัทการพิมพ์.
- ทวีศักดิ์ นพเกษร. (2543). วิกฤตสังคมไทย 2540 กับการเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชน. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์อาสาสมัครรักษาดินแดน.
- ทีศนา แคมมณี. (2534). การแก้ปัญหาและการพัฒนาตนเองด้วยระบบคู่สัญญาในความรู้จักคุณธรรม รวมบทความเกี่ยวกับคุณธรรม จริยธรรม และการศึกษา. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

- ธนาคารออมสิน. (2544). พลังชุมชน พลังแผ่นดิน “รวมพลังประชา – รัฐ ขับเคลื่อน กองทุนหมู่บ้าน. กรุงเทพฯ : ม.ป.พ.
- ธีรพงษ์ แก้วหาวงษ์. (2543). กระบวนการเสริมสร้างชุมชนเข้มแข็ง. พิมพ์ครั้งที่ 2. ขอนแก่น : คลังนา.นา.
- เกียรติ วิวิศศิริ. (2534). จิตวิทยาการเรียนรู้ของผู้ใหญ่. กรุงเทพฯ : ภาควิชาการศึกษา ผู้ใหญ่ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร.
- นเรศ สงเคราะห์สุข. (2541). จากแนวคิดสู่การปฏิบัติ. เชียงใหม่ : สำนักงานโครงการ พัฒนาที่สูง ไทย - เยอรมัน.
- ปธาน สุวรรณมงคล. (2527). “ทัศนะบางประการในเรื่องสภาพตำบลกับการมีส่วนร่วมของ ชุมชน,” ในการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนา. กรุงเทพฯ : ศูนย์ศึกษา นโยบายสาธารณสุข มหาวิทยาลัยมหิดล.
- ประเวศ วะสี. (2540). ศักดิ์แห่งความเป็นคน ศักยภาพแห่งความสร้างสรรค์. พิมพ์ครั้งที่ 4. กรุงเทพฯ : หมอชาวบ้าน.
- . (2545). กองทุนหมู่บ้านไม่ใช่เงิน. (ออนไลน์). แหล่งที่มา : [http : //village.ricr.ac.th/kp post/kp01](http://village.ricr.ac.th/kp%20post/kp01).
- ปรัชญา เวสารัชช. (2538). รายงานการวิจัยการมีส่วนร่วมของประชาชนในกิจกรรมเพื่อ พัฒนาชนบท. กรุงเทพมหานคร : สถาบันไทยคดีศึกษา มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- ปาน กิมปี. (2540). การพัฒนาเครือข่ายการเรียนรู้การศึกษาออกโรงเรียนเพื่อการพึ่ง ตนเองของชุมชน. วิทยานิพนธ์ ต.ต. (พัฒนศึกษา). กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์ มหาวิทยาลัย.
- ปาริชาติ วลัยเสถียรและคณะ. (2543). กระบวนการและเทคนิคการทำงานของนักพัฒนา. กรุงเทพฯ : สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย.
- พิทยา สายนำทาน. (2540). กระบวนการเรียนรู้ทางสังคมที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรม สุขภาพอนามัยในชุมชนพื้นที่สูง. วิทยานิพนธ์ ศศ.ม. (การศึกษานอกระบบ). เชียงใหม่ : มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- ไพบุลย์ เจริญทรัพย์. (2534). การส่งเสริมและการพัฒนาการมีส่วนร่วมของชุมชน. กรุงเทพฯ : นวกนก.
- มาลี พงษ์พงศ์สวัสดิ์. (2541). รายงานการวิจัยประกอบกร่างพระราชบัญญัติการศึกษา แห่งชาติ พ.ศ....ประเด็นบทบาทขององค์กรพัฒนาเอกชนกับการศึกษา. กรุงเทพฯ : สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ.
- ยงยุทธ บุราสิทธิ์. (2533). “เทคนิคการกระตุ้นชาวบ้านให้เกิดการมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชน,” วารสารพัฒนาชุมชน. 29 : 41-46.

- ยุวัฒน์ วุฒิเมธี. (2526). หลักการพัฒนาชุมชนและหลักการพัฒนาชนบท. กรุงเทพฯ : ไทยอนุเคราะห์.
- รังสรรค์ ปิติปัญญา และคณะ. (2542). ผลกระทบของการพัฒนาอุตสาหกรรมต่อการทำธุรกิจชุมชน. กรุงเทพฯ : คณะเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- วริยา เอี่ยมวิบูลย์. (2540). ศักยภาพในการปฏิบัติงานของคณะกรรมการบริหาร องค์การบริหารส่วนตำบล. ภาคนิพนธ์ พบ.ม. (พัฒนาสังคม). กรุงเทพฯ : สถาบันพัฒนาบริหารศาสตร์.
- วัฒน์พร คชภูมิ. (2540). การจัดการเรียนรู้ขององค์กรชุมชนในชนบท : กรณีศึกษาชุมชนสาคลี อำเภอสวน จังหวัดพระนครศรีอยุธยา. ภาคนิพนธ์ พบ.ม. (พัฒนาบริหารศาสตร์). กรุงเทพฯ : สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.
- วิรัช วิรัชนิภาวรรณ. (2530). ปัญหาอุปสรรคที่สำคัญของการพัฒนาชุมชน : ประชาชนข้าราชการ ผู้นำรัฐบาล. กรุงเทพฯ : โอเดียนสโตร์.
- สถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน. (2544). ยุทธศาสตร์การพัฒนาองค์กรชุมชน ภาคตะวันออก เชียงเหนือ. ขอนแก่น : สถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน. อัดสำเนา.
- สถาบันวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยขอนแก่น. (2540). องค์กรชุมชน : กลไกเพื่อแก้ปัญหาและพัฒนาสังคม. กรุงเทพฯ : สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย.
- สมพันธ์ เตชะอธิก. (2540 ก). การพัฒนาความเข้มแข็งขององค์กรชาวบ้าน. ขอนแก่น : เจริญวิทย์การพิมพ์.
- (2540 ข). NGOs อีสาน : ทางเลือกแห่งพลังการเปลี่ยนแปลง. กรุงเทพฯ : พิมพ์ดี.
- สัญญา สัญญาวิวัฒน์. (2536). ทฤษฎีสังคมวิทยาการสร้างประเมินค่าและการใช้ประโยชน์. กรุงเทพฯ : สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย.
- สายทิพย์ สุกดีพันธ์ บรรณารักษ์. (2534). "อุดมการณ์พัฒนากับการสาธารณสุขมูลฐานในประเทศไทย," ใน ปัญหาผู้นำกับการกำหนดนโยบายแห่งชาติ. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ. (2545). การวางแผนงบประมาณจากแนวคิดสู่แนวปฏิบัติระดับสถานศึกษา. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์การศาสนา.
- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2539). แผนพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 8. กรุงเทพฯ : พัฒนาหลักสูตร.
- สำนักงานพัฒนาชุมชนอำเภอละหานทราย. (ม.ป.ป.). กองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง หนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์. บุรีรัมย์ : สำนักงานพัฒนาชุมชนอำเภอละหานทราย.

- สำนักนายกรัฐมนตรี. (2544). ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี ว่าด้วยคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ พ.ศ. 2544. กรุงเทพฯ : ม.ป.พ.
- สำนักมาตรฐานการศึกษา. (2545). ชุดการเรียนรู้ด้วยตนเอง ชุดการวิจัยชุมชน. ประกาศนียบัตรบัณฑิตการจัดการและการประเมินโครงการ ตามโครงการเพิ่มประสิทธิภาพบริหารจัดการ กองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง พ.ศ. 2545. นนทบุรี : เอส. อาร์. พรินติ้ง แมสโปรดักส์.
- สีลาภรณ์ นาคทรพร. (2539). "แนวคิดเกี่ยวกับเครื่องชี้วัดคุณภาพชีวิตและสังคม ระดับกลุ่ม/ชุมชน," ใน การพัฒนาเครื่องชี้วัดคุณภาพชีวิตและสังคมไทย. กรุงเทพฯ : สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย.
- สุนทร สุนันท์ชัย และคณะ (2535). "แนวคิดในการพัฒนาเครือข่ายการเรียนรู้," ใน เครือข่ายการเรียนรู้และภูมิปัญญาชาวบ้าน. ม.ป.ท. : ม.ป.พ.
- สมณฑา พรหมบุญ และคณะ. (2541). "การเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมรวบรวมโดยสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ," กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สมนทิพย์ อัมภากล. (2545). สัมฤทธิ์ผลของเกษตรทฤษฎีใหม่ต่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตของนักเรียน ในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดบุรีรัมย์. วิทยานิพนธ์ ศศ.ม. (สังคมศาสตร์เพื่อการพัฒนา). บุรีรัมย์ : สถาบันราชภัฏบุรีรัมย์. ถ่ายเอกสาร.
- อดิน รพีพัฒน์, ม.ร.ว. (2531). ปัญหาการพัฒนาชนบท บทเรียนจากกรณียกกระบัตรโครงการพัฒนาชนบทกลุ่มแม่เหล็กทอง. ขอนแก่น : สถาบันวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- อนันต์ ลิขิตประเสริฐ. (2545). รายงานการศึกษาแยกแยะเรื่อง กระบวนการเรียนรู้และรูปแบบการเรียนรู้เพื่อพัฒนาศักยภาพธุรกิจชุมชน ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ. ข้อเสนอแนะสู่คุณวุฒิ. (สังคมวิทยา). กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- อนุชาติ พวงสำลี และอรทัย อาจอ่ำ. (2541). การพัฒนาเครื่องชี้วัดของสังคมไทย. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ : สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย.
- อเนก นาคะบุตร. (2533). จุดเปลี่ยนการพัฒนาชนบทและองค์พัฒนาเอกชนไทย. กรุงเทพฯ : สถาบันชุมชนท้องถิ่นพัฒนา.
- อรพินท์ สฟโชคชัย. (2538). รายงานประกอบการประชุมกลุ่ม 4 การสร้าง การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาชุมชน การประชุมวิชาการประจำปี 2538 มุขนิธิการวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย. กรุงเทพฯ : ม.ป.พ.

- Bower, G. H., & Ernest, R. H. (1981). **Theory of Learning**. 5th ed. New Jersey :
Prentice Hall.
- Cary, L. J. (1970). **Community Development As A Process**. Columbia : University of
Missouri Press.
- Crow, L. D., & Crow, A. (1969). **Reading in Human Learning**. New York : Mckay.
- Horton, D. L., & Turnage, T. W. (1976). **Human Learning**. New Jersey : Prentice-Hall.
- Klein, S. B. (1991). **Principle & Application of Learning**. 2nd ed. New York :
Mc Graw Hill.

มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี
Buriram Rajabhat University

ภาคผนวก

มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์
Buriram Rajabhat University

ที่ ศธ 1524.20/ ว 287

สถาบันราชภัฏบุรีรัมย์
ถนนจระ ตำบลในเมือง
อำเภอเมือง จังหวัดบุรีรัมย์ 31000

20 พฤศจิกายน 2545

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์เป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือในการทำการวิจัย

เรียน นางสาวจวีร์วรรณ อัดตสัมพันธ์

ด้วยนางศรีไพร ราชประโคน นักศึกษาระดับปริญญาโท หลักสูตรศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาสังคมศาสตร์เพื่อการพัฒนา สถาบันราชภัฏบุรีรัมย์ กำลังศึกษาและทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง กระบวนการเรียนรู้ที่ส่งผลต่อความเข้มแข็งด้านการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านในพื้นที่จังหวัดบุรีรัมย์ ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรศิลปศาสตรมหาบัณฑิต โดยมี ดร.สมเกียรติ ศรีปัดดา เป็นประธานกรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์

บัณฑิตวิทยาลัย สถาบันราชภัฏบุรีรัมย์ พิจารณาแล้วเห็นว่าท่านเป็นผู้ที่มีความรู้ความสามารถ และมีประสบการณ์ในเรื่องนี้อย่างดี จึงใคร่ขอความอนุเคราะห์จากท่านเป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือในการทำการวิจัยและศึกษาข้อมูลครั้งนี้ เพื่อให้ผู้ทำการวิจัยจะได้ดำเนินการในขั้นตอนต่อไป

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณา บัณฑิตวิทยาลัย สถาบันราชภัฏบุรีรัมย์ หวังเป็นอย่างยิ่งว่าคงได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดี และขอขอบคุณมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ปราโมทย์ เบญจกาญจน์)

อธิการบดีสถาบันราชภัฏบุรีรัมย์

สำนักงานบัณฑิตวิทยาลัย

โทร 0 - 4461- 1221, 0 - 4460 - 1616 - 20 ต่อ 3806

โทรสาร 0 - 4461 - 2858

ที่ ศธ 1524.20/ ว 287

สถาบันราชภัฏบุรีรัมย์
ถนนจระ ตำบลในเมือง
อำเภอเมือง จังหวัดบุรีรัมย์ 31000

20 พฤศจิกายน 2545

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์เป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือในการทำการวิจัย

เรียน นายเทียน ปลื้มกมล

ด้วยนางศรีไพร ราชประโคน นักศึกษาระดับปริญญาโท หลักสูตรศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาสังคมศาสตร์เพื่อการพัฒนา สถาบันราชภัฏบุรีรัมย์ กำลังศึกษาและทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง กระบวนการเรียนรู้ที่ส่งผลต่อความเข้มแข็งด้านการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านในพื้นที่จังหวัดบุรีรัมย์ ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรศิลปศาสตรมหาบัณฑิต โดยมี ดร.สมเกียรติ ศรีปัดดา เป็นประธานกรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์

บัณฑิตวิทยาลัย สถาบันราชภัฏบุรีรัมย์ พิจารณาแล้วเห็นว่าท่านเป็นผู้ที่มีความรู้ความสามารถ และมีประสบการณ์ในเรื่องนี้อย่างดียิ่ง จึงใคร่ขอความอนุเคราะห์จากท่านเป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือในการทำการวิจัยและศึกษาข้อมูลครั้งนี้ เพื่อให้ผู้ทำการวิจัยจะได้ดำเนินการในขั้นตอนต่อไป

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณา บัณฑิตวิทยาลัย สถาบันราชภัฏบุรีรัมย์ หวังเป็นอย่างยิ่งว่าคงได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดี และขอขอบคุณมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ปราโมทย์ เบญจกาญจน์)

อธิการบดีสถาบันราชภัฏบุรีรัมย์

สำนักงานบัณฑิตวิทยาลัย

โทร 0 - 4461- 1221, 0 - 4460 - 1616 - 20 ต่อ 3806

โทรสาร 0 - 4461 - 2858

ที่ ศธ 1524.20/ว 287

สถาบันราชภัฏบุรีรัมย์
ถนนจระ ตำบลในเมือง
อำเภอเมือง จังหวัดบุรีรัมย์ 31000

20 พฤศจิกายน 2545

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์เป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือในการทำการวิจัย

เรียน นายจันดา ทองทา

ด้วยนางศรีไพร ราชประโคน นักศึกษาระดับปริญญาโท หลักสูตรศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาสังคมศาสตร์เพื่อการพัฒนา สถาบันราชภัฏบุรีรัมย์ กำลังศึกษาและทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง กระบวนการเรียนรู้ที่ส่งผลต่อความเข้มแข็งด้านการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านในพื้นที่จังหวัดบุรีรัมย์ ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรศิลปศาสตรมหาบัณฑิต โดยมี ดร.สมเกียรติ ศรีบิดา เป็นประธานกรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์

บัณฑิตวิทยาลัย สถาบันราชภัฏบุรีรัมย์ พิจารณาแล้วเห็นว่าท่านเป็นผู้ที่มีความรู้ความสามารถ และมีประสบการณ์ในเรื่องนี้อย่างดี จึงใคร่ขอความอนุเคราะห์จากท่านเป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือในการทำการวิจัยและศึกษาข้อมูลครั้งนี้ เพื่อให้ผู้ทำการวิจัยจะได้ดำเนินการในขั้นตอนต่อไป

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณา บัณฑิตวิทยาลัย สถาบันราชภัฏบุรีรัมย์ หวังเป็นอย่างยิ่งว่าคงได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดี และขอขอบคุณมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ปราโมทย์ เบนจกาญจน์)

อธิการบดีสถาบันราชภัฏบุรีรัมย์

สำนักงานบัณฑิตวิทยาลัย

โทร 0 - 4461- 1221, 0 - 4460 - 1616 20 fax 3806

โทรสาร 0 - 4461 - 2858

ที่ ศธ 1524.20/ว 1711

สถาบันราชภัฏบุรีรัมย์
ถนนจิระ ตำบลในเมือง
อำเภอเมือง จังหวัดบุรีรัมย์ 31000

5 สิงหาคม 2545

เรื่อง ขอความร่วมมือในการศึกษาวิจัยชุมชน

เรียน ผู้ใหญ่บ้าน บ้านเขว้า

ด้วยนางศรีไพร ราชประโคน นักศึกษาปริญญาโท หลักสูตรศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาสังคมศาสตร์เพื่อการพัฒนา สถาบันราชภัฏบุรีรัมย์ กำลังทำวิทยานิพนธ์ในเรื่องเกี่ยวกับการศึกษาวิจัยชุมชน โดยมี ดร.สมเกียรติ ศรีบัติตา เป็นประธานควบคุมวิทยานิพนธ์

ในการนี้ นักศึกษามีความประสงค์จะทำการศึกษาวิจัยชุมชน ในพื้นที่ความรับผิดชอบของท่าน ดังนั้นสถาบันฯ จึงขอความอนุเคราะห์ให้นักศึกษาเข้าไปดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล เพื่อประกอบการศึกษาวิจัยชุมชนดังกล่าว

สถาบันราชภัฏบุรีรัมย์ หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความอนุเคราะห์จากท่าน และขอขอบคุณมา ณ โอกาสนี้ด้วย

ขอแสดงความนับถือ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ปราโมทย์ เบนจกาญจน์)

อธิการบดีสถาบันราชภัฏบุรีรัมย์

สำนักงานบัณฑิตวิทยาลัย

โทร 0 - 4461 - 1221, 0 - 4460 - 1616 - 20 ต่อ 3806

โทรสาร 0 - 4461 - 2858

ที่ ศธ 1524.20/ว 1711

สถาบันราชภัฏบุรีรัมย์
ถนนจิระ ตำบลในเมือง
อำเภอเมือง จังหวัดบุรีรัมย์ 31000

5 สิงหาคม 2545

เรื่อง ขอความร่วมมือในการศึกษาวิจัยชุมชน

เรียน ผู้ใหญ่บ้าน บ้านปังกู

ด้วยนางศรีไพร ราชประโคน นักศึกษาปริญญาโท หลักสูตรศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาสังคมศาสตร์เพื่อการพัฒนา สถาบันราชภัฏบุรีรัมย์ กำลังทำวิทยานิพนธ์ในเรื่องเกี่ยวกับการศึกษาวิจัยชุมชน โดยมี ดร.สมเกียรติ ศรีปัดดา เป็นประธานควบคุมวิทยานิพนธ์

ในการนี้ นักศึกษามีความประสงค์จะทำการศึกษาวิจัยชุมชน ในพื้นที่ความรับผิดชอบของท่าน ดังนั้นสถาบันฯ จึงขอความอนุเคราะห์ให้นักศึกษาเข้าไปดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล เพื่อประกอบการศึกษาวิจัยชุมชนดังกล่าว

สถาบันราชภัฏบุรีรัมย์ หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความอนุเคราะห์จากท่าน และขอขอบคุณมา ณ โอกาสนี้ด้วย

ขอแสดงความนับถือ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ปราโมทย์ เบญจกาญจน์)

อธิการบดีสถาบันราชภัฏบุรีรัมย์

สำนักงานบัณฑิตวิทยาลัย

โทร 0 - 4461 - 1221, 0 - 4460 - 1616 - 20 ต่อ 3806

โทรสาร 0 - 4461 - 2858

ที่ ศธ 1524.20/ว 1711

สถาบันราชภัฏบุรีรัมย์
ถนนจระ ตำบลในเมือง
อำเภอเมือง จังหวัดบุรีรัมย์ 31000

5 สิงหาคม 2545

เรื่อง ขอความร่วมมือในการศึกษาวิจัยชุมชน

เรียน ผู้ใหญ่บ้าน บ้านละลมพูน

ด้วยนางศรีไพร ราชประโคน นักศึกษาปริญญาโท หลักสูตรศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาสังคมศาสตร์เพื่อการพัฒนา สถาบันราชภัฏบุรีรัมย์ กำลังทำวิทยานิพนธ์ในเรื่องเกี่ยวกับการศึกษาวิจัยชุมชน โดยมี ดร.สมเกียรติ ศรีปัดถา เป็นประธานควบคุมวิทยานิพนธ์

ในการนี้ นักศึกษามีความประสงค์จะทำการศึกษาวิจัยชุมชน ในพื้นที่ความรับผิดชอบของท่าน ดังนั้นสถาบันฯ จึงขอความอนุเคราะห์ให้นักศึกษาเข้าไปดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล เพื่อประกอบการศึกษาวิจัยชุมชนดังกล่าว

สถาบันราชภัฏบุรีรัมย์ หวังเป็นอย่างยิ่งว่าคงได้รับความอนุเคราะห์จากท่าน และขอขอบคุณมา ณ โอกาสนี้ด้วย

ขอแสดงความนับถือ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ปราโมทย์ เบญจกาญจน์)

อธิการบดีสถาบันราชภัฏบุรีรัมย์

สำนักงานบัณฑิตวิทยาลัย

โทร 0 - 4461 - 1221, 0 - 4460 - 1616 - 20 ต่อ 3806

โทรสาร 0 - 4461 - 2858

ที่ ศธ 1524.20/ว 1711

สถาบันราชภัฏบุรีรัมย์
ถนนจระ ตำบลในเมือง
อำเภอเมือง จังหวัดบุรีรัมย์ 31000

5 สิงหาคม 2545

เรื่อง ขอความร่วมมือในการศึกษาวิจัยชุมชน

เรียน ผู้ใหญ่บ้าน บ้านส้มกบ

ด้วยนางศรีไพร ราชประโคน นักศึกษาปริญญาโท หลักสูตรศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาสังคมศาสตร์เพื่อการพัฒนา สถาบันราชภัฏบุรีรัมย์ กำลังทำวิทยานิพนธ์ในเรื่องเกี่ยวกับการศึกษาวิจัยชุมชน โดยมี ดร.สมเกียรติ ศรีปัดดา เป็นประธานควบคุมวิทยานิพนธ์

ในการนี้ นักศึกษามีความประสงค์จะทำการศึกษาวิจัยชุมชน ในพื้นที่ความรับผิดชอบของท่าน ดังนั้นสถาบันฯ จึงขอความอนุเคราะห์ให้นักศึกษาเข้าไปดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล เพื่อประกอบการศึกษาวิจัยชุมชนดังกล่าว

สถาบันราชภัฏบุรีรัมย์ หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความอนุเคราะห์จากท่าน และขอขอบคุณมา ณ โอกาสนี้ด้วย

ขอแสดงความนับถือ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ปราโมทย์ เบญจกาญจน์)

อธิการบดีสถาบันราชภัฏบุรีรัมย์

สำนักงานบัณฑิตวิทยาลัย

โทร 0 - 4461 - 1221, 0 - 4460 - 1616 - 20 ต่อ 3806

โทรสาร 0 - 4461 - 2858

ที่ ศธ 1524.20/ว 1711

สถาบันราชภัฏบุรีรัมย์
ถนนจิระ ตำบลในเมือง
อำเภอเมือง จังหวัดบุรีรัมย์ 31000

5 สิงหาคม 2545

เรื่อง ขอความร่วมมือในการศึกษาวิจัยชุมชน

เรียน ผู้ใหญ่บ้าน บ้านหนองจิก

ด้วยนางศรีไพร ราชประโคน นักศึกษาปริญญาโท หลักสูตรศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาสังคมศาสตร์เพื่อการพัฒนา สถาบันราชภัฏบุรีรัมย์ กำลังทำวิทยานิพนธ์ในเรื่องเกี่ยวกับการศึกษาวิจัยชุมชน โดยมี ดร.สมเกียรติ ศรีรัตนา เป็นประธานควบคุมวิทยานิพนธ์

ในการนี้ นักศึกษามีความประสงค์จะทำการศึกษาวิจัยชุมชน ในพื้นที่ความรับผิดชอบของท่าน ดังนั้นสถาบันฯ จึงขอความอนุเคราะห์ให้นักศึกษาเข้าไปดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล เพื่อประกอบการศึกษาวิจัยชุมชนดังกล่าว

สถาบันราชภัฏบุรีรัมย์ หวังเป็นอย่างยิ่งว่าคงได้รับความอนุเคราะห์จากท่าน และขอขอบคุณมา ณ โอกาสนี้ด้วย

ขอแสดงความนับถือ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ปราโมทย์ เบญจกาญจน์)

อธิการบดีสถาบันราชภัฏบุรีรัมย์

สำนักงานบัณฑิตวิทยาลัย

โทร 0 - 4461 - 1221, 0 - 4460 - 1616 - 20 ต่อ 3806

โทรสาร 0 - 4461 - 2858

ที่ ศร 1524.20/ว 1711

สถาบันราชภัฏบุรีรัมย์
ถนนจระ ตำบลในเมือง
อำเภอเมือง จังหวัดบุรีรัมย์ 31000

5 สิงหาคม 2545

เรื่อง ขอความร่วมมือในการศึกษาวิจัยชุมชน

เรียน ผู้ใหญ่บ้าน บ้านม่วงใต้

ด้วยนางศรีไพร ราชประโคน นักศึกษาปริญญาโท หลักสูตรศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาสังคมศาสตร์เพื่อการพัฒนา สถาบันราชภัฏบุรีรัมย์ กำลังทำวิทยานิพนธ์ในเรื่องเกี่ยวกับการศึกษาวิจัยชุมชน โดยมี ดร.สมเกียรติ ศรีบัติตา เป็นประธานควบคุมวิทยานิพนธ์

ในการนี้ นักศึกษามีความประสงค์จะทำการศึกษาวิจัยชุมชน ในพื้นที่ความรับผิดชอบของท่าน ดังนั้นสถาบันฯ จึงขอความอนุเคราะห์ให้นักศึกษาเข้าไปดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล เพื่อประกอบการศึกษาวิจัยชุมชนดังกล่าว

สถาบันราชภัฏบุรีรัมย์ หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความอนุเคราะห์จากท่าน และขอขอบคุณมา ณ โอกาสนี้ด้วย

ขอแสดงความนับถือ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ปราโมทย์ เบญจกาญจน์)

อธิการบดีสถาบันราชภัฏบุรีรัมย์

สำนักงานบัณฑิตวิทยาลัย

โทร 0 - 4461 - 1221, 0 - 4460 - 1616 - 20 ต่อ 3806

โทรสาร 0 - 4461 - 2858

ที่ ศธ 1524.20/ว 1711

สถาบันราชภัฏบุรีรัมย์
ถนนจระ ตำบลในเมือง
อำเภอเมือง จังหวัดบุรีรัมย์ 31000

5 สิงหาคม 2545

เรื่อง ขอความร่วมมือในการศึกษาวิจัยชุมชน

เรียน ผู้ใหญ่บ้าน บ้านชุมแสง

ด้วยนางศรีไพร ราชประโคน นักศึกษาปริญญาโท หลักสูตรศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาสังคมศาสตร์เพื่อการพัฒนา สถาบันราชภัฏบุรีรัมย์ กำลังทำวิทยานิพนธ์ในเรื่องเกี่ยวกับการศึกษาวิจัยชุมชน โดยมี ดร.สมเกียรติ ศรีปัตตา เป็นประธานควบคุมวิทยานิพนธ์

ในการนี้ นักศึกษามีความประสงค์จะทำการศึกษาวิจัยชุมชน ในพื้นที่ความรับผิดชอบของท่าน ดังนั้นสถาบันฯ จึงขอความอนุเคราะห์ให้นักศึกษาเข้าไปดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล เพื่อประกอบการศึกษาวิจัยชุมชนดังกล่าว

สถาบันราชภัฏบุรีรัมย์ หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความอนุเคราะห์จากท่าน และขอขอบคุณมา ณ โอกาสนี้ด้วย

ขอแสดงความนับถือ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ปราโมทย์ เบญจกาญจน์)

อธิการบดีสถาบันราชภัฏบุรีรัมย์

สำนักงานบัณฑิตวิทยาลัย

โทร 0 - 4461 - 1221, 0 - 4460 - 1616 - 20 ต่อ 3806

โทรสาร 0 - 4461 - 2858

ที่ ศธ 1524.20/ว 1711

สถาบันราชภัฏบุรีรัมย์
ถนนจิระ ตำบลในเมือง
อำเภอเมือง จังหวัดบุรีรัมย์ 31000

5 สิงหาคม 2545

เรื่อง ขอความร่วมมือในการศึกษาวิจัยชุมชน

เรียน ผู้ใหญ่บ้าน บ้านสนวน

ด้วยนางศรีไพร ราชประโคน นักศึกษาปริญญาโท หลักสูตรศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาสังคมศาสตร์เพื่อการพัฒนา สถาบันราชภัฏบุรีรัมย์ กำลังทำวิทยานิพนธ์ในเรื่องเกี่ยวกับการศึกษาวิจัยชุมชน โดยมี ดร.สมเกียรติ ศรีปัดดา เป็นประธานควบคุมวิทยานิพนธ์

ในการนี้ นักศึกษามีความประสงค์จะทำการศึกษาวิจัยชุมชน ในพื้นที่ความรับผิดชอบของท่าน ดังนั้นสถาบันฯ จึงขอความอนุเคราะห์ให้นักศึกษาเข้าไปดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล เพื่อประกอบการศึกษาวิจัยชุมชนดังกล่าว

สถาบันราชภัฏบุรีรัมย์ หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความอนุเคราะห์จากท่าน และขอขอบคุณมา ณ โอกาสนี้ด้วย

ขอแสดงความนับถือ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ปราโมทย์ เบญจกาญจน์)

อธิการบดีสถาบันราชภัฏบุรีรัมย์

สำนักงานบัณฑิตวิทยาลัย

โทร 0 - 4461 - 1221, 0 - 4460 - 1616 - 20 ต่อ 3806

โทรสาร 0 - 4461 - 2858

ที่ ศธ 1524.20/ว 1711

สถาบันราชภัฏบุรีรัมย์
ถนนจระ ตำบลในเมือง
อำเภอเมือง จังหวัดบุรีรัมย์ 31000

5 สิงหาคม 2545

เรื่อง ขอความร่วมมือในการศึกษาวิจัยชุมชน

เรียน ผู้ใหญ่บ้าน บ้านโคกสงัด

ด้วยนางศรีไพร ราชประโคน นักศึกษาปริญญาโท หลักสูตรศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาสังคมศาสตร์เพื่อการพัฒนา สถาบันราชภัฏบุรีรัมย์ กำลังทำวิทยานิพนธ์ในเรื่องเกี่ยวกับการศึกษาวิจัยชุมชน โดยมี ดร.สมเกียรติ ศรีปัดดา เป็นประธานควบคุมวิทยานิพนธ์

ในการนี้ นักศึกษามีความประสงค์จะทำการศึกษาวิจัยชุมชน ในพื้นที่ความรับผิดชอบของท่าน ดังนั้นสถาบันฯ จึงขอความอนุเคราะห์ให้นักศึกษาเข้าไปดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล เพื่อประกอบการศึกษาวิจัยชุมชนดังกล่าว

สถาบันราชภัฏบุรีรัมย์ หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความอนุเคราะห์จากท่าน และขอขอบคุณมา ณ โอกาสนี้ด้วย

ขอแสดงความนับถือ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ปราโมทย์ เบญจกาญจน์)

อธิการบดีสถาบันราชภัฏบุรีรัมย์

สำนักงานบัณฑิตวิทยาลัย

โทร 0 - 4461 - 1221, 0 - 4460 - 1616 - 20 ต่อ 3806

โทรสาร 0 - 4461 - 2858

ภาคผนวก ข

แบบสัมภาษณ์เพื่อการศึกษากระบวนการเรียนรู้

มหาวิทยาลัยสุโขทัย
Buriram Rajabhat University

แบบสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่างเพื่อทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง
กระบวนการเรียนรู้ที่ส่งผลต่อความเข้มแข็ง ในการดำเนินงานกองทุนหมู่บ้านจังหวัดบุรีรัมย์

คำชี้แจง

1. แบบสัมภาษณ์ฉบับนี้ต้องการศึกษา กระบวนการเรียนรู้ที่ส่งผลต่อความเข้มแข็งในการดำเนินงานกองทุนหมู่บ้านในพื้นที่จังหวัดบุรีรัมย์ ตามความคิดเห็นของบุคคลภายในของโครงการกองทุนหมู่บ้าน ซึ่งบุคคลภายในโครงการกองทุนหมู่บ้าน ได้แก่ ผู้นำ(ผู้ใหญ่บ้าน) คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและสมาชิก แบบสัมภาษณ์ประกอบด้วยข้อมูล 3 ตอน ดังนี้

- 1.1 ตอนที่ 1 เกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม
- 1.2 ตอนที่ 2 เกี่ยวกับกระบวนการเรียนรู้และรูปแบบที่เหมาะสมในการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่ส่งผลต่อความเข้มแข็งในการดำเนินงานกองทุนหมู่บ้าน
- 1.3 ตอนที่ 3 เกี่ยวกับความเข้มแข็งในการดำเนินงานกองทุนหมู่บ้าน ด้านเศรษฐกิจ ด้านการบริหารจัดการ ด้านสังคมและวัฒนธรรม

2. วิธีตอบแบบสัมภาษณ์ ให้ฟังคำอธิบายหรืออ่านข้อความแต่ละข้ออย่างละเอียด แล้วเลือกให้ตรงกับความเป็นจริงหรือความคิดเห็นของท่านมากที่สุด ในการวิจัยครั้งนี้ใคร่ขอความร่วมมือจากท่าน ได้โปรดตอบแบบสัมภาษณ์ตามความเป็นจริง การตอบแบบสัมภาษณ์ครั้งนี้จะไม่มีผลกระทบต่อโครงการกองทุนหมู่บ้านและกิจการงานในหน้าที่ตัวท่านแต่อย่างใด

จึงเรียนมาเพื่อขอความอนุเคราะห์จากท่านและหวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความร่วมมือจากท่านด้วยดี ขอขอบพระคุณมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

ศรีไพร ราชประโคน

นักศึกษาปริญญาโทสาขาสังคมศาสตร์เพื่อการพัฒนา รุ่นที่ 2
สถาบันราชภัฏบุรีรัมย์

ตอนที่ 1 แบบสัมภาษณ์เกี่ยวกับสถานภาพของผู้ตอบแบบสัมภาษณ์

คำชี้แจง โปรดกาเครื่องหมาย ลงใน ที่ตรงกับความจริงของท่าน

1. ชื่อหมู่บ้าน.....ตำบล.....อำเภอ.....จังหวัดบุรีรัมย์
2. หมู่บ้านของท่านมีจำนวนครัวเรือนเท่าใด
 ต่ำกว่า 100 ครัวเรือน 101 - 200 ครัวเรือน มากกว่า 201 ครัวเรือน
3. เพศ
 ชาย หญิง
4. อายุ
 น้อยกว่า 20 ปี 21 - 30 ปี
 31 - 40 ปี 41 - 50 ปี
 51 - 60 ปี 60 ปีขึ้นไป
5. ภาษาที่ใช้ในการสื่อสารของหมู่บ้านท่าน ส่วนใหญ่ใช้ภาษาในข้อใด
 ภาษาไทยโคราช ภาษาลาว ภาษาเขมร
6. ท่านเป็นอยู่อาศัยในหมู่บ้านมานานเพียงใด
 น้อยกว่า 1 ปี 1 - 2 ปี
 2 - 4 ปี 5 ปีขึ้นไป
7. ระดับการศึกษาสูงสุดของท่าน
 ต่ำกว่าประถมศึกษาปีที่ 4 ประถมศึกษาปีที่ 4 - 6
 มัธยมศึกษาปีที่ 1 - 3 มัธยมศึกษาปีที่ 4 - 6
 ป.วส. หรืออนุปริญญา ปริญญาตรี
 อื่นๆ (ระบุ).....
8. ตำแหน่งในโครงการกองทุนหมู่บ้านของท่าน (เลือกตอบได้ข้อเดียว)
 ไม่ได้เป็นสมาชิกโครงการกองทุนหมู่บ้านเพราะ.....
 เป็นสมาชิกโครงการกองทุนหมู่บ้าน
 ประธานคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน มีประสบการณ์การบริหารจัดการกองทุน / กลุ่มองค์กรทางการเงิน.....ปี
 คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน มีประสบการณ์การบริหารจัดการกองทุน / กลุ่มองค์กรทางการเงิน.....ปี
 ที่ปรึกษาโครงการกองทุนหมู่บ้าน มีประสบการณ์การบริหารจัดการกองทุน / กลุ่มองค์กรทางการเงิน.....ปี

9. ท่านมีตำแหน่งใดในหมู่บ้าน (เลือกตอบข้อเดียว)

- กำนัน   ประสบการณ์.....ปี
- สมาชิก อบต.   ประสบการณ์.....ปี
- ผู้ใหญ่บ้าน   ประสบการณ์.....ปี
- กรรมการกลุ่มออมทรัพย์   ประสบการณ์.....ปี
- กรรมการกลุ่มฅาปนกิจศพ   ประสบการณ์.....ปี
- กรรมการกลุ่มธนาคารหมู่บ้าน   ประสบการณ์.....ปี
- กรรมการกลุ่มร้านค้าชุมชน   ประสบการณ์.....ปี
- อื่น ๆ โปรดระบุ..... ประสบการณ์.....ปี
- ประชาชนทั่วไป

10. อาชีพของท่านในปัจจุบัน

- เกษตรกร   ข้าราชการ
- ค้าขาย   รับจ้าง
- อื่น ๆ ระบุ.....

11. ท่านมีรายได้โดยเฉลี่ย / ปี เท่าใด

- น้อยกว่า 10,000 บาท / ปี   10,001 – 20,000 บาท / ปี
- 20,001 – 30,000 บาท / ปี   มากกว่า 30,000 บาท / ปี

12. ท่านได้รับการพิจารณาเงินกู้โครงการกองทุนหมู่บ้าน หรือไม่

- ได้รับ   จำนวน.....บาท
- ไม่ได้รับ เพราะ.....

ตอนที่ 2 ข้อคำถามเกี่ยวกับกระบวนการเรียนรู้ที่ส่งผลต่อความเข้มแข็งในการดำเนินงาน
กองทุนหมู่บ้านในพื้นที่จังหวัดบุรีรัมย์

คำชี้แจง โปรดอ่านรายละเอียดของตัวบ่งชี้แต่ละข้อ แล้วพิจารณาว่ากองทุนหมู่บ้านของท่านมี
กระบวนการเรียนรู้ที่ส่งผลต่อความเข้มแข็งในการดำเนินงานกองทุนหมู่บ้านของ
ท่านหรือไม่

ตัวบ่งชี้ที่ 1 จะมีเกณฑ์ตัดสินการประเมินที่เรียงลำดับ 5 ชั้น ถ้าชั้นที่ 1
มีการปฏิบัติให้กาเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องมี แล้วพิจารณาเกณฑ์ชั้นที่ 2
ถ้าไม่มีการปฏิบัติให้กาเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องไม่มี และเกณฑ์ชั้นต่อไป
ไม่ต้องพิจารณาให้กาเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องไม่มี ได้เลย

ถ้าเกณฑ์ชั้นที่ 1 มีการปฏิบัติ กาเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องมี แล้ว
พิจารณาเกณฑ์ชั้นที่ 2 มีการปฏิบัติ กาเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องมี แล้ว
พิจารณาเกณฑ์ชั้นที่ 3 มีการปฏิบัติ กาเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องมี แล้ว
พิจารณาเกณฑ์ชั้นที่ 4 ถ้าไม่มีการปฏิบัติ กาเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องไม่มี แล้ว
พิจารณาเกณฑ์ชั้นที่ 5 ถ้าไม่มีการปฏิบัติ กาเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องไม่มี

ตัวอย่าง การตอบแบบสัมภาษณ์

ที่	ตัวบ่งชี้	เกณฑ์ตัดสินการประเมิน	การปฏิบัติ	
			มี	ไม่มี
0	รูปแบบการจัดกระบวนการ การเรียนรู้ในการดำเนินงาน กองทุน	1. ศึกษาด้วยตนเองจากสื่อต่างๆ	✓	
		2. ข้อ 1 + จากการเข้าร่วมประชุมชี้แจงจาก หน่วยงานราชการและภายนอก	✓	
		3. ข้อ 2 + พุดคุยแลกเปลี่ยนข่าวสารกับ บุคคลอื่น	✓	
		4. ข้อ 3 + จากการศึกษาดูงาน		✓
		5. ข้อ 4 + การจัดเวทีประชาคมเพื่อสรุปเป็น รูปแบบในการดำเนินงานกองทุนหมู่บ้าน		✓

จากตัวอย่าง ตัวบ่งชี้ที่ 0 รูปแบบการจัดกระบวนการเรียนรู้ในการดำเนินงานกองทุน
ท่านกาเครื่องหมาย ✓ ในช่องมีการปฏิบัติในเกณฑ์การตัดสินการประเมินชั้นที่ 1, 2 และ 3 และ
กาเครื่องหมาย ✓ ในช่องไม่มีการปฏิบัติในเกณฑ์ชั้นที่ 4 และ 5 หมายถึง รูปแบบการจัด
กระบวนการเรียนรู้ในการดำเนินงานกองทุน ดังนี้

1. ศึกษาด้วยตนเองจากสื่อต่างๆ
2. จากการเข้าร่วมประชุมชี้แจงจากหน่วยราชการและภายนอก
3. พูดคุยแลกเปลี่ยนข่าวสารกับบุคคลอื่น

2.1 กระบวนการได้มาซึ่งคณะกรรมการ

ที่	ตัวบ่งชี้	เกณฑ์ตัดสินการประเมิน	การปฏิบัติ	
			มี	ไม่มี
1	กระบวนการคัดเลือกคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน	1. มีหนังสือเชิญหัวหน้าครัวเรือนหรือผู้แทนครัวเรือนจากผู้ใหญ่บ้าน		
		2. ข้อ 1 + มีผู้แทนครัวเรือนเข้าประชุม 3 ใน 4 ของครัวเรือนในหมู่บ้าน		
		3. ข้อ 2 + มีเจ้าหน้าที่ของรัฐ/เอกชนมาให้ความรู้ความเข้าใจวิธีการคัดเลือกคณะกรรมการและวัตถุประสงค์ของกองทุน		
		4. ข้อ 3 + มีการกำหนดคุณสมบัติของผู้ที่จะเป็นคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน		
		5. ข้อ 4 + มีการเชิญข้าราชการในพื้นที่เข้าร่วมประชุมและมีการจัดบันทึกผู้เข้าร่วมประชุม กิจกรรมที่ทำและผลที่ได้ทุกขั้นตอน		

2.2 กระบวนการได้มาซึ่งระเบียบข้อบังคับกองทุน

ที่	ตัวบ่งชี้	เกณฑ์ตัดสินการประเมิน	การปฏิบัติ	
			มี	ไม่มี
2	กระบวนการได้มาซึ่งระเบียบกองทุนหมู่บ้าน	1. คณะกรรมการกองทุนมีการร่วมประชุมจัดทำระเบียบกองทุนหมู่บ้าน		
		2. ข้อ 1 + สมาชิกมีส่วนร่วมในการเสนอแนะและสมาชิกส่วนใหญ่ยอมรับ		

ที่	ตัวบ่งชี้	เกณฑ์ตัดสินการประเมิน	การปฏิบัติ	
			มี	ไม่มี
		3. ข้อ2 + มีความสอดคล้องกับวิถีชีวิตของสมาชิก		
		4. ข้อ3 + มีความครอบคลุมทุกด้าน เช่น การรับสมาชิก การระดมหุ้น ดอกเบี้ย เป็นต้น		
		5. ข้อ4 + มีความสอดคล้องและเกื้อหนุนกองทุนเดิมที่มีอยู่ในหมู่บ้าน		
3	การรับสมาชิก	1. มีการรับสมาชิกที่ชัดเจน		
		2. ข้อ1 + มีแบบยื่นแสดงความจำนงหรือสมัครเข้าเป็นสมาชิก		
		3. ข้อ2 + มีข้อกำหนดเกี่ยวสมาชิกภาพของสมาชิก		
		4. ข้อ3 + สมาชิกมีความหลากหลายอาชีพ		
		5. ข้อ4 + มีการพิจารณาคุณสมบัติโปร่งใส ยุติธรรม		
4	การคิดดอกเบี้ย	1. มีการกำหนดดอกเบี้ยอย่างชัดเจน		
		2. ข้อ1 + สมาชิกเข้าใจและยอมรับ		
		3. ข้อ2 + คิดดอกเบี้ยถูกกว่าสถาบันการเงิน		
		4. ข้อ3 + มีข้อกำหนดเกี่ยวกับผลตอบแทนที่เกิดขึ้นจากดอกเบี้ย หรือผลประโยชน์จากการลงทุนที่เกิดจากนำหุ้นส่วนไปลงทุน		
		5. ข้อ4 + มีความคุ้มค่ากับการลงทุนและพอเพียงต่อการจัดสวัสดิการในหมู่บ้าน		
5	เกณฑ์ในการพิจารณาเงินกู้	1. การกู้เงินเป็นไปเพื่อการพัฒนาอาชีพการสร้างงานและเพิ่มรายได้ ลดรายจ่าย บรรเทาเหตุฉุกเฉินและจำเป็นเร่งด่วน		
		2. ข้อ1 + ผู้กู้เป็นสมาชิกและเป็นบุคคลที่มีความตั้งใจที่จะประกอบอาชีพและชำระคืนเงินกู้		

ที่	ตัวบ่งชี้	เกณฑ์ตัดสินการประเมิน	การปฏิบัติ	
			มี	ไม่มี
		3. ข้อ2 + ผู้จัดทำโครงการและมีคำขอ อย่างถูกต้อง		
		4. ข้อ3 +โครงการสามารถทำได้จริง มีความ เป็นไปได้ทางการตลาด		
		5. ข้อ4 + การกู้เงินไม่เกินตามที่ระเบียบ กำหนด		
6	ระบบบัญชี	1. มีการจัดทำบัญชีรับ - จ่าย		
		2. ข้อ1 + ผู้จัดทำมีความรู้หรือประสบการณ์		
		3. ข้อ2 + การจัดทำถูกต้องเป็นปัจจุบัน		
		4. ข้อ3 + มีเจ้าหน้าที่เกี่ยวข้อง / สมาชิกร่วม ตรวจสอบ		
		5. ข้อ4 + มีการแจ้งยอดบัญชีทุกเดือนหรือ ทุกครั้งที่มีการเปลี่ยนแปลงอย่างสม่ำเสมอ		
7	กระบวนการจัดทำ บัญชี	1. มีการจัดทำบัญชีกองทุน		
		2. ข้อ1 + มีการหา / เสนอรูปแบบในการจัด ทำบัญชี		
		3. ข้อ2 + มีการเลือกรูปแบบที่เหมาะสม		
		4. ข้อ3 + มีการนำวิธีการที่เลือกไปใช้โดย สมาชิกส่วนใหญ่ยอมรับ		
		5. ข้อ4 + มีการประเมินและปรับปรุง		
8	หลักเกณฑ์การกู้ เงินและการค้า ประกัน	1.หลักเกณฑ์สมาชิกยอมรับและสอดคล้อง กับวิถีชีวิต		
		2. ข้อ1 + มีความเสมอภาคแก่ทุกสาขา อาชีพ		
		3.ข้อ2 + เอื้ออำนวยแก่ผู้ด้อยโอกาส		
		4. ข้อ3 +มีการพิจารณาจากโครงการที่ สมาชิกเสนอ		
		5. ข้อ4 + การพิจารณาของคณะกรรมการ กองทุนมีความยุติธรรมโปร่งใส		

ที่	ตัวบ่งชี้	เกณฑ์ตัดสินการประเมิน	การปฏิบัติ	
			มี	ไม่มี
9	การชำระคืนเงินกู้	1. มีระยะเวลาที่เหมาะสม		
		2. ข้อ1 + มีหลักเกณฑ์ในการชำระเงินคืน		
		3. ข้อ2 + สมาชิกชำระเงินตามกำหนดเวลา		
		4. ข้อ3 + มีคณะกรรมการกำหนดวันเวลาอย่างชัดเจน		
		5. ข้อ4 + สมาชิกมีความเข้าใจและรับรู้ทั่วถึง		
10	กระบวนการพิจารณาเงินกู้	1. ในการกู้เงินมีการเขียนโครงการขอกู้		
		2. ข้อ1 + โครงการที่เสนอสามารถนำไปปฏิบัติได้จริง		
		3. ข้อ2 + เงินที่ได้เหมาะสมและสามารถนำไปดำเนินการได้อย่างเพียงพอ		
		4. ข้อ3 + คณะกรรมการมีการติดตามผลและเสนอแนวทางแก้ไข		
		5. ข้อ4 + กรรมการได้มีการจัดให้มีเวทีเพื่อแลกเปลี่ยนประสบการณ์กระบวนการการใช้เงินกู้ให้เกิดประโยชน์		

2.3 ขั้นตอนการจัดกระบวนการเรียนรู้

ที่	ตัวบ่งชี้	เกณฑ์ตัดสินการประเมิน	การปฏิบัติ	
			มี	ไม่มี
11	การตระหนักในปัญหา	1. ที่ประชุมมีการพูดคุยปัญหาของหมู่บ้าน / กองทุนอย่างน้อยเพียงใด		
		2. ข้อ1 + ที่ประชุมมีการเสนอปัญหาของหมู่บ้าน / กองทุนอย่างน้อยเพียงใด		
		3. ข้อ2 + ปัญหาที่เสนอ ทุกคนมีความรู้สึกว่าเป็นปัญหาร่วมกัน		
		4. ข้อ3 + มีความตั้งใจที่แก้ปัญหาร่วมกัน		
		5. ข้อ4 + ผลการเสนอปัญหาของหมู่บ้าน / กองทุนจากที่ประชุมมีการนำไปปฏิบัติจริง		

ที่	ตัวบ่งชี้	เกณฑ์ตัดสินการประเมิน	การปฏิบัติ	
			มี	ไม่มี
12	ตระหนักในการช่วยเหลือผู้ด้อยโอกาสของหมู่บ้าน	1. ในหมู่บ้านของท่านมีผู้ด้อยโอกาส เช่น คนชรา เด็กกำพร้า คนว่างงาน		
		2. ข้อ1 + ได้รับการดูแลช่วยเหลือ		
		3. ข้อ2 + ได้รับการดูแลช่วยเหลืออย่างทั่วถึง		
		4. ข้อ3 + ได้รับสวัสดิการจากกองทุน		
		5. ข้อ4 + มีชีวิตความเป็นอยู่ที่ดีขึ้นทั้งด้านเศรษฐกิจสังคมและจิตใจ		
13.	การเรียนรู้ในการแก้ปัญหาและการปฏิบัติ	1. ทุกคนมีส่วนร่วมในการเสนอแนวทางในการแก้ปัญหาโดยการจัดเวทีประชาคม		
		2. ข้อ1 + ผลการวิเคราะห์ในการแก้ปัญหาที่หลากหลาย		
		3. ข้อ2 + แนวทางที่กำหนดการแก้ไขปัญหาที่เป็นไปได้		
		4. ข้อ3 + มีการศึกษาแนวทางที่กำหนดร่วมกันและลองปฏิบัติ		
		5. ข้อ4 + สรุปเป็นแนวทางปฏิบัติ		
14	การปรับปรุงแก้ไข	1. มีการนำผลจากการลองปฏิบัติมาพูดคุยในที่ประชุม		
		2. ข้อ1 + ศึกษาหาข้อบกพร่องและปัญหาอุปสรรค		
		3. ข้อ2 + ที่ประชุมเสนอแนวทางแก้ไขปัญหา		
		4. ข้อ3 + หาทางเลือกที่เหมาะสม		
		5. ข้อ4 + สรุปเป็นแนวทางปฏิบัติจริง		
15	การประเมินผล	1. มีการประเมินผลจากการปฏิบัติจริง		
		2. ข้อ1 + ผลจากการประเมินทำให้ทราบผลสำเร็จหรือความล้มเหลว		
		3. ข้อ2 + สามารถแก้ปัญหาได้ตรงตามสภาพปัญหา		
		4. ข้อ3 + การช่วยเหลือเป็นไปอย่างเสมอภาคและยุติธรรม		

ที่	ตัวบ่งชี้	เกณฑ์ตัดสินการประเมิน	การปฏิบัติ	
			มี	ไม่มี
		5. ข้อ4 + คุณภาพชีวิตที่ดีขึ้นทั้งทางด้านเศรษฐกิจ สังคมและจิตใจ		
16	คุณสมบัติของสมาชิก	1. มีความรู้เกี่ยวกับต้นทุนการผลิต		
		2. ข้อ1+มีความรู้เกี่ยวกับการกำหนดราคาขาย		
		3.ข้อ2 + มีความรู้การวางแผนการผลิต		
		4. ข้อ3 + มีความรู้การวางแผนการตลาด		
		5. ข้อ4 + มีความรู้ในการใช้เงินสดหมุนเวียน		
17	คุณสมบัติของสมาชิกในฐานะผู้ตรวจ	1.มีความสนใจเกี่ยวกับโครงการกองทุนหมู่บ้าน		
		2. ข้อ1 +เข้าใจวิธีการดำเนินกิจการกองทุนหมู่บ้าน		
		3.ข้อ2 + มีส่วนร่วมกิจกรรมชุมชนอยู่เสมอ		
		4. ข้อ3 + ติดตามข่าวสาร ความเคลื่อนไหวอยู่เสมอ		
		5. ข้อ4 +มีความรักในความเป็นธรรม		

2.4 กระบวนการมีส่วนร่วม

ที่	ตัวบ่งชี้	เกณฑ์ตัดสินการประเมิน	การปฏิบัติ	
			มี	ไม่มี
18	การมีส่วนร่วมในการคัดเลือกคณะกรรมการ	1. ท่านมีส่วนร่วมเข้าร่วมในการจัดทำเวทีชาวบ้าน		
		2. ข้อ1 +ท่านมีส่วนร่วมได้รับทราบวัตถุประสงค์ของ กทบ.		
		3.ข้อ2 + ท่านมีส่วนร่วมได้ร่วมแสดงความคิดเห็นในการคัดเลือกคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน		
		4. ข้อ3 +ท่านมีส่วนร่วมในการเลือกตั้งคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน		
		5. ข้อ4 + ท่านมีความพึงพอใจในผลการเลือกตั้งคณะกรรมการ		

ที่	ตัวบ่งชี้	เกณฑ์ตัดสินการประเมิน	การปฏิบัติ	
			มี	ไม่มี
19	การมีส่วนร่วมในกระบวนการได้มาซึ่งข้อบังคับกองทุนหมู่บ้าน	1. ท่านมีส่วนร่วมรับฟังการประชุมชี้แจงของคณะกรรมการในการร่างข้อบังคับของกองทุนหรือไม่		
		2. ข้อ1 +มีส่วนร่วมในการเสนอความคิดเห็นในที่ประชุม		
		3. ข้อ2 + ร่วมพิจารณารับรองร่างข้อบังคับ		
		4. ข้อ3 +สมาชิกส่วนใหญ่ให้การยอมรับ		
		5. ข้อ4 + ได้ข้อบังคับที่สอดคล้องกับวิถีชีวิตและเงื่อนไขกองทุนเดิม		
20	ร่วมรับผลประโยชน์	1. ได้รับเงินกู้		
		2. ข้อ1+นำไปประกอบอาชีพ		
		3. ข้อ2+มีรายได้ / มีเงินออม / มีปันผล		
		4. ข้อ3+มีสวัสดิการ		
		5. ข้อ4+เกิดการเรียนรู้ร่วมกันโดยจัดเวทีประชาคมแลกเปลี่ยนเรียนรู้		
21	ร่วมประเมิน	1. การจัดสรรเงินกู้		
		2. ข้อ1+นำเงินกู้ไปใช้ตรงตามวัตถุประสงค์		
		3. ข้อ2 + การชำระคืน		
		4. ข้อ3+สรุปบทเรียน / สรุปผลการดำเนินงาน		
		5. ข้อ4 +สร้างองค์ความรู้ใหม่		
22	ร่วมตรวจสอบการดำเนินงาน	1. ตรวจสอบระเบียบข้อบังคับ		
		2. ข้อ1 +ตรวจสอบการดำเนินงานของคณะกรรมการ		
		3. ข้อ2+ดำเนินงานตามโครงการของสมาชิก		
		4. ข้อ3 +มีการจัดทำบัญชี		
		5. ข้อ4 +การแจ้งข้อมูลข่าวสาร		

ที่	ตัวบ่งชี้	เกณฑ์ตัดสินการประเมิน	การปฏิบัติ	
			มี	ไม่มี
23	กระบวนการมีส่วนร่วมในการพิจารณาเงินกู้	1. มีส่วนร่วมเข้าประชุมเสนอแนะจัดทำข้อบังคับ		
		2. ข้อ1 + ร่วมเสนอแนะเกี่ยวกับข้อบังคับให้สอดคล้องกับวิถีชีวิตและเงื่อนไขกองทุนเดิม		
		3. ข้อ2 + ร่วมพิจารณาให้ความเห็นชอบ		
		4. ข้อ3 + ร่วมปฏิบัติตามระเบียบ		
		5. ข้อ4 + ร่วมรับผลประโยชน์ในการสร้างรายได้ อาชีพที่หลากหลาย		

2.5 เทคนิค / รูปแบบในการจัดกระบวนการเรียนรู้

คำชี้แจง ให้ท่านกาเครื่องหมาย ✓ ในช่วงปฏิบัติที่กองทุนได้ใช้รูปแบบในการจัดกระบวนการเรียนรู้เพื่อจัดตั้งกองทุนของท่านตามความเป็นจริง เลือกได้มากกว่า 1 ข้อ

ที่	รูปแบบ	ปฏิบัติ	ไม่ปฏิบัติ
1	การจัดเวทีประชาคม		
2	การระดมความคิดวิเคราะห์ปัญหา		
3	การประชุมปฏิบัติการ		
4	รูปแบบจากกองทุนเดิม		
5	การฝึกงานอบรม		
6	การศึกษาดูงาน		
7	ศึกษาจากเอกสาร		
8	การสาธิต		
9	การจัดการอบรมแบบมีส่วนร่วม (AIC)		

ตอนที่ 3. ความเข้มแข็งของชุมชน

คำชี้แจง ให้ท่านพิจารณาประเด็นคำถามและกาเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องค่าคะแนนตามความรู้
 สึกของท่าน ค่าคะแนน 1 หมายถึง น้อยที่สุด ค่าคะแนน 2 หมายถึง น้อย ค่าคะแนน 3 หมายถึง
 ปานกลาง ค่าคะแนน 4 หมายถึง มาก และค่าคะแนน 5 หมายถึง มากที่สุด

3.1 ด้านเศรษฐกิจ

รายการ	ค่าคะแนน				
	1	2	3	4	5
1. ความพยายามพึ่งตนเองทางเศรษฐกิจ					
1. มีการระดมทุนจากสมาชิกอย่างสม่ำเสมอ					
2. มีการออมทรัพย์จากสมาชิกอย่างสม่ำเสมอ					
3. มีการพัฒนาอาชีพ					
2. ผลการดำเนินงานในการประกอบอาชีพ					
1. สมาชิกมีรายได้เพิ่มขึ้นเมื่อดำเนินการกับภายหลังดำเนินกิจการ					
2. เงินกองทุนมีการปล่อยกู้หลากหลายอาชีพ					
3. มีการสะสมภูมิปัญญาจากประสบการณ์					
1. สมาชิกกองทุนมีการสะสมความรู้จากประสบการณ์ การผลิตจน ซ้ำซ้อน					
2. สามารถแบ่งหน้าที่หมุนเวียน สะสมประสบการณ์ในประกอบ อาชีพต่าง ๆ ได้					

3.2 ด้านบริหารจัดการ

รายการ	ค่าคะแนน				
	1	2	3	4	5
1. มีระบบบริหารจัดการที่ดี					
1.1 คณะกรรมการฯ มีความซื่อสัตย์สุจริต					
1.1.1 คณะกรรมการฯ ไม่หาผลประโยชน์ในการปฏิบัติหน้าที่					
1.1.2 คณะกรรมการฯ ปฏิบัติหน้าที่ด้วยความเที่ยงตรง					
1.1.3 คณะกรรมการฯ ให้ความเสมอภาคแก่สมาชิกทุกระดับ					
1.2 ความเปิดเผยโปร่งใส					
1.2.1 คณะกรรมการฯ มีการประชุมบ่อย					

รายการ	ค่าคะแนน				
	1	2	3	4	5
1.2.2 คณะกรรมการฯ มีการแจ้งข่าวสารข้อมูลอยู่เสมอ					
1.2.3 คณะกรรมการฯ เปิดโอกาสให้สมาชิกซักถาม					
1.3 คณะกรรมการฯ มีคุณธรรม ในการบริหารจัดการกองทุน					
1.3.1 คณะกรรมการฯ มีความเมตตา กรุณา ต่อสมาชิก					
1.3.2 คณะกรรมการฯ มีความเอื้ออาทร ต่อสมาชิก					
1.3.3 คณะกรรมการฯ มีความเที่ยงธรรมในการปฏิบัติหน้าที่					
1.4 คณะกรรมการฯ มีความรับผิดชอบที่ตรวจสอบได้					
1.4.1 คณะกรรมการฯ มีการติดตาม สอบถามสมาชิก					
1.4.2 คณะกรรมการฯ ให้คำปรึกษาเสนอแนะแก่สมาชิก					
1.4.3 คณะกรรมการฯ ตรงต่อเวลา					
1.5 คณะกรรมการฯ มีจริยธรรม ในการบริหารงาน					
1.5.1 คณะกรรมการฯ ปฏิบัติต่อสมาชิกทุกคนด้วยความเสมอภาค					
1.5.2 คณะกรรมการฯ ไม่เอารัดเอาเปรียบสมาชิก					
1.5.3 คณะกรรมการฯ มีความเสียสละต่อส่วนร่วม					
1.6 คณะกรรมการฯ มีมาตรฐานในการทำงาน					
1.6.1 คณะกรรมการฯ มีการปฏิบัติงานด้วยความฉับไว					
1.6.2 คณะกรรมการฯ อำนวยความสะดวกแก่สมาชิก					
1.6.3 คณะกรรมการฯ ปฏิบัติหน้าที่ถูกต้อง					
1.7 คณะกรรมการฯ มีการกระจายข่าวสารให้สมาชิกและองค์กรอื่น					
1.7.1 คณะกรรมการฯ มีการประชุมชี้แจง					
1.7.2 คณะกรรมการฯ จัดให้มีป้ายข้อมูลข่าวสาร					
1.7.3 คณะกรรมการฯ จัดทำเอกสารเผยแพร่					
1.7.4 คณะกรรมการฯ ประชาสัมพันธ์ผลการดำเนินงานผ่านหอกระจายข่าว					
2. องค์กรมีกิจกรรมต่อเนื่องสามารถตอบสนองต่อชุมชน					
2.1 มีกิจกรรมที่แก้ปัญหาได้อย่างครอบคลุมรอบด้าน					
2.2 มีระบบจัดสวัสดิการของชุมชน					
2.3 มีผู้นำหลากหลายและมีจิตใจมุ่งพัฒนาส่วนรวม					
2.4 มีการขยายกิจการอย่างต่อเนื่อง					

3.3 ความเข้มแข็งด้านสังคม วัฒนธรรม

รายการ	ค่าคะแนน				
	1	2	3	4	5
1. ความเป็นองค์กรชุมชน					
1.1 ความสัมพันธ์ในหมู่สมาชิกเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ					
1.1.1 การดำเนินงานกองทุนเป็นไปอย่างต่อเนื่อง					
1.1.2 เมื่อทำกิจกรรมแต่ละครั้งสมาชิกให้ความร่วมมือเพียงใด					
1.1.3 มีความรวดเร็วในการรวมตัวทำกิจกรรมเพียงใด					
1.1.4 สมาชิกมีความตระหนักในจิตสำนึกร่วมกันเพียงใด					
1.1.5 สมาชิกมีความเชื่อมั่นในศักยภาพของตนเองและผู้อื่น					
1.1.6 กลุ่มมีกิจกรรมในการแก้ปัญหาเพียงใด					
1.1.7 มีจิตสำนึกรักท้องถิ่นมากน้อยเพียงใด					
1.1.8 การยอมรับในกฎระเบียบและกติการ่วมกันเพียงใด					
1.1.9 สมาชิกรู้จักหน้าที่และทำด้วยความรับผิดชอบเพียงใด					
1.1.10 สมาชิกเต็มใจที่จะแบ่งปันความรู้แก่กันในหมู่สมาชิก					
2. องค์กรมีการสนองตอบต่อปัญหาอย่างมีประสิทธิภาพ					
2.1 สมาชิกมีความสามารถในการเรียนรู้เท่าทันสถานการณ์					
2.2 กิจกรรมขององค์กรตอบสนองต่อความต้องการของสมาชิก					
2.3 กลุ่มสมาชิกได้รับผลประโยชน์เท่าเทียมกันเพียงใด					
2.4 องค์กรเป็นแหล่งพึ่งพิงให้สมาชิกมากน้อยเพียงใด					
3. การเชื่อมโยงเครือข่ายการเรียนรู้					
3.1 องค์กรชุมชนเป็นสมาชิกเครือข่าย มีส่วนร่วมในกิจกรรม					
3.2 มีการสนับสนุนการฝึกอบรมให้แก่คณะกรรมการและสมาชิก					
3.3 มีความสม่ำเสมอในการจัดเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้					
3.4 มีการติดต่อสื่อสารภายในระหว่างสมาชิกขององค์กร					
3.5 การเรียนรู้และการปฏิบัติจริง					
3.6 สามารถเป็นแหล่งเรียนรู้ให้แก่ชุมชนอื่นได้					
3.7 กิจกรรมการเรียนรู้สอดคล้องกับปัญหาความต้องการของสมาชิก					

ภาคผนวก ค
ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม

***** Method 1 (space saver) will be used for this analysis *****

RELIABILITY ANALYSIS - SCALE (ALPHA)

Item-total Statistics

	Scale	Scale	Corrected	
	Mean	Variance	Item-	Alpha
	if Item	if Item	Total	if Item
	Deleted	Deleted	Correlation	Deleted
VAR00001	94.7250	461.9481	.6365	.9526
VAR00002	94.5750	459.4814	.6836	.9521
VAR00003	94.7250	449.0250	.8965	.9499
VAR00004	95.4500	460.8179	.5184	.9542
VAR00005	94.6500	468.3359	.6234	.9529
VAR00006	94.4250	471.8917	.5683	.9534
VAR00007	94.5500	461.1769	.6765	.9523
VAR00008	94.6500	453.0538	.7335	.9515
VAR00009	94.5250	462.5635	.6243	.9528
VAR00010	95.0000	457.5897	.5320	.9542
VAR00011	94.5750	485.7378	.2450	.9560
VAR00012	95.4000	461.1692	.5026	.9545
VAR00013	95.2250	444.9994	.6518	.9529
VAR00014	94.8250	434.2506	.9362	.9487

ประวัติย่อของผู้วิจัย

วท
352.73
65611
ภ
1

160215

ชื่อ นางศรีไพร ราชประโคน

วันเดือนปีเกิด 19 สิงหาคม 2500

สถานที่เกิด อำเภอพรหมพิราม จังหวัดพิษณุโลก

สถานที่อยู่ปัจจุบัน 105 หมู่ที่ 5 ตำบลโนนดินแดง อำเภอโนนดินแดง จังหวัดบุรีรัมย์
โทร 0-4460-6119 หรือ 0-1076-3300

ตำแหน่งหน้าที่การงาน อาจารย์ 2 ระดับ 7

สถานที่ทำงานปัจจุบัน โรงเรียนอนุบาลโนนดินแดง อำเภอโนนดินแดง จังหวัดบุรีรัมย์
สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (สปช.)

ประวัติการศึกษา พ.ศ. 2522 ประกาศนียบัตรวิชาการศึกษาชั้นสูง (ป.กศ. สูง)
วิทยาลัยครูนครราชสีมา (ปัจจุบันคือ สถาบันราชภัฏ
นครราชสีมา)

พ.ศ. 2525 ครุศาสตรบัณฑิต (ค.บ.) วิทยาลัยครูบุรีรัมย์ (ปัจจุบัน
คือ สถาบันราชภัฏบุรีรัมย์) วิชาเอกการประถมศึกษา

พ.ศ. 2546 ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต (ศศ.ม) สาขาสังคมศาสตร์
เพื่อการพัฒนา สถาบันราชภัฏบุรีรัมย์

มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์
Buriram Rajabhat